

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุซฐึบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนครพนม

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน"

ของ สุภาวดี มาศบาง

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ทองศรี)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษ์ อุดมรัตน์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.ปริญญา สร้อยทอง)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน
ผู้วิจัย	สุภาวดี มาศบาง
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษ์ อุดมรัตน์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2566
คำสำคัญ	แนวทางการจัดการศึกษา, พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน, วิทยาลัย ชุมชน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 2) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน มีการดำเนินการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการจัดการศึกษา เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 กลุ่ม 29 คน คือ บุคลากรระดับบริหารของสถาบันวิทยาลัยชุมชน ผู้อำนวยการและฝ่ายบริหารวิทยาลัยชุมชน ผู้สอน ผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา และชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยวิทยาลัยชุมชน ขั้นตอนที่ 2 ร่างและเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำร่างผ่านผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง มาพิจารณาความเป็นไปได้ ความสอดคล้องเหมาะสม โดยการสัมภาษณ์ จากนั้นที่แก้ไขปรับปรุงนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านโดยการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีองค์ประกอบที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่ด้วยวิกฤตการณ์โรคติดต่อจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แต่ยังไม่สามารถตอบสนองการเกิดอาชีพชุมชนเพื่อสร้างรายได้ และการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องเชื่อมโยง 2) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานอาชีพชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ด้วยแนวทางการจัดการศึกษาแบบ EVC :

Education for Vocational in Community เป็นการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย 2) เป้าหมาย 3) การจัดการเรียนการสอน ที่ประกอบด้วย ด้านจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล 4) หลักสูตร 5) การสนับสนุน จัดการศึกษา 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบบนฐานชุมชน การศึกษานอกระบบบนฐานอาชีพ ชุมชน การศึกษาตามอัธยาศัยบนฐานรายได้ชุมชน ด้วยการขับเคลื่อนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ต้อ อาศัยทฤษฎีการเรียนรู้หลักเพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ คือ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐาน การเรียนรู้แบบนำตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Title	A MEANS OF EDUCATION MANAGEMENT FOR VOCATIONAL SKILL DEVELOPMENT WHICH BASED ON COMMUNITY OF COMMUNITY COLLEGE
Author	Supawadee Masbang
Advisor	Assistant Professor Thak Udomrat, Ph.D.
Academic Paper	Ed.D. Dissertation in Development Education - (Type 2.1), Naresuan University, 2023
Keywords	A Means of Education Management, Vocational Skill Development which Based on Community, Community College

ABSTRACT

This research aims 1) to study the current state of education for the development of community-based occupational skills by community colleges; 2) to propose guidelines for the provision of education for the development of community-based occupational skills by community colleges. The study was divided into 2 steps as follows:

Step1, studied the current state of education for the development of community-based career skills by collecting primary and secondary data. That is, the researcher went to the field to collect information regarding the conditions of education. Data was collected by participatory observation and in-depth interview. The main informants were five groups, twenty-nine people, namely administrative personnel of community college institutions, community college directors, administrative officers, teachers, learners, graduates, and communities that were regarded as stakeholders, particularly in providing education to develop vocational skills through community colleges. Step2, drafted the guidelines for organizing education to develop community-based career skills by community colleges. The researcher employed information from the first step to draft the guidelines. Then,

asked qualified experts to make comments and consider the possibilities. This process was conducted through the interview. Finally, the researchers revised and presented the guidelines to five experts who evaluated the guidelines. This step was done by group discussions.

The results reveal that 1) the educational management conditions of community colleges provided education to develop community-based career skills with elements that could support social change. However, the contagious disease crisis from a global pandemic of coronavirus disease 2019 (COVID-19) caused the guidelines unable to respond to the emergence of community occupations to generate income, and continuous education management. 2) the guidelines for organizing education to develop community career skills by community colleges were implemented by the EVC approach (Education for Vocational in Community) with five major components. They are: 1) policies 2) goals 3) teaching and learning management consisting of organizing teaching and learning activities, teachers, media and equipment, and measurement and evaluation 4) curriculum 5) support for organizing three education systems—community-based formal education, non-formal education based on community vocational education, and informal education based on community income. The learning process relied on the main learning theory for successful education, namely community-based learning, self-directed learning, and participatory learning.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษ์ อุดมรัตน์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศสละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจวบ ทองศรี ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ศรีพันธ์ และ ดร.ปริญญา สร้อยทอง คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้กรุณาในการทำวิจัย ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนทำให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย เป็นอย่างดีในการเข้าไปทำวิจัยและเก็บข้อมูล

ขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร คณะอาจารย์ เพื่อนร่วมงานและความร่วมมือจากวิทยาลัยชุมชน ที่ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแต่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและผู้ที่สนใจบ้างไม่มากก็น้อย

สุภาวดี มาศบาง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	11
หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ.....	55
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน.....	59
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาฐานชุมชน และการใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75

กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	79
รูปแบบการวิจัย.....	79
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	79
แหล่งข้อมูลในการวิจัย	80
เครื่องมือในการวิจัย.....	81
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	82
ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย	85
การวิเคราะห์ข้อมูล	90
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	96
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	98
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐาน ชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	98
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน	127
บทที่ 5 บทสรุป.....	161
สรุปผลการวิจัย.....	162
อภิปรายผล	176
ข้อเสนอแนะ	177
บรรณานุกรม	179
ภาคผนวก.....	189
ประวัติผู้วิจัย	207

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 กรอบเครื่องมือการดำเนินงานวิจัย	83
ตาราง 2 สรุปสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน.....	122
ตาราง 3 สรุปร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ชุมชน.....	128

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงการจัดการศึกษาวิทยาลัยชุมชน	61
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน.....	78
ภาพ 3 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	97
ภาพ 4 แนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community	158
ภาพ 5 แนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community	175

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลกควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็ง ยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะ ผู้ประกอบการ ยกระดับผลิตภาพแรงงาน และพัฒนา SMEs สู่สากล

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นการพัฒนาที่อยู่ในช่วงของการปฏิรูปประเทศที่ต้องแก้ไขปัญหามีการสั่งสมมานานที่สอดคล้องกับความ เป็นไปตามสถานการณ์โลกที่มีสภาพของการแข่งขันในทุกด้านที่สำคัญมีการแข่งขันด้านเศรษฐกิจที่มีความเข้มข้นเนื่องจากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเนื่องจากการที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทำให้สังคมมีการติดต่อและเชื่อมโยงกันได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงนั้น ประเทศไทยยังมีจำกัด ที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนา ในการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงเป็นการดำเนินการที่ต้องมีการปรับตัวและเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่เป็นปัจจัยหลักให้สอดคล้องกับ

การพัฒนาด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนสำหรับการพัฒนาในทุกด้าน ในขณะที่คุณภาพชีวิตคนไทยยังต่ำแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ขาดองค์ความรู้ ทักษะ ทศนคติ มีความเหลื่อมล้ำที่สูงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการยกระดับคุณภาพและการพัฒนาศักยภาพ จากการก้าวสู่สังคมสังคมผู้สูงอายุทำให้ขาดแรงงานจำนวนประชากรในวัยแรงงานลดลง ประกอบกับทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ร่อยหรอเสื่อมจากการทำลายอย่างรวดเร็วมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วให้ที่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวนั้น ต้องเร่งพัฒนาในปัจจุบันต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญเพื่อให้การพัฒนาด้านการวิจัยและพัฒนาด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมต้องเป็นการพัฒนาที่ควบคู่กับการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะฝีมือแรงงานทั้งกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงาน และกลุ่มที่เป็นแรงงานใหม่ที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน เนื่องจากตลาดแรงงานหรือชุมชนท้องถิ่นที่การเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงสภาพการดำเนินชีวิต หรือสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิต ความสามารถในการด้านการบริหารจัดการ ตามสภาพของตลาดแรงงานในปัจจุบันมีการผลิตและการบริการที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการพัฒนาคนเพื่อเป็นการยกระดับที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมได้อย่างดีจากการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะทางอาชีพ ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย การพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมืองเพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นการสร้างฐานทางเศรษฐกิจและรายได้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคม และเป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ยึด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านทุกมิติให้มีความพอประมาณพัฒนาให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ และยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี พัฒนาคอนให้เป็นคนที่ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนา การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคน และการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ที่เน้นการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนเป็นทักษะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในช่วยวัยแรงงานที่เน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานขั้นพื้นฐาน ทักษะวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ รายใหม่ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่เป็นวิชาชีพเฉพาะด้าน พัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้มีความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อและแหล่ง

เรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ; (2566) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 13 การพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอด จากระบบและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำจากรายงาน ขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน อายุ 15 ปีทั่วโลก ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่ม ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐาน ทั้งยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน และยังไม่มีระบบฐานข้อมูลอุปสงค์และ อุปทานกำลังคนของประเทศเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนากำลังแรงงาน ที่จะช่วยระบุถึงสมรรถนะและ 12 ทักษะที่จำเป็นของงานแต่ละอาชีพซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจให้ความสำคัญมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา จึงเป็น ข้อจำกัดในการผลิตและยกระดับทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทาง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ฐานนวัตกรรม ที่มีแนวโน้มความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้อง กับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น อาทิ ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ โดยเฉพาะทักษะทางพฤติกรรม อาทิ ทักษะมนุษย์ การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม หรือความคิดสร้างสรรค์

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงมีทักษะเป็นแรงงานที่มีความรู้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีทักษะของการประกอบอาชีพ เป็นการยกระดับแรงงานในชุมชนท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการเกิดวิทยาลัยชุมชนตามทัศนะของศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย (เกษม วัฒนชัย, 2552) ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้น (พ.ศ.2544) เห็นถึงสภาพความต้องการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนในท้องถิ่นที่ห่างไกลได้นำแนวคิดด้านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นต้นแบบของวิทยาลัยชุมชนในหลายประเทศรวมทั้งไทย มาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางรากฐานของดำเนินการวิทยาลัยชุมชนให้เหมาะสม กับบริบทของประเทศไทย ซึ่งมีกฎหมายรองรับในการดำเนินงาน คือ กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่ารูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2546 โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานบริหารงานวิทยาลัยชุมชน 2548; โยธิน บุญเฉลย, 2555, น. 49-50) 1) หลักการเข้าถึง 2) หลักการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน 3) หลักการบริหารจัดการโดยชุมชน ปรัชญา และจุดมุ่งหมายของวิทยาลัยชุมชน แนวทางที่สำคัญของวิทยาลัยชุมชน มีความเชื่อว่าการศึกษามีคุณค่าอันประมาณมิได้ต่อบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยส่วนรวมบุคคลจึงควรได้รับการศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุดตามศักยภาพแห่งตน และศักยภาพของรัฐ สอดคล้องกับหลักปรัชญาที่ว่า “เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เพื่อเพิ่มคุณค่าชีวิตและศักยภาพของบุคคลและชุมชน” (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2557) ทำให้วิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นและดำรงอยู่เพื่อสร้างสรรค์โอกาสทางการศึกษาให้สมาชิกของชุมชน เพื่อให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองในสาขาวิชาที่จะเพิ่มคุณค่าแห่งชีวิต และเพิ่มศักยภาพชุมชนในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมซึ่งการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนทุกแห่งอยู่ภายใต้หลักแนวคิดที่สอดคล้องกันคือ “วิทยาลัยชุมชน พัฒนานา พัฒนาท้องถิ่น” วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาคน โดยเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคคล และหากมีโอกาสและได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งต่อชุมชนและสังคม วิทยาลัยชุมชนจึงเปิดประตูสำหรับทุกคนที่เข้าเรียน โดยเชื่อว่าการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้และความคิดที่จะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงจัดให้มีโปรแกรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนเพื่อศึกษาต่อ การเรียนเพื่อประกอบอาชีพ และการศึกษาพื้นฐาน เพื่อเน้นคุณภาพชีวิตของชุมชน ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนจึงได้มีการกำหนดหลักปรัชญาการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ซึ่ง ธงชัย สมบูรณ์ (2547), น. 2-3 ได้จำแนกไว้ดังนี้ 1) นโยบายการเปิดประตูในรับนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนไม่มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับในการรับนักศึกษา ทั้งผู้อยู่ในวัยเรียนและวัยผู้ใหญ่สามารถเข้าศึกษาได้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเคยประสบความสำเร็จล้มเหลวในการเรียน หรือมีอายุ อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะและจุดมุ่งหมายในการเรียนที่แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ กล่าวคือ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าศึกษาในวิทยาลัยชุมชนได้ตามความต้องการของตนเอง 2) หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนเปิดกว้างเน้นการสอนมากกว่าการวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการ และความสนใจที่มีความแตกต่างกันของนักศึกษาเป็นอย่างมากทำให้นักศึกษาได้รับการศึกษาตรงความต้องการของตนเองและชุมชน วิทยาลัยชุมชนจึงจัดหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางกว่าสถาบันการศึกษาแบบเดิม ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ (1) หลักสูตรอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับเทคนิค (2) หลักสูตรเพื่อไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (3) หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการสอนช่องเสริมในระดับมัธยมศึกษา และ (4) หลักสูตรการศึกษาทั่วไปที่ไม่เน้นอาชีพ 3) ค่าใช้จ่ายไม่สูงเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของผู้เรียนการจัดการอำนวยการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน วิทยาลัยชุมชนถือหลักการว่าคนทุกคนที่สามารถได้รับประโยชน์จากการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องมีสิทธิ์เสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาในระดับนี้ แต่นโยบายเปิดประตูเพียงประการเดียวไม่เพียงพอฉะนั้น นโยบายอีกประการหนึ่งของวิทยาลัยชุมชนคือ การเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยที่สุด นอกจากนี้ วิทยาลัยชุมชนยังต้องจัดหลักสูตรการศึกษาโดยใช้สถานที่เรียนตามชุมชนรอบนอก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและไม่กระทบต่อวิถีชีวิตปกติของผู้เรียนมากนัก 4) ยึดความต้องการที่ถูกต้องของชุมชนเป็นหลัก มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินงาน เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนมุ่งที่จะให้บริการแก่ชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เรียนเป็นหลัก จึงจัดหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อสนอง

ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของชุมชนเป็นเกณฑ์ ในเมื่อความต้องการหรือสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเปลี่ยนไป หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชน ก็จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้มีความทันสมัยตามความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญด้วย จะเห็นได้ว่าวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยปัจจุบัน มีสถานะเป็นสถาบันวิทยาลัยชุมชนตามพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.2558 และมีวิทยาลัยชุมชนในพื้นที่ทุกภาคของประเทศไทย จำนวน 21 จังหวัด ล่าสุดจังหวัดที่ 21 คือ จังหวัดสุโขทัย จากนโยบายของรัฐบาลที่ว่า “การศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน” การเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาต่ำกว่าปริญญาและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทการบริหารจัดการในรูปแบบหน่วยจัดการศึกษาบริหารจัดการโดยชุมชนที่มี ด้วยหลักการดำเนินการเปิดกว้างและความหลากหลาย ยืดหยุ่นของหลักสูตรประการดำเนินการจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับปรัชญา “เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อเพิ่มคุณค่าชีวิตและศักยภาพของบุคคลและชุมชน” (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2557) โดยการจัดการศึกษาฐานชุมชน กล้า ทองขาว (2561) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวความคิดที่มีมานานแล้ว รูปแบบที่คุ้นเคยคือ การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน-วัด-โรงเรียน หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า *บวร* ผลการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือขององค์กรหลักทั้งสามของชุมชนแบบนี้ ส่วนดีคงมีอยู่บ้าง โดยเฉพาะประเด็นการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน และประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการนำแนวคิดและหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) ตามแนวปฏิรูปการศึกษาไปใช้ในการจัดการ แต่สาระของกระบวนการเรียนรู้ (educational substance process) ก็ยังคงเหมือนเดิม จุดหมายหรือผลของการศึกษาก็ไม่ได้แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งคุณหมอประเวศ วะสี เห็นว่า เป็นเพราะสภาพแนวคิด ที่ฝังแน่นในการจัดการเรียนรู้ ยังเป็นการเอาเนื้อหาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาความจริงของชีวิตและการอยู่ร่วมกัน หรือเอาสังคมเป็นตัวตั้ง ทำให้การศึกษาอยู่นอกสังคม ไม่เข้าใจว่าสังคมมีปัญหาอะไร การศึกษาไม่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุข ไม่ร่วมแก้ปัญหา อ่อนแอทางปัญญา ทั้ง ๆ ที่สังคมปัจจุบันเป็นระบบที่ซับซ้อน เชื่อมโยง เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ยากต่อความเข้าใจ และยากต่อการจัดการให้เกิดความก้าวหน้า อย่างสมดุล และประเทศไทยยังไม่มีสมรรถนะเพียงพอที่จะเผชิญกับความซับซ้อน และความยากของปัญหาสังคมปัจจุบัน เรื่องที่ยากและซับซ้อนจะต้องใช้ความรู้และปัญญาเข้าไปแก้ไข การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญา คือแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552) แต่สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจาก *ฐานรากของสังคม* และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง (ประเวศ วะสี, 2555, น. 2) ข้อเสนอ (proposition) การจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน

(Community-based Education Management = CBEM) หรือการจัดการศึกษาฐานชุมชน มี เป้ า ห ม า ย แ ล ะ ข อ บ เ ข ต การเรียนรู้กว้างขวาง เป็นการเรียนรู้การสร้างฐานรากของชีวิตให้มั่นคง เพิ่มพูนความรู้ รักษาความดี ยึดหลักทำเพื่อส่วนรวม หมั่นฝึกหัดฝึกฝน ไม่ทำร้ายตนเอง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น แม้ในช่วงชีวิตจะล้มลุกคลุกคลาน แต่หากรากฐานมั่นคง การก่อร่างสร้างตัวคงมิใช่เรื่องเกินเอื้อม (นฤตย์ เสกธีระ, 2555, น. 13) การจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน หรือการศึกษาฐานรากแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน นับเป็นทางเลือกจุดเปลี่ยนประเทศไทย นอกจากนั้นการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนการเชื่อมโยงทั้งการใช้ฐานชุมชนและฐานชีวิต อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) กล่าวบทสรุปไว้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนมีความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมากในด้านปรัชญาการจัดการศึกษา คือ ปรัชญาปรัชญาอัตนิยม (Existentialism) และปรัชญาพิพัฒนานิยม (Progressivism) แนวคิดการจัดการเรียนรู้ คือ จัดการ เรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางระดับการเรียนรู้ คือ ระดับบุคคล และชุมชนสังคม เป้าหมายใน การเรียนรู้ คือ การพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตอย่างเป็น สูงในชุมชน แนวคิดการจัดการศึกษาทั้งสองแนวคิดมีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ หนุนเสริมซึ่งกันและกัน เพราะการศึกษาที่แท้จริงเป็นการศึกษาในเรื่องของ “ชีวิต” และ “ชีวิตก็มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ชุมชน สังคม” ดังนั้นการจัดการศึกษาที่แท้จริงจึงควรเป็นการศึกษาที่มาจากฐานชีวิต เรียนรู้ สารสำคัญแห่งชีวิตและเริ่มต้นจากการ “เรียนรู้สารสำคัญแห่งชีวิตของผู้เรียน” ก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ผู้เรียนรู้เข้าใจชีวิตตนเองและพร้อมแสวงหาแนวทางการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว นั่นก็คือ “ชุมชน” เพื่อที่จะเรียนรู้ร่วมกับชุมชนต่อไป

การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดผลกระทบด้านความแตกแยก ให้สังคมและบุคคล ทำให้ลดทอนความอยู่ดีมีสุขและสุขภาพจิต ต่อการประกอบอาชีพของประชาชน ในประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิต การใช้ชีวิตประจำวัน ด้านสังคม เศรษฐกิจ หลังการประกาศใช้พระราชกำหนดฉุกเฉิน ส่งผลให้การดำเนินการกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพให้มีรายได้ การลดเงินเดือน การยกเลิกการจ้างงาน ทำให้เกิดสภาวะ การว่างงาน ไม่มีรายได้ และมีผลกระทบต่อแรงงานนอกระบบ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เกิดการโยกย้ายถิ่นฐานจากชุมชนเมืองไปสู่ชุมชนชนบทเพื่อต่อยอดการประกอบอาชีพเลี้ยงชีพของตน การเรียนรู้ที่สอดคล้องในทักษะอาชีพ ที่จำเป็นต้องมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555) ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ จะเห็นได้ว่าทักษะชีวิตและอาชีพเป็นหนึ่งในทักษะที่มีสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดและหลักการ ของทักษะอาชีพ จะเน้นที่ทักษะและการให้บุคคลมีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัวยอมรับความ เปลี่ยนแปลง และสามารถวิเคราะห์สร้างสรรค์แนวทางของการเลือกที่จะประกอบอาชีพเพื่อสนอง

ความต้องการของตนเอง มีความใส่ใจต่ออาชีพ เรียนรู้ที่เลือกอาชีพที่เหมาะสมของตน มีความเป็นผู้นำ และหมั่นหาความรู้รอบด้านจากการเรียนรู้ ดังนั้นหากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสมบุคคลนั้น จะมีความพึงพอใจ มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จในอนาคตของบุคคล

ผู้วิจัยมีแนวคิดว่าสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกระบวนการประกอบอาชีพมีการเลิกจ้าง เกิดสภาวะตกงาน และการย้ายจากเมืองใหญ่กลับภูมิลำเนาในพื้นที่ชนบท และมาประกอบอาชีพในชนบทตามกำลังและพื้นฐานของการประกอบอาชีพในชุมชน ท้องถิ่น ชนบท เพื่อเป็นตอบรับกับสถานการณ์ดังกล่าว แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งวิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถตอบสนองการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สังคม เกิดการประกอบอาชีพที่ใช้ฐานของชุมชนเป็นวัตถุดิบของการพัฒนาและจัดการศึกษา เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นส่งผลต่อสภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศเกิดความมั่นคง โดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เป็นฐานพัฒนาผู้ด้อยโอกาส ขาดโอกาส และผู้ที่ต้องการมีอาชีพ

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนเป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผู้เรียนได้ทราบสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนสามารถร่วมกันหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้เกิดทักษะอาชีพฐานชุมชนและพัฒนาตามกรอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

3. ผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาผู้เรียน

4. สถาบันการศึกษานำผลการวิจัยไปศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในพื้นที่วิทยาลัยชุมชนพิจิตร เลขที่150 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าบัว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และ วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี 7 หมู่ 2 ถนนบ้านไร่-ลานสัก ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เนื่องจากพื้นที่วิจัยเป็นวิทยาลัยชุมชนจำนวน 2 ใน 21 วิทยาลัยชุมชนที่มีภารกิจจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทอุตสาหกรรม ประเภทพาณิชยกรรม และบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ สามารถตอบสนองการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเนื้อหาโดยขอบเขตเนื้อหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งวิทยาลัยชุมชนมีการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ คือ 1) หลักสูตร 2) ผู้สอน 3) สื่อและอุปกรณ์ 4) การจัดการเรียนการสอน 5) สถานที่และสภาพแวดล้อม 6) ผู้เรียน 7) ผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุน 8) เงินสนับสนุน

2. ร่างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย 2) เป้าหมาย 3) การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล 4) หลักสูตร 5) การสนับสนุน นำเสนอแนวทางแก่หน่วยงาน จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนพิจิตร วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี วิทยาลัยชุมชนแพร่ วิทยาลัยชุมชนตาก วิทยาลัยชุมชนน่าน และวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินแนวทางเพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้มี 5 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 บุคลากรสถาบันวิทยาลัยชุมชนระดับบริหารที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด โดยเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสายงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 รองผู้อำนวยการ และ หัวหน้าสำนักวิชาการ ที่ทำหน้าที่การจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน จำนวนแห่งละ 2 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้สอนที่ให้ความรู้ในหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการให้ความรู้และมีความสามารถพัฒนาผู้เรียน มีความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน จำนวนแห่งละ 5 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์รับความรู้ด้านพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน จำนวนแห่งละ 5 คน

กลุ่มที่ 5 ชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ((Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน จำนวนแห่งละ 2 คน

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้รวมทั้ง 5 กลุ่มข้างต้นทั้งสิ้น 29 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย 2) เป้าหมาย 3) การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล 4) หลักสูตร 5) การสนับสนุน

2. พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีองค์ประกอบของการจัดการศึกษา 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย 2) เป้าหมาย 3) การ

จัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล 4) หลักสูตร 5) การสนับสนุน

3. วิทยาลัยชุมชน หมายถึง วิทยาลัยชุมชนที่มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ในการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ 1) การจัดการศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพบนฐานชุมชน 2) การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพบนฐานอาชีพชุมชน 3) การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพบนฐานรายได้ชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน (A Means of Education Management for Vocational Skill Development which based on community of Community College) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา
 - 1.1 ปรัชญาการศึกษา
 - 1.2 ความหมายของการศึกษา
 - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
 - 1.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
 - 1.5 แนวคิดการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
 - 1.6 แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560-2579)
 - 1.7 แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต
- 2 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
- 3 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิทยาลัยชุมชน
- 4 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยชุมชนเป็นฐาน
- 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

1. ปรัชญาการศึกษา

1.1 แนวความคิดทางการศึกษา

มีแนวคิดว่าการศึกษาคือชีวิต มิใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต หมายความว่าการศึกษาที่มีชีวิตอยู่ อย่างมีความสุขจะต้องอาศัยการเข้าใจความหมายของประสบการณ์นิยม ฉะนั้นผู้เรียนจึงควรจะได้ เรียนรู้ในสิ่งที่เหมาะสมแก่วัยของเขาและสิ่งที่จัดให้ผู้เรียนเรียนควรจะเป็นไปในทางที่ก่อให้เกิด

ประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจปัญหาชีวิตและสังคมในปัจจุบัน และหาทางปรับตัวให้เข้ากับภาวะที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Kneller, 1971, น. 48 – 53)

1.2 หลักการทางการศึกษาของปรัชญาพัฒนาการนิยม

หลักการของการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมนี้ ก็คือการศึกษาจะต้องพัฒนาเด็กทุก ๆ ด้านไม่ เฉพาะสติปัญญาเท่านั้น โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น เด็กจะต้องพร้อมที่จะไปอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ปรับตัวได้อย่างดี กระบวนการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหา เรื่องของ ปัจจุบันมีความสำคัญกว่าอดีตหรืออนาคต จุดมุ่งหมายของการศึกษา การศึกษาตามปรัชญาพัฒนาการนิยมนี้ เกิดขึ้นเพื่อด้านแนวคิดและวิธีการแก่การศึกษา ที่เน้นแต่เพียงคุณสมบัติด้านใดด้านหนึ่ง เพราะคิดว่าด้านนั้นสำคัญกว่าดังที่สารัตถนิยมเน้นความสามารถทางการจำ และเข้าใจและมองว่าการศึกษาจะต้องให้การศึกษาด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ควบคู่กันไป ความสนใจ ความถนัด และลักษณะพิเศษของผู้เรียนควร ได้รับความสนใจ และได้รับการส่งเสริมให้มากที่สุดส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ทั้งในและนอก ห้องเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและสังคม เพื่อผู้เรียนจะได้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม ผู้เรียนจะต้องรู้จักแก้ปัญหาได้ ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมไม่มีจุดมุ่งหมายที่ตายตัว เพราะชีวิตเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก วัตถุประสงค์ของการศึกษาก็เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแนวทางในการแก้ปัญหาแต่ละครั้งและเป็นวิถีทางให้เกิดการเรียนรู้ที่ใหม่กว่าต่อไปไม่มีที่สิ้นสุดส่วนผู้เรียนจะต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาควบคู่กันไปเรียนรู้ ตามความถนัดและความสนใจสามารถนำความรู้ไปปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถ แก้ปัญหาได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีวินัยในตนเอง

1.3 องค์ประกอบของการศึกษา

1.3.1 หลักสูตร ปรัชญาที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนจากประสบการณ์ในชีวิตจริงเป็นประสบการณ์ที่ สัมพันธ์กับสังคมหลักสูตรจึงครอบคลุมชีวิตประจำวันทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ทุกรูปแบบ หลักสูตรจะเน้นวิชาที่เสริมสร้างประสบการณ์ทาง สังคม ตลอดจนชีวิตประจำวัน เนื้อหา ได้แก่สังคมศึกษา วิชาทางภาษา วิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์แต่ความสำคัญของการศึกษา พิจารณาในแง่ของวิธีการที่นำมาใช้คือ กระบวนการ แก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในบทเรียน และ นำเอา กระบวนการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3.2 ครูไม่เป็นผู้ออกคำสั่ง แต่ทำหน้าที่ทำในการแนะแนวทางให้แก่ผู้เรียนแล้ว จัดประสบการณ์ ที่ดีที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน ครูจะต้องมีความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง รู้จักผู้เรียนเป็นอย่างดี และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และวางแผนให้เกิดการเรียนรู้ให้

เหมาะสมกับความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน จัดสภาพในโรงเรียนและในห้องเรียนให้พร้อมที่จะศึกษาเล่าเรียนให้ได้ ประสบการณ์ตามที่ต้องการ

1.3.3 นักเรียนปรัชญานี้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนมาก ถือว่าผู้เรียนโดยธรรมชาติมีอินทรีย์ที่จะ สืบเสาะแสวงหาประสบการณ์และพร้อมที่จะรับประสบการณ์ (เมธี ปิรันธนานนท์, 2523, น. 90) ผู้เรียนจะได้ประสบการณ์ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing) ผู้เรียนจะต้องมีอิสระในการ เลือกตัดสินใจและต้องทำงานร่วมกัน (Participation) เพื่อให้การเรียนการสอนตรงกับความสามารถ สนใจและความสามารถของผู้เรียน

1.3.4 โรงเรียนทำหน้าที่เป็นแบบจำลองสังคม โดยเฉพาะแบบจำลองที่ตีงามของชีวิต และประสบการณ์ในสังคม โดยการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม เริ่มจากการเรียนรู้พื้นฐานของสังคม ลักษณะอื่น ๆ ของสังคม โรงเรียนจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็น ประชาธิปไตยโดยให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีความพร้อมมีความรู้จัก และเข้าใจสังคม อย่างดีพอที่จะออกไปปรับปรุงและพัฒนาสังคมได้ (ศักดิ์ ประสงค์ประทานพร, 2523, น. 64 – 65)

1.3.5 กระบวนการเรียนการสอน เป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child centered) โดยให้ ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด การเรียนเป็นเรื่องการกระทำ (Doing) มากกว่ารู้ (Knowing) การเรียนการสอนจึงให้ผู้เรียนลงมือกระทำเพื่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ การกระทำทำให้สามารถแก้ปัญหา ได้ครูต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียน การสอนใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ (Problem solving)

1.4 ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

ความเป็นมา ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ซึ่งปฏิรูป (Reconstruct) หมายถึง บูรณะหรือทำขึ้นใหม่ ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1930 ประเทศ สหรัฐอเมริกาได้ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง ระบบนายทุนจึงเกิดนักคิดกลุ่มหนึ่งที่ได้พยายามจะแก้ปัญหาสังคมโดยให้การศึกษาเป็นตัวนำการปฏิรูป เศรษฐกิจการเมือง และสังคม โดยการล้มระบบเก่าที่ไม่มั่นคงและ ยุติธรรมลงเสีย แล้วสร้างระบบสังคมใหม่ขึ้นมา นักคิดกลุ่มนี้ที่เสนอบทบาทใหม่ให้กับโรงเรียนให้เป็น เครื่องมือในการพัฒนาสังคมนี้มีชื่อเรียกว่า “นักคิดแนวหน้า” ผู้นำของนักคิดกลุ่มนี้ได้แก่ จอร์จ เอส เค้าทส์ และฮาโรลด์ รีก์ กลุ่มนี้มีความเห็นด้วยกับหลักการประชาธิปไตยโดยที่ประชาชนต้องสามารถควบคุมสถาบันและทรัพยากรต่าง ๆ ได้เองโดยไม่ขึ้นอยู่กับนักการเมืองที่หวังเอาประชาชน เป็นเครื่องมือ และ ประชาธิปไตยดังกล่าวนี้อาจต้องประสานความสอดคล้องกับประชาธิปไตยในแต่ละประเทศทั่วโลก ผู้นำของปฏิรูปนิยมเริ่มจาก จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ตั้งแต่ ค.ศ.1920 เสนอแนวคิดเพื่อปฏิรูปสังคมแต่มิได้มีบทบาทมากนักเพิ่งได้รับความนิยมนในปี ค.ศ. 1930ขณะที่

สหรัฐอเมริกาประสบ ปัญหาด้านภาวะเศรษฐกิจการเมือง และสังคมตกต่ำอย่างมาก ปัญหาคนว่างงานเกิดความเหลื่อมล้ำใน สังคมจึงได้เกิดกลุ่มนักคิดแนวหน้า นำโดย จอห์น เอส เค้าท์ส, ฮาโรลด์ ร็กรัก หาทางแก้ปัญหา โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เลิกล้มระบบเก่าให้หมด หันไปมุ่งสร้างระบบสังคมขึ้นมาใหม่แบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ค.ศ.1950 ที ไอดอร์ บราเมลต์ เป็นผู้ทำให้ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เสนอปรัชญาการศึกษา เพื่อปฏิรูปสังคมในหนังสือหลายเล่ม ทำให้บราเมลต์ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของปรัชญาการศึกษา ปฏิรูปนิยม

1.4.1 แนวความคิดพื้นฐาน

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมนี้พัฒนามาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และผนวกเอา ความคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เข้าไว้ด้วยกัน (ทองปลิว ชม ชื่น, 2529) 86 ปรัชญาปฏิรูปนิยมเน้นเรื่อง “แรงงาน” (Labor) ว่าเป็นหัวใจของสังคม และเชื่อว่ามนุษย์จะต้อง ช่วยกันสร้างระบบสังคมเสียใหม่โดยถือว่า “การทำงานคือชีวิต” ดังนั้น รูปแบบของการศึกษาในลัทธิ ปรัชญาปฏิรูปนิยมเน้นการทำงานหรือการทำแบบฝึกหัดในบทเรียนต่าง ๆ อย่างมากที่สุด ปฏิบัติการนิยมเน้น ในการแก้ไขปรับปรุงสภาพสังคมโดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาการนิยมเน้นการพัฒนาเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันกำหนดขึ้น การผสมผสานกันระหว่างความคิดสองปรัชญาทำให้ปรัชญาปฏิรูปนิยมก่อตัวขึ้นโดยเน้นการพัฒนาการของบุคคลและของมวลชนเพื่อเข้าใจ ตนเองว่ามีความต้องการอะไร สังคมประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความสามารถ และจุดมุ่งหมายของ สมาชิกไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหมด ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเน้นการปฏิรูปสังคมและสร้างสรรค์ รูปแบบของสังคมขึ้นมาใหม่ในอนาคต

1.4.2 หลักการสำคัญ

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมมีหลักการสำคัญ (George F. Kneller, 1971, pp. 62-64 อ้างถึงใน สุรินทร์ รักษชาติ, 2529, น. 59-60) สรุปได้ดังนี้ การศึกษาต้องเป็นการสร้างระเบียบของสังคมขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ค่านิยมเบื้องต้น ทางวัฒนธรรม ได้บรรลุความสำเร็จตามที่ต้องการและขณะเดียวกันก็ต้องให้กลมกลืนกับสภาวะของสังคมและเศรษฐกิจสังคมใหม่ต้องเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยประชาชนหรือผู้แทนที่ประชาชน เลือกมาจะต้องมีส่วนรับผิดชอบในการควบคุมผลประโยชน์ของสถาบันและทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศการศึกษานั้นนอกจากจะทำให้บุคคลได้พัฒนาสังคมแล้วยังทำให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะเข้าร่วมใน การวางแผนของสังคมด้วย ดังนั้น สังคมจึงมีส่วนร่วมที่สำคัญของการศึกษาครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ เด็กได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาโดยครูจะต้องเชื่อและไว้วางใจเด็กในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตาม กระบวนการของประชาธิปไตยและเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วยวิธีการและจุดมุ่งหมายปลายทางของ การศึกษาต้อง

สนองความต้องการของวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติเนื้อหาวิชา วิธีการสอน ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์

1.4.3 จุดมุ่งหมายการศึกษา

จุดมุ่งหมายการศึกษาของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ โรงเรียนมี บทบาทในการปฏิรูปสังคมเพื่อใช้การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างสังคมใหม่ที่มีความเสมอภาค และ ความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้เพเซอร์ย์ ลินลาร์ตัน ได้แบ่งเป็นข้อ ๆ ไว้ดังนี้ การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาสังคมโดยตรง และต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่ เป็นอยู่ด้วยการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมบนรากฐานของประชาธิปไตยโดยต้อง คำนึงถึง พื้นฐานที่มีอยู่เดิมการศึกษาจะต้องให้เด็กเห็นความสำคัญของสังคมโดยส่วนรวม ควบคู่ไปกับ ของตนเอง

1.4.4 องค์ประกอบของการศึกษา

หลักสูตร

หลักสูตรของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเป็นหลักสูตรที่เน้นด้านสังคมเป็นแกน สำคัญเพื่อ ส่งเสริมให้เด็กเข้าใจสภาพของสังคม และศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสังคมเป็นการเตรียมเด็กให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีคุณภาพ ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมยึดหลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum or Wheel Curriculum) คือ การสอนเน้นหลักสูตรที่ยึดถือ วิชาใดวิชาหนึ่งหรือกลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนกลางเนื้อหาสาระในหลักสูตรมาจาก ปัญหาสังคมที่ ผู้เรียนประสบอยู่ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการคิดหาแนวทางในการ แก้ปัญหา และนำผลที่ได้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรต้องกำหนดให้เด็กได้ศึกษาอย่าง กว้างขวาง เพื่อให้เด็ก มองเห็นปัญหาสังคมอย่างเข้าใจแจ่มชัด และร่วมมือกันหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ในอนาคตได้ เด็กจึงควรได้รับการศึกษาในเรื่องของอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน การขนส่ง การอนามัยและ สาธารณสุข นิเวศวิทยา อาชีววิทยา รวมทั้งวิชาที่สอนในโรงเรียน ได้แก่ วรรณคดี ดนตรี ศิลปะ ฟิสิกส์ เคมี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ การสอนวิชาต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กเห็น ถึงความสัมพันธ์ของวิชาดังกล่าวและจะทำให้ สามารถ เข้าใจสภาพของสังคมมากขึ้น

โรงเรียน

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเชื่อว่าบทบาทของโรงเรียนจะต้องสนใจใฝ่หาอนาคต และนำทาง ให้เด็กได้พบกับระเบียบของสังคมใหม่โดยการให้การศึกษาฝึกในด้านความคิดสร้างสรรค์ แก่เด็กเพื่อให้ เด็กพร้อมที่จะร่วมมือในการวางแผนให้กับสังคมใหม่โรงเรียนมีหน้าที่สร้างบรรยากาศ แบบสังคม ประชาธิปไตยให้แก่เด็ก และในเวลาเดียวกันโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมด้วย นั่นก็คือโรงเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างสังคมไม่ใช่เป็นผู้ที่ถูกสังคมสร้างขึ้นมา หากต้องการ

ให้สังคมในอนาคตเป็นเช่นไร โรงเรียนก็สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรมเด็กให้มีบุคลิกภาพ ทัศนคติ และความรู้ความสามารถเป็นอย่างนั้น

ผู้สอน

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเชื่อว่าครูผู้สอนต้องสามารถทำให้เด็กเห็นว่ามี ความจำเป็นที่ จะต้องสร้างสรรค์สังคมใหม่โดยอาศัยกระบวนการแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในโรงเรียน มีการนำหลักการสำคัญแบบประชาธิปไตยมาใช้ ครูผู้สอนไม่ใช่มีหน้าที่คอยชี้แนะเพียงอย่างเดียว แต่ ครูผู้สอน จะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นเร่งเร้าให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ไข เปลี่ยนแปลง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของสังคมนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละอุทิศ ตนเพื่อสังคม มีลักษณะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม

กระบวนการเรียนการสอน

การเรียนการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมมีลักษณะคล้ายคลึงกับ ปรัชญา การศึกษาพัฒนาการนิยม คือ เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเองโดยใช้วิธีการ ต่าง ๆ เช่น วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) วิธีการแบบโครงการ (Project Method) และ วิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) นอกจากนั้นปรัชญานี้ยังอาศัยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ (Historical Method) และวิธีการทางปรัชญา (Philosophical Method) เข้ามา ประกอบด้วยเพื่อให้การศึกษาปัญหาต่าง ๆ รัตภูมิและสมบูรณ์ที่สุด ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมไม่ ส่งเสริมการเรียนแบบท่องจำและการสอนแบบบรรยาย ครูผู้สอนและเด็กควรทำอะไรก็ได้เพื่อสนอง ความต้องการของตนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สนใจปัญหาของสังคมเสนอแนะ วิธีการแก้ปัญหา บรรยายภาคในการเรียนการสอนมีอิสระไม่ใช่ บังคับ การจัดตารางสอนควรมีความยืดหยุ่น กำหนดตาม เวลาเรียนในทฤษฎีการค้นคว้าของเด็กและการอภิปรายเป็นส่วนสำคัญ โดยเน้นการอภิปรายเป็นหลัก

การศึกษาปรัชญามีความสัมพันธ์กันอย่างมาก โดยเนื้อหาปรัชญาทั่วไปช่วยให้ความ กระจ่างแก่การศึกษาได้ และวิธีการทางปรัชญาก็ช่วยให้การดำเนินการศึกษารัตภูมิและ ชัดเจนขึ้น โดยเหตุนี้ ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นความพยายามที่จะวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และ พิจารณา ดูการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งทุกแง่มุม ให้เข้าใจถึงแก่น ถึงเหตุผล ความสำคัญและ ความสัมพันธ์ ต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีความต่อเนื่องและมีความหมายต่อมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม การพิจารณาปรัชญาการศึกษา อาจพิจารณาโดยอาศัยปรัชญาทั่วไปเป็นแม่บท และปรัชญาการศึกษา เดินตามปรัชญาแม่บทนั้น แต่อีกแนวหนึ่งถือว่าเมื่อมีการศึกษาจึงมีปรัชญาการศึกษาเกิดขึ้นการศึกษา ในแนวหลังจึงมุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายและวิธีการ ทางการศึกษา (Ends and Means) เป็นหลักสำคัญ โดยพิจารณาองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ในปัจจุบัน แนวคิดที่สองนี้เริ่มได้รับความ สนใจมากขึ้น นอกจากนั้น การศึกษาทางปรัชญาการศึกษาอาจศึกษาเป็นแนวคิดคน เป็น

หัวข้อ หรือ เป็นกลุ่มความคิดแต่ละกลุ่มก็ได้ ซึ่งทุกแบบจะมีคุณค่าในเชิงของการตั้งคำถามทำให้เกิดความเข้าใจจัดความไม่สอดคล้องหาภาพรวมและหาแนวคิดกิจกรรมใหม่ ๆ ให้กับวงการศึกษ

จะเห็นว่าแนวคิดของปรัชญาการศึกษามาเป็นฐานความคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ที่แสดงถึงการจัดการศึกษาตามปรัชญาพิพัฒน์นิยม (Progressivism) มีต้นกำเนิดมาจากปรัชญาแม่บทคือ ปรัชญา “Pragmatism” ปรัชญาปฏิบัตินิยม (Stumpf, 1994, pp. 383 - 400 ; Dewey, 1963, pp. 25-50) การจัดการศึกษาตามแนวของปรัชญาพิพัฒน์นิยม มีความสนใจต่อการจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติหรือการลงมือทำให้เกิดทักษะที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า “Learning by doing” (DuFure, 2010) ดังนั้นการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาพิพัฒน์นิยมเป็นการหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การคิดการทดลองและลงมือทำ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาพิพัฒน์นิยม มีเป้าหมายการศึกษาที่มีการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรมของสังคมจากการเรียนรู้ไปสู่ผู้เรียน และเชื่อว่าสถานที่ที่ให้ความรู้หรือสถาบันการศึกษาที่ดีต้องสะท้อนให้ผู้เรียนมีความคิดให้การยอมรับสิ่งต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน และทำให้ผู้เรียนไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ปรัชญาสาขาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เชื่อว่าหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การเรียน การสอน การจัดการศึกษามีความเหมือนกับปรัชญาพิพัฒนาการนิยม หรือ พิพัฒน์นิยม หรือ วิวัฒนาการนิยม แต่กันเพียงแต่เป้าหมายของสังคม ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อสังคมตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจความสนใจ ความต้องการของตนเองและสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยการค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ให้ตนเอง และมีการนำเสนอและอภิปรายความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เน้นเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมที่เกิดจากการไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ด้านทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพฐานชุมชน

2. ความหมายของการศึกษา

มนุษย์เราต่างจากสัตว์ในสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความสามารถในการคิด 2) ความสามารถในการใช้ภาษาและ 3) ความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ การคิดที่ดี การใช้ภาษาก็ดี และการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ก็ดี เป็นเรื่องที่ต้องศึกษา คือ ต้องมีการเรียนรู้และฝึกฝนด้วยเหตุการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับชีวิตของมนุษย์ที่จะรักษาเผ่าพันธุ์ ตลอดจนถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ (ธารง บัวศรี, 2506, น. 9) การศึกษาเริ่มมีมาตั้งแต่ที่มนุษย์เริ่มรู้จักสงสัยและตั้งข้อคำถามถึงสรรพสิ่งรอบตัว แล้วพยายามหาความเข้าใจของสิ่งนั้นเพื่อตอบสนองความใคร่รู้ ความรู้ ความเข้าใจที่มนุษย์สร้างสมประสบการณ์ไว้ โดยอาศัยวิธีการศึกษาและถ่ายทอดสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2553, น. 17) โดยรากศัพท์ของคำว่า “การศึกษา” (Education) มาจากภาษาละติน 2 คำ (วิจิตร ศรีสอ้าน อ้างถึงใน ผุสดี กุฎอินทร์, 2552, น. 1-5) กล่าวคือ Educere

แปลว่า บำรุง เลี้ยง อบรม รักษา ทำให้เจริญงอกงาม Edu care แปลว่า ชักนำ หรือ ดึงออกมา การพิจารณาความหมายของ “การศึกษา” อาจแยกพิจารณาออกเป็น 2 นัย (สมคิด บางโม, 2524, น. 6-8) คือ ความหมายของการศึกษาตามนัยที่เป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง โดยการศึกษาตามนัยที่เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งนั้น จะหมายถึงวิชาหรือกลุ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น วิชาหลักการศึกษา วิชาพัฒนาหลักสูตร วิชาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา กลุ่มวิชาพื้นฐานทางการศึกษากลุ่มวิชาชีพครู ฯลฯ ความหมายของการศึกษาตามนัยที่เป็นกระบวนการทางสังคม โดยการศึกษาตามนัยที่เป็นกระบวนการทางสังคมนั้น จะหมายถึงกระบวนการที่สังคมฝึกอบรมสมาชิกใหม่ของสังคม ให้รู้จักระเบียบ แบบแผน ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมเพื่อให้สมาชิกที่เกิดใหม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคมนั้น ๆ ความหมายของการศึกษาตามนัยที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการศึกษาตามนัยที่เป็นวิชาชีพชั้นสูงนั้น จะหมายถึงผู้ประกอบอาชีพที่ต้องได้รับการศึกษาอบรมเป็นเวลานาน ใช้ความสามารถทางสมองเป็นส่วนใหญ่ John Dewey (n.d. อ้างถึงใน วิชัย ต้นศิริ, 2550, น. 2-3) กล่าวว่า การศึกษาคือความเจริญงอกงามของชีวิต ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างเงื่อนไข ให้ชีวิตมีความเจริญงอกงาม ความงอกงามในที่นี้มีใช้เป็นเครื่องมือไปสู่จุดหมายปลายทางอื่น แต่เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของชีวิตมนุษย์ Carter V. Good (1973, p. 145) กล่าวว่า การศึกษาคือผลรวมของกระบวนการทั้งหมดที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีคุณค่าเป็นที่พึงปรารถนาในสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ และคณะ (2550, น. 333) กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอด สร้างสรรค์ ส่งเสริมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของปัจเจกชนและสังคมในยุคต้น ๆ สังคมก็เล็กวิทยาการก็น้อย วิถีชีวิตก็เรียบง่าย อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์จากพ่อแม่สู่ลูกจากผู้ใหญ่สู่เด็ก และค่อย ๆ พัฒนามาเรื่อย ๆ ตามขนาดและความเจริญของสังคม วิจิตร ศรีสอ้าน (2553, น. 17) กล่าวว่า การศึกษาคือการสร้างและถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ของมนุษย์เพื่อการแก้ปัญหาและยังไม่เกิดความเจริญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากความหมายที่นักวิชาการได้เสนอแนวคิดความหมายของการศึกษาดังที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการถ่ายทอด เสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ จริยธรรม วัฒนธรรม โดยการฝึก การอบรมจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเจริญงอกงามอย่างมีเสถียรภาพ ในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมการบริการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ คือ ครู ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลของครู ครูที่ดีต้องมีความรักศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ลูกศิษย์เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับผู้ปกครองและชุมชนได้ดี และสิ่งสำคัญที่สุด คือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน (ถ่ายทอดความรู้และต่อยอดความรู้ให้ผู้เรียนได้) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่จะเกิดกับลูกศิษย์เป็นอันดับแรก ครูต้องมีความเชื่อว่า “เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้” จึงจะสามารถพัฒนากิจกรรม วิธีการ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ของครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ครูมืออาชีพต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หมั่นปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการดำรงชีวิต มีบุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาและเป็นที่ยอมรับของสังคมและประเทศชาติในอนาคต การบริหารจัดการเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย แต่จะบริหารและจัดการอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภavn นั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพทั้งหลาย เป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นให้จงได้ ทุ่มเทพลังกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูงมีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการจัดการองค์กร บริหารจัดการให้มีครูสอนอย่างพอเพียง มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสมกับศักยภาพ สอดรับกับภาระและปริมาณงาน ใช้หลักการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการบริหาร ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ในปัจจุบัน สิ่งที่ทำทลายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือ การทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ แม้งานสอนจะเป็นงานหลัก แต่งานในหน้าที่พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้ครูทุกคนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่างเป็นระบบ

เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมายทันการ กลุ่มบุคคลที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่กรรมการสถานศึกษาหรืออาจเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา จะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา อันหมายรวมทั้งการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และหน้าที่อื่นตามที่ระเบียบกำหนด คุณภาพผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดีเพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนดจุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียนตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่หลักสูตรที่ดีควรคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามขีดความสามารถ ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมและการบริการก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคงและสะอาดมีแหล่งเรียนรู้เพียงพอทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนด้วยจะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่องค์ประกอบที่สำคัญ ที่ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยมีประสิทธิภาพภายใต้มาตรฐานของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 1) ครู 2) ผู้บริหาร 3) สถานศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษา 5) หลักสูตร 6) กิจกรรมของสถานศึกษา 7) สภาพแวดล้อมการบริการ ในองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ ครูในแต่ละสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ครูที่มีคุณภาพ จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับความรู้ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ การจัดการเรียนการสอนได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และผู้บริหาร สามารถบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำหลักสูตรมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะความรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อม และการให้บริการด้านการศึกษา

4. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

4.1 ความมุ่งหมายและหลักการ

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงการจัดการศึกษาใน

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
- (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

4.2 ระบบการศึกษา

หมวด 3 ระบบการศึกษา

การศึกษาในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

มาตรา 15 ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการศึกษาจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 16 ได้แบ่งระดับการศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนบอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 19 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบันวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถาน ประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 21 กระทรวง ทบวง รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษา เฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและ มาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของไทยมีการกำหนดระบบการศึกษาที่ชัดเจน การศึกษาในระบบ กำหนดระดับของการศึกษาที่ครอบคลุมในช่วงอายุ จำนวนปีของการเรียนรู้ระดับ ต่าง ๆ และให้ความสำคัญต่อการศึกษามาระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนด การศึกษาภาคบังคับเพื่อให้ประชาชนคนไทยให้มีการศึกษาขั้นต่ำ การศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมถึง การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่เน้นการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในเกิดทักษะด้านวิชาชีพ เพื่อการ ประกอบอาชีพ มีรายได้

4.3 แนวการจัดการศึกษา

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีแนวคิด ในเรื่องการจัดการศึกษา ดังมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็วิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

จะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการให้ความสำคัญกับผู้เรียนตามความต้องการของผู้เรียน จัดหลักสูตรหรือรายวิชาที่สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน หรือจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์ ผู้เรียนร่วมออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย การจัดการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด ในหมวด 3 ระบบการศึกษา ด้วยการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ควรเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับที่จะสามารถพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงการสร้างคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบอาชีพที่เกิดจากการศึกษาที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากบูรณาการ ในด้านความรู้ที่สร้างให้ตนเองยอมรับและมีความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสังคมภายใต้ระบบอันดีงาม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ความรู้และเกิดทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นทั้งการสร้างโอกาสของการประกอบอาชีพ สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี อย่างเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้เพื่อธำรงค์ อนุรักษ์ รักษาความเป็นไทยที่เกิดจากความรู้ที่เรียนรู้จากหลักศาสนา สร้างสรรค์ทางศิลปะ วัฒนธรรม สืบสานภูมิปัญญาที่ดียิ่งสามารถประยุกต์และพัฒนาเป็นอาชีพ สร้างรายได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่สอดรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนที่จัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบการศึกษา มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสถานการณ์การเรียนรู้ของการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ รวมถึงการ

สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะ ภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคประชาสังคม เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกัน

4.4 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา 51/1²⁴ คำว่า “คณาจารย์” ในหมวดนี้ ให้ความหมายว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน แต่ไม่รวมถึงบุคลากรซึ่งสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

4.5 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาดังนี้

(1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

(1) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน

(2) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มี รายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น

(3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดให้กฎกระทรวง

(4) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาของ รัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหาร งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทาง การศึกษา

(5) จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน

(6) จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้

(7) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน

มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตาม ความเหมาะสมและความจำเป็น

4.6 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานอื่น ที่จำเป็น ต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์ สำหรับการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีด ความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 65 ให้ที่การพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

มาตรา 68 ให้มีการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจาก เงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไร ที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยี สารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อพัฒนาคนและสังคม

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัย และการพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริมและประสานงานวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพ ของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5. แนวคิดการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สาระสำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ กำหนดประเด็นของการจัดการศึกษาตั้งแต่ความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษาในบททั่วไป การกล่าวถึงระบบการศึกษาที่กำหนดให้มีการศึกษา 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และกำหนดความชัดเจนของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีความแตกต่างกันทั้งหลักการและวิธีการจัดการศึกษา ที่สำคัญการกำหนด แนวการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบการศึกษาต้องมีการดำเนินการอย่างไร เชื่อมโยงได้ถึงพัฒนา การ กำหนดบทบาทหรือการส่งเสริมพัฒนา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การจัดให้มี ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา รวมถึงการกำหนดเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีการ เปลี่ยนแปลงการเข้าถึงกำหนดให้มีการจัด การพัฒนา รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา เป็นสาระสำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้

5.1 การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พาณิช (2555) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูควรเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ ของศิษย์จากเน้นการเรียนวิชาเพื่อได้ความรู้ให้เลยไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่ การเรียนรู้ยุคใหม่ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 หน้าที่ของครูเพื่อศิษย์จึงต้องเปลี่ยนจากเน้น “สอน” ไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) แก่ศิษย์ให้ศิษย์ได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) และศิษย์จดงาม ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้จากการลงมือปฏิบัติของตนเป็นทีมร่วมกับเพื่อนนักเรียนเน้นการรอกงามทักษะในการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนแนวทางการทำงานจากทำโดดเดี่ยว คนเดียว เป็นทำงานและเรียนรู้จากการทำหน้าที่ครูเป็นทีม เด็กยุคใหม่เป็นคนยุคเจนเนอเรชั่น (Generation Z) เป็นพวกที่ชอบใช้อินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกกันว่าเป็นชาวเน็ต (netizen) ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะนิสัยเพื่อประโยชน์ทางการตลาด ครูเพื่อศิษย์อาจช่วยกันศึกษารวบรวมลักษณะของเด็กไทยยุคใหม่เอาไว้ใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ลักษณะอย่างหนึ่งของศิษย์ไทยคือ เกือบครึ่งหนึ่งเป็นคนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกหมู่บ้านเป็นเวลานาน ๆ ทั้งลูกไว้กับ ปู่ย่า หรือ ตายาย เด็กบางคนไม่มีพ่อแม่ หรือแม่ตายไปแล้ว หรือพ่อแม่หย่าร้าง ต้องอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือบางคนเป็นลูกติดแม่โดยที่แม่แต่งงานใหม่และมีลูกกับสามีใหม่เป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ที่จะช่วยให้ความอบอุ่น ความรักแก่เด็กที่ขาดแคลนเหล่านี้ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงหลักการหรือปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ประการ คือ 1) Authentic learning การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใช้การเรียนรู้ที่แท้จริงยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ดังนั้นครูเพื่อศิษย์จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด กล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่าการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกเพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้เรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติ การออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิด “การเรียนรู้ที่แท้” (authentic learning) เป็นความท้าทายต่อครูที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรทั้งจากความ เป็นจริงว่าเด็กนักเรียนในเมืองกับในชนบท มีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก 2) Mental Model Building การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่าเป็น authentic learning แนวหนึ่งมองว่านี่คือ การอบรมบ่มนิสัย หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยม ในถ้อยคำเดิมของเรา แต่ในความหมายข้อนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังเคราะห์ เป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังเคราะห์ประสบการณ์ใหม่เอามาโต้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิม หันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนทัศน์ใหม่ นั่นคือ เป็นการเรียนรู้ (how to learn, how to unlearn/ delearn, how to relearn) ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เป็นคนที่มีความคิดเชิงกระบวนทัศน์ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์

ใหม่ได้ แต่การจะมีทักษะหรือความสามารถขนาดนี้จำเป็นต้องมีความสามารถรับรู้ข้อมูลหลักฐานใหม่ ๆ และนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้เชิงกระบวนการที่คนใหม่ได้ 3) Internal Motivation การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวตน ไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่เด็กที่เรียน เพราะไม่อย่างนั้นก็ครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียน เมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครูวิริยะ จิตตะ และวิมังสาที่จะตามมา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง 4) Multiple Intelligence ปัจจุบันเป็นที่เชื่อกันทั่วไปว่ามนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และเด็กแต่ละคนที่มีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้ง สไตล์การเรียนรู้ที่ต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึง ความแตกต่างของเด็กแต่ละคนและจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal Design for Learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้ตนเอง 5) Social Learning การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม หากยึดหลักการนี้ครูเพื่อศิษย์ก็จะสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุกเกิดนิสัยรักการเรียน เพราะการเรียนจะไม่ใช้กิจกรรมส่วนบุคคลที่หยอหยงนานาเบื้อ อย่าติดทฤษฎีหรือเชื่อตามหนังสือจนเกินไป จนไม่กล้า ทดลองวิธีคิดใหม่ ๆ ที่อาจจะเหมาะสมต่อศิษย์ของเรามากกว่าแนวคิดแบบฝรั่ง เราอาจคิดหลักการเรียนรู้ตามแบบของเราที่เหมาะสมต่อบริบทสังคมไทยขึ้นมาใช้เองก็ได้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กระทรวงศึกษาธิการ. (2542) และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาตามความมุ่งหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของการจัดการศึกษาเพื่อคนไทยและพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตประกอบอาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้สิทธิและปฏิบัติตนตามหน้าที่ อย่างเสรีภาพไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น การจัดการศึกษานั้น การจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระความรู้ที่สำคัญ ถ่ายทอดด้วยกระบวนการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้เกิดองค์ความรู้ การจัดการศึกษาต้องเป็นจัดที่เป็นระบบ มีโครงสร้างของความรู้ ถ่ายทอดผ่านผู้สอนที่ได้รับการพัฒนาเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และสนับสนุนการจัดการศึกษาด้วยบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสามารถ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา

นโยบายการศึกษาในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการศึกษา ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงการจัดการศึกษาใน มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ เป็นการศึกษาดำเนินชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้ มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หมวด 3 ระบบการศึกษา การศึกษาในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 15 ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล

ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจ จัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียน สะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษา เดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจาก ประสบการณ์การทำงาน มาตรา 16 ได้แบ่งระดับการศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้น พื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อย กว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไป ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 17 กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดย ให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบ ได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง มาตรา 19 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรา 20 การจัดการ อาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถาน ประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไป ตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรา 21 กระทรวง ทบวง รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญ ของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีแนวคิดในเรื่องการจัดการศึกษา ดังมาตราดัง มาตรา 22 การจัดการ ศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและ เต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์

ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย มาตรา 28 หลักสูตร การศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรค

หนึ่งและวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้ง การส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 51/1²⁴ คำว่า “คณาจารย์” ในหมวดนี้ ให้ความหมายว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน แต่ไม่รวมถึงบุคลากรซึ่งสังกัดกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุน พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้กล่าวในมาตรา 58 ให้มีการ ระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้ ให้รัฐและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความ เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้ แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้การศึกษานาฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่าย

รายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชน ให้เท่าเทียมกัน จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่มตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดให้ กฎกระทรวง จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์กรมหาชน จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สาระตามมาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานอื่น ที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำราหนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้ที่การพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย มาตรา 68 ให้มีการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไร ที่ได้จากการดำเนิน

กิจการด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อการพัฒนาคนและสังคม หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัย และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนส่งเสริมและประสานงานวิจัย การพัฒนา และการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5.3 เป้าหมายของการจัดการศึกษา

เป้าหมายของการจัดการศึกษาภาพรวมคือ สมาชิกทุกคนในสังคม แต่เนื่องจาก มวลชนเหล่านี้มีจำนวนมากมาย เกินกว่าจะมืองค์กรใดสามารถจัดการศึกษาให้ครบถ้วนครอบคลุมได้ จึงต้องมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกตามความหมายในการจัด ดังที่ ปรีชญา เวสารัชช์ (2545, น. 6-8) ได้จัดแบ่งกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) เด็กก่อนวัยเรียน เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่าตายาย ญาติหรือคนเลี้ยงดูเป็นกลุ่มบุคคลเริ่มแรกที่ทำหน้าที่ดูแล และขณะเดียวกันก็ให้การศึกษาอบรมด้วย การการศึกษาลักษณะนี้โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบแต่เป็นธรรมชาติจึงยังไม่ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาเมื่อทารกเติบโตขึ้นพอช่วยตนเองได้พ่อแม่ ซึ่งต้องมีภาระประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงลูกไม่อาจดูแลบุตรได้จึงปล่อยให้ผู้อยู่ในการดูแลของอื่น เช่น บุคคล ในกลุ่มเครือญาติหรือมีคนอื่นที่จ้างคนดูแล ทางเลือกอีกประการหนึ่งคือ การส่งบุตรหลาน เข้ารับการอบรมศึกษาในศูนย์การเรียนปฐมวัย ศูนย์รับเลี้ยงเด็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาเบื้องต้นที่มีการจัดการศึกษา โดยมีผู้ดูแลที่ได้รับการศึกษาอบรมพอสมควรเป็นผู้ดูแล เมื่ออายุถึงวัยประมาณสามขวบสถานศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบและมีรูปแบบมากขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น 2) บุคคลในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนโดยทั่วไป หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐกำหนดให้ผู้ปกครองต้องนำไปเข้าเรียนคืออยู่ในข่ายการศึกษาภาคบังคับ โดยแต่ละประเทศกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามเห็นว่าเหมาะสมสำหรับประเทศไทยกำหนดให้การศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่สามเป็นการศึกษาภาคบังคับ และหากผู้ปกครองมีความพร้อมก็ส่งเสียให้บุตรหลานของตนได้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีกตามกำลังความสามารถ ระดับการศึกษากลุ่มเป้าหมายเหล่านี้อาจแบ่งได้หลายระดับ ได้แก่ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลในวัยเรียนอยู่ในระบบการเรียนในโรงเรียนในครอบครัว หรือในสถานศึกษารูปแบบอื่นในประเทศไทยการศึกษาขั้นพื้นฐานไล่เรียงกันไปตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่หก) ไปถึงชั้น

มัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก) การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมักใช้เวลาประมาณสิบสองปีเป็นส่วนใหญ่ช่วงปลายของการศึกษาระดับนี้เยาวชนที่สนใจศึกษาสายอาชีพแทนที่จะศึกษาสายสามัญก็อาจเลือกเข้าเรียนสถานศึกษาสายอาชีพ ได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษาระดับต้นต่าง ๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนที่มุ่งศึกษาต่อก็อาจเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ซึ่งรวมสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพต่ำกว่าปริญญาด้วย) ในกรณีที่ศึกษาระดับปริญญาก็อาจศึกษาต่อเนื่องไปตั้งแต่ว่าระดับปริญญาตรี โท เอก หรือศึกษาเฉพาะด้าน หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โท เอก 3) ผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นคนกลุ่มพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลปกติทั่วไป สิ่งที่ทำให้แตกต่างกันนี้อาจเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจ คือคนจนที่ด้อยโอกาสในการเล่าเรียนตามปกติ เช่น เด็กที่ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน เด็กไร้ผู้อุปการะ หรือความแตกต่างอาจเกิดจากลักษณะทางร่างกายจิตและสมอง เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์เด็กอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่น แต่การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้ จำเป็นต้องจัดตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะและความจำเป็นสำหรับกลุ่มด้วย โดยอาจต้องมีครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นการเฉพาะ ในกรณีผู้ด้อยโอกาสร่วมเรียนในชั้นเรียนปกติครูจำเป็นต้องให้ความสนใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ความอดทน ความเมตตา ความเข้าใจ และความละเอียดละไม่ในการปฏิบัติต่อพวกเขา สำหรับผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องมีความเข้าใจ มีทักษะ และได้รับการอบรมโดยเฉพาะอย่างพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของตน 4) ผู้มีงานทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพการงาน เป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษาแตกต่างกันไป มุ่งศึกษาเพิ่มเติมโดยมีเหตุผลต่างกันไป ส่วนหนึ่งเข้าศึกษาระดับสูงขึ้นไปสถาบันการศึกษาปกติ หรือเข้ารับการศึกษาดำเนินโครงการพิเศษ เช่น โครงการศึกษาเฉพาะที่มีผู้จัดบริการไว้ในสถานที่ทำงาน โครงการศึกษาอบรมเฉพาะด้าน เป็นต้น นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษาอาจจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การศึกษาสัญจรที่ผู้สอนตระเวนให้ความรู้ การศึกษาผ่านสื่อโทรคมนาคม การศึกษาโดยเอกสารหรือสื่อการเรียนรู้อย่างตัวตนเองต่าง ๆ การจัดการศึกษาเช่นนี้อาจมีการรับรองวุฒิหรืออาจไม่เทียบวุฒิต่างกันเป็นทางการก็ได้ รวมถึงครูซึ่งต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย ครูจึงควรสนใจติดตามรับการอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนกลุ่มเป้าหมายนี้นับวันจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เกิดขึ้นรวดเร็ว จึงจำเป็นที่ผู้ทำงานแล้วควรได้รับสาระเนื้อหาใหม่ ๆ เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนตลอดเวลา 5) ประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ที่เป็นประโยชน์สำหรับการเป็น

พลเมืองที่ดี และเพิ่มพูนความคิดความอ่านของตนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาลักษณะนี้ถือเป็นส่วนเสริมจากการที่ประชาชนได้เรียนรู้จากสื่อมวลชน จากกลุ่มคนใกล้ชิด การจัดการศึกษาเพื่อวงชนอาจทำได้ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้หลากหลาย แต่ย่อมเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับตัวเองกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้มักเป็นการจัดการศึกษาเสริมในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหลัก เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษา มีหลากหลาย ผู้นำชุมชนและท้องถิ่นพึงมีบทบาทในการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และร่วมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดบริการการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายในครบถ้วนและเกิดประโยชน์ได้จริง

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรูปแบบของการจัดการศึกษามีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันทั้งรูปแบบในระบบที่จัดเพื่อการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยเรียนและการศึกษาที่สูงขึ้นตามระดับเพื่อไปพัฒนาตนเองเพื่อการประกอบอาชีพ กลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้เป็นวัยเรียนแต่เป็นกลุ่มคนที่ต้องการพัฒนาด้วยการศึกษาที่มีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มผู้มีงานทำ และประชาชนทั่วไป การศึกษาเข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคคลเหล่านี้ ทั้งเรื่องการขาดโอกาส การเพิ่มเติมความรู้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

6. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ และด้วยเหตุที่แผน การศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) จะสิ้นสุดในปีพ.ศ. 2559 ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ซึ่ง เป็นแผนระยะยาว 20 ปีเพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบ แนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561)

การดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ แผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสภาวการณ์ และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และ โลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษ ที่ 21 ที่ทั่ว

โลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมยุค 4.0 และนำผลการติดตามประเมินแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2559 ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทการจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้ปัจจัยประมาณ รวมทั้งการพัฒนาการศึกษา กับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษา ปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา ทั้งที่เกิดจากปัญหาของระบบการศึกษา และจาก สภาวะการณ์ของโลกที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อนำมากำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ และการขับเคลื่อนแผนการศึกษา แห่งชาติสู่การปฏิบัติโดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

6.1 ความจำเป็นในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้ง ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้การติดต่อกับต่างประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคิดความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแส โลกาภิวัตน์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและ เสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพ ของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ จุดอ่อนของระบบ การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหาร จัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาด ความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย ส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลัก ของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี(พ.ศ. 2560-2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า

ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552-2559 พบว่า ไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป

ด้านโอกาสทางการศึกษา รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมาก ส่งผลให้ประชากรในวัยเรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับ การศึกษาสูงขึ้น แต่ยังไม่เข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง นอกจากนี้ ประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาต่ำกว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคน ตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบ เอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้เรียน มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยกว่าประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง ส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีแต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และยังมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ทำให้มีผู้ว่างงานอยู่จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องให้ ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนเพื่อวางเป้าหมายการจัดการศึกษา ทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดงานและการพัฒนากำลังคนเพื่อยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น

ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครู ค่อนข้างน้อย การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการ บริหาร

จัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาเพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย ของภาครัฐ และปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา

6.2 แนวคิดการจัดการศึกษา

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลัก สำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของ สังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิคุณภาพ ของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ

เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและ คุณลักษณะต่อไปนี้

- 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)

- 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ซึ่งมีตัวชี้วัดเพื่อการบรรลุ เป้าหมาย 53 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้เรียนพิการได้รับการ พัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคน และประชากรวัยแรงงาน มีการศึกษา เฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตาม มาตรฐาน อย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ได้รับ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี เป็นต้น

3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถ เต็มตามศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น และคะแนน เฉลี่ย ผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปีสูงขึ้น เป็นต้น

4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่ คุ่มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ร้อยละของสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ไม่ ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง มีระบบการบริหารงานบุคคล ครูและบุคลากร ทาง การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ ทุกภาคส่วน สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัต และ บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อันดับความสามารถในการแข่งขัน ของ ประเทศด้านการศึกษาดีขึ้น สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และ

จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ 200 อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย และเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดช่วงเวลาในการ ดำเนินการในแต่ละเป้าหมายและตัวชี้วัด เป็น 5 ช่วง ดังนี้ระยะ เร่งด่วน ระยะ 5 ปีแรกของแผน ระยะ 5 ปีที่สองของแผน ระยะ 5 ปีที่สามของแผน และระยะ 5 ปีสุดท้ายของแผน

ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเพื่อให้ แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวทางการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติมี เป้าหมาย ดังนี้

1.1 คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรม ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรักและการธำรงรักษาสถาบันหลักของ ชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การ จัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และ ส่งเสริมการ อยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

1.2 คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น พื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการ ศึกษา สำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงาน ต่างด้าว เพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการสูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่า ระบบปกติเพิ่มขึ้น เป็นต้น

1.3 คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิต รูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทาง การจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้น มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีระบบ กลไก และ มาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และผู้เรียนใน สถานศึกษา ที่มีคดีทะเลาะวิวาทลดลง เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข ยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ทั้งที่เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามใน รูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการ ยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมาย ดังนี้

2.1 กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูล ความต้องการกำลังคน (Demand) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างครบถ้วน สัดส่วนผู้เรียน อาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และสัดส่วนผู้เรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสังคมศาสตร์กำลังแรงงานในสาขาอาชีพ ต่าง ๆ ที่ได้รับการยกระดับคุณวุฒิวิชาชีพเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2.2 สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สัดส่วนการผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูง จำแนกตามระดับ/ประเภทการศึกษา ในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละของสถาบันการศึกษาจัดการศึกษารูปแบบ ทวิภาคี/สหกิจศึกษา/หลักสูตรโรงเรียนในโรงงานตามมาตรฐานที่กำหนดเพิ่มขึ้น จำนวนหลักสูตร ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทวิวุฒิ (Dual Degree) เพิ่มขึ้น จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาและ อุดมศึกษาที่จัดหลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้น และมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างรัฐ เอกชน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพและหน่วยงานที่จัดการศึกษาเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2.3 การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สัดส่วนเงินลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน เมื่อเทียบกับภาครัฐเพิ่มขึ้น สัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศเพิ่มขึ้น โครงการ/งานวิจัยเพื่อสร้าง องค์ความรู้/นวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น บุคลากรด้านการวิจัยและ พัฒนาต่อประชากร 10,000 คน เพิ่มขึ้น นวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ ที่ได้จดสิทธิบัตรและทรัพย์สิน ทางปัญญาเพิ่มขึ้น และผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของ ตลาดงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมาย ดังนี้

3.1 ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป ที่จัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.2 คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น เด็กแรกเกิด - 5 ปีมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ผู้สูงวัย ที่ได้รับการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น และมีสาขาและวิชาชีพ ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้รับการส่งเสริมให้ทำงานและถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.3 สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ศูนย์เด็กเล็ก/สถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น สถานศึกษา/สถานพัฒนา เด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย และสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับ มาตรฐานคุณภาพเด็กปฐมวัยของอาเซียนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น และสถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.4 แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา/จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ เพิ่มขึ้น

สื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือจัดรายการเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น สื่อตำราเรียน และสื่อ การเรียนรู้ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และได้รับการพัฒนา โดย การมีส่วนร่วมจาก ภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.5 ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ มีตัวชี้วัด ที่สำคัญ เช่น มีระบบและกลไกการทดสอบ การวัดและประเมินความรู้ทักษะ และสมรรถนะของ ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ มีระบบติดตามประชากรวัยเรียน ที่ ขาดโอกาสหรือไม่ได้รับการศึกษา และผู้เรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน เป็นต้น

3.6 ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้มาตรฐานระดับ สากล มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลความต้องการใช้ครูแผนการผลิตครูอาจารย์และ บุคลากร ทางการศึกษาในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) จำแนกตามสาขาวิชา ขนาด สถานศึกษา และ จังหวัด สัดส่วนของการบรรจุครูที่มาจากการผลิตครูในระบบปิดเพิ่มขึ้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ เอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาอื่นและพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเข้าสู่ วิชาชีพครู เป็นต้น

3.7 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตาม มาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภท การศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเพิ่มขึ้น และ ระดับความพึงพอใจของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ ประโยชน์ จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ โดยไม่ จำกัดเวลาและสถานที่ สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และ พฤติกรรมที่พึงประสงค์และพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียน ให้มี ประสิทธิภาพ และมีแผนงานและโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทาง การศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้

4.1 ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ดัชนีความเสมอภาคของอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นที่ลดลง ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ ภาคการศึกษาในวิชา คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษลดลง เป็นต้น

4.2 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับ คนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษา ทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น

4.3 ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผลตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบฐานข้อมูลรายบุคคลที่อ้างอิงจากเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก ที่สามารถเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนฐานข้อมูล รวมทั้งใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่าง กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น ด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และ การศึกษา และมีระบบสารสนเทศ ด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นระบบเดียวกัน ทั้งประเทศ ครอบคลุม ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน สามารถอ้างอิงได้ เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนา ฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และ การศึกษา เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม มีเป้าหมาย ดังนี้

5.1 คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำ แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู/ บุคลากร ทางการศึกษา ได้รับการอบรมพัฒนาในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักใน ความสำคัญของการ ดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น และสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ มหาวิทยาลัยสีเขียว ของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

5.2 หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพิ่มขึ้น และสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็นต้น

5.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนา และเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียว เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษามีเป้าหมาย ดังนี้

6.1 โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัว ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบ บริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาให้มีเอกภาพ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

6.2 ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก/สถานศึกษา ที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ภายนอกลดลง คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่เรียน ในกลุ่มสถานศึกษา ที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้น เป็นต้น

6.3 ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงาน อื่นที่ เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และ ภาคี เครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นต้น

6.4 กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับ ลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ มีตัวชี้วัดที่ สำคัญ เช่น มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ และระบบการจัดสรรเงินเพื่อการศึกษาที่เอื้อและ สนองตอบ คุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานและสภาพปัญหา ที่แท้จริงของ ประเทศ มีรูปแบบ/แนวทาง กลไกการจัดสรรงบประมาณผ่านด้านอุปสงค์และอุปทาน ในสัดส่วนที่ เหมาะสม เป็นต้น

6.5 ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีตัวชี้วัด ที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่มีครูเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ครู/ผู้ทรงคุณวุฒิจาก ภาคเอกชน/ ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และสถานศึกษามี บุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โครงการพัฒนาระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา และโครงการทดลองนำร่องระบบการจัดสรรเงินผ่านด้านอุปสงค์และอุปทาน เป็นต้น

การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สู่การปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ ประกอบด้วย สารของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีความ ชัดเจน ครบถ้วน และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับ ปฏิบัติผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสาธารณชน การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ผู้เกี่ยวข้องและ สาธารณชนเพื่อสร้างความตระหนักในความสำเร็จของแผนการศึกษาแห่งชาติการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการศึกษาแห่งชาติและการนำแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ที่ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติทุกระดับ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา ของชาติ • แนวทางการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจกับหน่วยงานองค์กร และภาคีทุกภาคส่วน ถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ 2) การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปีแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปีและแผนปฏิบัติการ ประจำปีของหน่วยงาน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำ และติดตามประเมินผลแผนดังกล่าว 3) การปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ และ 4) การสร้างช่องทางให้ประชาสังคม มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับนโยบายและ ระดับพื้นที่

จากการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ว่าความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ทำให้บริบททางเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 จากผลของการพัฒนาตามแผนการศึกษาชาติ ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2559 มีความสำเร็จหลายด้านแต่ยังคงมีปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ดังนั้นพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มีเป้าหมายของการพัฒนาสำคัญ ได้แก่ เป้าหมายด้านผู้เรียน เป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยกำหนดยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริการจัดการศึกษา แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีองค์ประกอบของการจัดการศึกษาครอบคลุม 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายของการจัดการศึกษา 2) หลักสูตรของการจัดการศึกษา 3) การจัดการเรียนการ ที่ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อ และอุปกรณ์ ด้านการวัด และประเมินผล 4) การสนับสนุนการจัดการศึกษา 5) เป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงสืบสารวัฒนธรรม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข บนหลักการของการจัดการศึกษาที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมของสังคม พัฒนาสาระเนื้อหาของการเรียนรู้ทั้ง 3 ระบบการศึกษา มีกระบวนการเรียนต่อเนื่องเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้พัฒนาทักษะ สมรรถนะของผู้เรียนไปสู่แรงงานที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นแรงงานระดับกลาง และแรงงานที่มีมือตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน

7. แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

7.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

แนวคิดเรื่องการ “การศึกษาตลอดชีวิต” เริ่มจากองค์การยูเนสโกได้จัดประกายความคิดเรื่องนี้ขึ้นโดยนำมาเป็นหัวข้อพิจารณาอย่างเป็นทางการครั้งแรกในการประชุม “The Third International Committee for Facilitating Adult Education” เมื่อ พ.ศ. 2507 หลักจากนั้น การศึกษาตลอดชีวิตจึงได้กลายเป็นแนวคิดที่มีความหมายและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อ

พัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ทั่วโลก (ทวีป อภิลิทธิ์, 2554) Dave (1973) กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต มาจากคำพื้นฐาน 3 คำ ได้แก่ ชีวิต (life) ตลอดชีวิต (lifelong) และการศึกษา (education) ความหมายของแต่ละคำจะช่วยให้รวมความหมายและขอบเขตของการศึกษาตลอดชีวิต คำว่า ชีวิตและการศึกษา นั้นค่อนข้างมีความหมายซับซ้อนและมีความหมายได้หลายแนวในแต่ละสังคม แต่ละประเทศ แต่ละช่วงเวลา อาจให้ความหมายแตกต่างกันออกไปนอกจากนั้น คำว่า “การศึกษากับการเรียนรู้” ก็ทำให้คำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” และ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” มีความหมายต่างกันไป ส่วนคำว่า ตลอดชีวิต เป็นคำที่บ่งบอกถึงช่วงเวลาของการเรียนรู้ ฉะนั้น การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นเมื่อชีวิตนั้นเริ่มขึ้นและสิ้นสุดเมื่อชีวิตสิ้นสุดลงโดยสามารถสรุปแนวคิดของ Dave ได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นเมื่อชีวิตเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อชีวิตสิ้นสุดลง การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในทุกช่องของชีวิต ตั้งแต่การศึกษาในวัยเด็กไปจนถึงการศึกษาในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เมื่อจบจากโรงเรียนไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ก็จะต้องมีการศึกษาต่อไปอีก แต่อาจอยู่ในรูปของการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษานอกระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตประกอบอาชีพอย่างเหมาะสมและมีความรู้เพียงพอที่จะเผชิญกับชีวิตกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) มืองค์กรที่เกี่ยวข้องและนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้ องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1970 อ้างถึงใน ทวีป อภิลิทธิ์, 2554) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ว่าเป็นกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมที่จะสนองความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม ตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่อย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต Faure (1972) กล่าวถึง การศึกษาตลอดชีวิต ว่าเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาทุกลักษณะทุกรูปแบบ เป็นการศึกษาโดยรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะมองการศึกษาในส่วนใด หรือการศึกษาลักษณะใดล้วนเป็นการศึกษาตลอดชีวิตทั้งสิ้น การศึกษาตลอดชีวิตไม่ได้เป็นระบบการศึกษา แต่เป็นหลักการจัดการศึกษาซึ่งรวมการศึกษาทุกระบบ ทุกหน่วย ทุกแหล่งไว้ด้วยกันทั้งหมดและเป็นการพัฒนาการศึกษาในทุกส่วน Peterson (1975) กล่าวถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตลอดช่วงชีวิตของเขา อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสติปัญญา สังคมและบุคคล การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะการศึกษาของผู้ใหญ่ แต่เป็นการศึกษาสำหรับทุก ๆ ช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ไปจนถึงผู้สูงอายุ เกิดขึ้นตั้งแต่เกิดจนตาย ส่วนการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการของการจัดการโอกาสทางการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษย์ Knowles (1980) นิยามไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่ให้กับผู้เรียนในด้านทักษะพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ทักษะในการสืบค้นความรู้ เป็นต้น และเมื่อผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ การศึกษาควรต้องจัดแหล่งเรียนรู้และทรัพยากร

เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง Galbraith (1992) ได้นิยาม การศึกษาตลอดชีวิต ว่าเป็นการรวมของการศึกษาทั้งหมด การศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาที่จัดขึ้นโดยมี กฎ ระเบียบ แบบแผนและจัดโดยสถาบันการศึกษา การศึกษานอกระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการศึกษาในระบบ ซึ่งจัดบริการโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลทั่วไป หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบ ได้แก่ YMCA ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ และการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ได้รับจากการติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ชุมชน และในที่ทำงาน ฯลฯ Jarvis (2006) ให้คำจำกัดความของ การศึกษาตลอดชีวิต ว่าเป็น การรวมกันของกระบวนการของทุกชีวิตของบุคคลและจิตใจซึ่งรวมถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ คุณค่า อารมณ์ และความเชื่อ นอกจากนั้นแล้ว ยังรวมทั้งประสบการณ์ที่เกิดการสังสมจากสังคมและจากการรับรู้ต่าง ๆ ที่มาจากการปรับเปลี่ยน ไม่ว่าจะเปลี่ยนภาษา อารมณ์ หรือการปฏิบัติ เป็นการบูรณาการจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มากขึ้นของบุคคล Henshke (2011) ให้ความหมายของ การศึกษาตลอดชีวิต ว่าหมายถึง แนวคิดหลักหรือหลักการที่เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในความตระหนักรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำอย่างรอบคอบ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ให้นิยาม การศึกษาตลอดชีวิต ไว้ในมาตรา 4 ว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต คัมภีร์ กศน. ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้นิยามความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต เป็นกระบวนการศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลในรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อมุ่งให้บุคคลได้พัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพ โดยบุคคลนั้นจะต้องมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สุมาลี สังข์ศรี (2546) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง ภาพรวมของการศึกษาทุกประเภทที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงชีวิตของบุคคลและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ จากทุกแหล่งความรู้ในชุมชนและสังคม และเกิดได้ทุกที่โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับชีวิตและผสมผสานกลมกลืนกับการดำเนินชีวิตของบุคคล สอนอง โลหิตวิเศษ และ สุนทร สุนันท์ชัย (2548) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาทั้งหมดของ

ชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย มุ่งพัฒนามนุษย์ให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของบุคคลแต่ละคน เป็นการศึกษาที่เกิดจากแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และไม่เป็นทางการ

กล่าวโดยสรุป ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้เกิดศักยภาพเต็มที่สามารปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี ตั้งแต่เกิดจนตาย และได้รับการพัฒนาจากการจัดการศึกษาทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ

7.2 ความจำเป็นและความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้คนในสังคมต้องสามารถปรับตัวให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สิ่งที่เป็นอย่างมากที่จะช่วยให้คนในสังคมสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม คือ การได้รับการศึกษาหรือการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกช่วงชีวิต ความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิต สามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2557) 1) ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในภาพรวม เนื่องจากทุกภูมิภาคของโลกมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการเทคโนโลยี 2) ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ อาชีพการงาน ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศเกษตรกรรม แต่ก็มีแรงงานบางส่วนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรม นอกจากนั้น ยังมีการทำธุรกิจการค้ากับประเทศต่าง ๆ เมื่อเศรษฐกิจของโลกมีการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมมีผลกระทบมาถึงประเทศไทยในลักษณะต่าง ๆ เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้แทนแรงงานคน ตลาดแรงงานต้องการผู้ที่มีความรู้ มีทักษะเฉพาะทางมากขึ้น คนงานบางส่วนต้องออกจากงาน มีการแข่งขันในการประกอบอาชีพสูง สถานประกอบการจำนวนมากต้องปิดลงอย่างกะทันหัน เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรก็มีการแข่งขันกันสูงมาก เหตุดังกล่าวทำให้ประชาชนที่ประกอบอาชีพการงานต้องพัฒนาความรู้และทักษะอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถพัฒนาอาชีพและปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ 3) ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ข้อมูลข่าวสารของประชาชน วัฒนธรรมจากประเทศอื่นเผยแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนจากการพึ่งพาอาศัยกันเป็นแบบพึ่งพาตนเอง มีการแข่งขัน การเอาัดเอาเปรียบกันมากขึ้น ทำให้มีผู้ด้อยโอกาสในสังคมมาก มีปัญหาทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่เกิดขึ้นมากมาย เพราะฉะนั้นบุคคลทุกเพศ ทุกวัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความรู้และข้อมูลอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้เผชิญปัญหาและหาทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม สามารถอยู่ในสังคมที่มีการแข่งขันได้ สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในทุกสถานการณ์ 4) ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง การบริการ และการพัฒนาชุมชน และสังคมของ

ตน ประชาชนจะมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวได้นั้น จะต้องมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีความรู้ ดังนั้น การได้มีโอกาสรับข่าวสาร ได้รับความรู้อยู่เสมอ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนอย่างยิ่ง

5) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาการและเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การรับรู้ข่าวสาร เป็นไปได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประชาชนในโลกสามารถติดต่อกันได้เสมอในโลกไร้พรมแดน จึงทำให้ประชาชนของประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้ ต้องติดตามให้ทัน มิเช่นนั้นก็จะไม่สามารถสื่อสารกับประชาคมโลก หรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ได้

7.3 ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต สามารถสรุปได้ดังนี้ สุมาลี สังขศรี (2546) กล่าวไว้ดังนี้

- 1) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้ทุกช่วงชีวิต
- 2) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน
- 3) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง เพราะการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาทั้งชีวิต เพราะการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาทั้งชีวิต
- 4) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง
- 5) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการงาน ช่วยให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- 6) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีความรู้ ทักษะที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 7) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีอิสระในการเรียนรู้สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตรงกับระดับความสามารถของตนเอง
- 8) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ
- 9) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถพึ่งพาตนเองได้และนำตนเองได้ในการเรียนรู้
- 10) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดทุกช่วงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
- 11) การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง
- 12) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลและองค์กรในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 13) การศึกษาตลอดชีวิตช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป การศึกษาตลอดชีวิตมีความสำคัญทำให้บุคคลได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคในรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและออกแบบการเรียนรู้ที่ตรงความต้องการสามารถพัฒนาตนเองเปิดโอกาสให้ได้รับความรู้และนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่สำคัญการศึกษาตลอดชีวิตช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ เป็นทักษะที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงาน รวมถึงช่วยในเรื่องของการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคต (จันทร์เพ็ญ สุวรรณศรี, 2558, น. 126) นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียนในสถานศึกษาโดยเริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ความสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชน บริบทและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน จากนั้นทำการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ แหล่งประกอบการรอบตัวผู้เรียนที่สนับสนุน การฝึกทักษะอาชีพ ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาผู้เรียนมีกระบวนการควรจัดให้เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2556) สรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศอาชีพท้องถิ่น พบว่า ทุกภาคในประเทศไทยมีกรอบการเรียนรู้ท้องถิ่น ได้แก่ 1) ด้านเกษตรท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3) ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) ด้านศิลปการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแต่ละภูมิภาคจะมีกรอบเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน ขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรอบการเรียนรู้ท้องถิ่นใดก็ล้วนสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ และเกิดทักษะอาชีพท้องถิ่น โดยมีการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเข้ามามีบทบาทส่วนร่วม วิจารณ์ พานิช (2555, น. 48-58) ได้กล่าวถึงทักษะด้านชีวิตและอาชีพในการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เป็นการรับมือกับการปรับเปลี่ยนอะไรบางอย่างในการทำงานอย่างไม่คาดฝัน ทำให้การวางแผนการทำงานแบบตายตัวใช้ไม่ได้ผล ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัวและยืดหยุ่นในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งการใช้วิกฤตที่มีอยู่ให้เป็นโอกาส ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาสหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ ถือเป็น การปรับตัวที่สุดยอด ในการบรรลุเป้าหมายของงาน โดยครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้ 1.1) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นการปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไป และบริบทที่เปลี่ยนไป โดยสามารถทำงานได้ผลดีในสภาพของ ความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน และในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป 1.2) มีความยืดหยุ่น เป็นการนำผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล มีการจัดการเชิงบวกต่อคำชม คำตำหนิ และความผิดพลาดที่เกิดขึ้น สามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจ ทำให้งานลุล่วง 2) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง (Initiative and Self-Direction) เป็นการเน้นการพึ่งพาตนเองในการทำงาน เนื่องจากในการ

ทำงานร่วมกัน ที่อาศัยความร่วมมือสูง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองด้วย โดยการจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะนี้คือการจัดการเรียนรู้แบบ PBL: Project Based Learning โดยครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้ 2.1) การจัดการเป้าหมายและเวลา โดยจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธวิธีระยะสั้น (Tactical) และเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระยะยาว (Strategic) และเวลาในการจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2) การทำงานได้ด้วยตนเอง เป็นการกำหนดตัวเอง คอยติดตามผลงานเอง และ กำหนดลำดับความสำคัญของงานด้วยตนเอง 2.3) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-directed learner) เป็นการขยายความเชี่ยวชาญของตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ สามารถทบทวน ใคร่ครวญ ประสพการณ์ในอดีต เพื่อใช้คิดหาทางพัฒนาในอนาคต และที่สำคัญคือเอาใจจริงเอาใจต่อการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำตลอดชีวิต 3) ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) เป็นการทำงานร่วมกันและดำรงชีวิตร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่ผู้คนมีความหลากหลายโดยไม่รู้สึกแบ่งแยกและสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้ 3.1) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี เป็นการแสดงพฤติกรรมในเชิงบวก รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเป็นผู้ฟัง รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเป็นผู้พูด 3.2) การทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี เป็นการเคารพ และร่วมกันทำงานบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นยกระดับความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีการทำงานแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน 4) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) เป็นการใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยอาศัยทักษะในการกำหนดเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย โดยจะต้องมีการวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผลว่าผลงานที่ได้นั้นมีคุณภาพดีหรือไม่ กระบวนการทำงานเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดยครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้ 4.1) การจัดการโครงการ เป็นการกำหนดเป้าหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายถึงแม้จะเจออุปสรรค หรือปัญหาต่าง ๆ ก็ตามก็สามารถจัดการบริหารโครงการให้บรรลุเป้าหมายได้โดยคำนึงถึงการลำดับความสำคัญ การวางแผน และการบริหารจัดการ 4.2) การผลิตผลงาน เป็นการแสดงความสามารถในการสร้างผลงานให้มีคุณภาพที่ดี ได้แก่ 1) ความสามารถด้านการทำงานอย่างมีจริยธรรม และด้วยท่าทีเชิงบวก 2) การจัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน (Multitasking) 4) ร่วมงานอย่างจริงจัง เชื่อถือได้ และตรงต่อเวลา 5) นำเสนอตนเองอย่างมืออาชีพ และมีมารยาท 6) ทำงานร่วม และร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี 7) เคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในทีมงาน และ 8) รับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น 9) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) มี 3 ระดับ คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเอง 2) รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันภายในทีม และ 3) ความร่วมมือ

กันในห้องเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน โดยครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้ 5.1) สามารถชี้แนะและเป็นผู้นำแกผู้อื่น เป็นการใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย ทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงาน หรือสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถออกมาสูงสุด เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน โดยใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรม และคุณธรรม 5.2) มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นการถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งมาก่อน ประโยชน์ส่วนตน สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร (2560, น. 32) ได้กล่าวถึง ทักษะของแรงงาน ที่สถานประกอบการมีความคาดหวัง มีดังนี้ 1) ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ 2) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ 3) ทักษะการใช้คณิตศาสตร์และการคำนวณ 4) ทักษะในการสื่อสาร 5) ทักษะในการบริการจัดการ 6) ทักษะความสามารถเฉพาะในวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 56) และ จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร (2558, น. 135) ได้กล่าวถึงทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะกระบวนการทำงาน เป็นการลงมือทำงานด้วยตนเอง ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มโดยเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1.1) การวิเคราะห์งาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับมอบหมายว่า เป้าหมายของงานคืออะไร จะมีวิธีการอย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย 1.2) การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงาน วางแผนระยะเวลาดำเนินงาน กำลังคนที่ใช้ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 1.3) การลงมือทำงาน เป็นการดำเนินงานตามที่ได้วางแผนไว้ ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 1.4) การประเมินผลการทำงาน เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าการวางแผนการดำเนินงาน และการดำเนินงานสามารถปฏิบัติได้ตามแผนหรือไม่ รวมถึงงานที่ออกมา มีคุณภาพหรือไม่ 2) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาตามขั้นตอนโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 2.1) การสังเกต โดยการฝึกฝนนักเรียนให้เป็นคนที่ช่างสังเกต 2.2) วิเคราะห์ เป็นนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์และลำดับความสำคัญ รวมถึงวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น 2.3) สร้างทางเลือก นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาสร้างทางเลือก 2.4) ประเมินทางเลือก เป็นการประเมินเพื่อเลือกทางเลือกที่ได้สร้างไว้ โดยเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด 3) ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีความสุข ปราศจากความขัดแย้ง เน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีหลักการ ดังนี้ 3.1) รู้จักบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม โดยการฝึกฝนในการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง 3.2) มีทักษะในการฟัง พูด โดยการฝึกฝนให้รู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและฝึกฝนการพูดให้เหมาะสม 3.3) มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน โดยการฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การทำงานเกิดความราบรื่น ไม่มีอุปสรรคในการทำงาน 3.4) สรุปผลโดยการทำรายงาน โดยการสรุปผลออกมาให้เป็นรูปธรรมในรูปแบบของการจัดทำรายงาน 3.5) นำเสนอรายงาน โดยการฝึกฝนทักษะในการ

นำเสนอรายงานการปฏิบัติงานของกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ 4) ทักษะแสวงหาความรู้ เป็นการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยอาจมาจากการคิด การศึกษา การทดลอง หรือจากประสบการณ์ โดยปฏิบัติ ดังนี้ 4.1) กำหนดปัญหา ตั้งหัวข้อหรือประเด็นในการศึกษาค้นคว้า 4.2) การวางแผนในการสืบค้นข้อมูล โดยการกำหนดเป้าหมายว่าจะสืบค้นข้อมูลอะไร จากที่ไหน ด้วยวิธีการอย่างไร 4.3) การดำเนินการเป็นการดำเนินการสืบค้นข้อมูลตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ 4.4) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น โดยการนำข้อมูลมาพิจารณาถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูล 4.5) การสรุปผลจากการสืบค้นและจดบันทึก เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสรุปผลและจดบันทึกเก็บไว้ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหา 5) ทักษะการจัดการ เป็นการจัดการระบบงานและระบบคนให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 5.1) การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) เป็นการจัดการงานที่รับผิดชอบ โดยการจัดสรรเวลาและงานให้เป็นระบบ 5.2) การจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) โดยนำมาใช้ในการคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน มีบรรยากาศในการทำงาน เพื่อสร้างทีมในการทำงานร่วมกันจนสำเร็จ รัตนศรี พรหมใจรักษ์ (2555, น. 8-9) ได้กล่าวถึงทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพว่าเป็นความสามารถพื้นฐานที่ผู้ประกอบการต้องมีไว้ ดังนี้ 1) ทักษะกระบวนการการทำงาน เป็นกระบวนการทำงานทั้งรายบุคคลและการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย 2) ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานอย่างมีกระบวนการตามขั้นตอนการทำงาน และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นระบบ 4) ทักษะแสวงหาความรู้ เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่อง πουผู้เรียนสนใจ 5) ทักษะการจัดการ เป็นการจัดการระบบงาน (ทำงานเป็นรายบุคคล) และระบบคน (ทำงานเป็นกลุ่ม) ให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ Manpower Group (2556 อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ สุวรรณคร, 2558, น. 138) ยังได้สรุปทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนี้ 1) ทักษะในการด้านการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ (Communication, & Relation skills) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อสร้างความรักใคร่ ความนับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเป็นการประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ 2) ทักษะในการวางแผน (Organizing and Planning skills) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการ เพราะการวางแผนจะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้งานที่ออกมามีคุณภาพ และประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem solving skills) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักการและวิธีการที่เป็นระบบตั้งแต่สาเหตุของปัญหา กำหนดวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหา

วิเคราะห์ผลการดำเนินการ รวมถึงการวัดผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างมาตรฐานในการป้องกันการเกิดปัญหาเดิมอีกครั้ง 4) ทักษะในด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ (Technology and Computer skills) เป็นสิ่งสำคัญในตลาดแรงงานปัจจุบัน ที่มีการนำเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในการกำหนดความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้การทำงานมีความรวดเร็ว ตามยุคสมัยปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น 5) ทักษะและความสามารถทางด้านภาษา (Linguistic skills) การสื่อสารมีความสำคัญมากขึ้นในการทำงานด้วยความก้าวหน้าของการสื่อสารที่ไม่ได้มีแต่เพียงประเทศไทย แต่มีการสื่อสารระหว่างต่างประเทศ ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมี

จากแนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ สรุปทักษะอาชีพพื้นฐานที่สำคัญคือ ทักษะในการดำเนินการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะแสวงหาความรู้ ทักษะการจัดการ และทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชนได้นำแนวทาง “การอุดมศึกษา” มาใช้ ซึ่งแนวคิดการอุดมศึกษานั้นมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในระดับสูง ทั้งนี้เพราะสถาบันอุดมศึกษาเปรียบเสมือน “ผู้นำทางปัญญา” และ “ผู้นำทางวิชาการ” ให้แก่ประเทศและสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาประเทศไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนา หรือตามแผนพัฒนาประเทศที่วางไว้ (นพ ศิริบุญนาคน, 2540, น. 1) เช่นเดียวกับ วิทยาลัยชุมชน (สถาบันวิทยาลัยชุมชน) ที่เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาทำหน้าที่ให้บริการการศึกษาในระดับต่ำกว่าระดับปริญญาและจัดอบรมระยะสั้นแก่ชุมชนที่วิทยาลัยตั้งอยู่ มีการจัดการศึกษาในหลักสูตรด้านวิชาการและวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน วิทยาลัยชุมชนใช้รูปแบบจัดการเรียนการสอนแบบเปิดกว้างและหลากหลายตามความต้องการของชุมชน ทำให้เกิดข้อได้เปรียบของวิทยาลัยชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ การบูรณาการด้านหลักสูตรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน มีเป้าหมายเพื่อต้องการนำความรู้และความต้องการของผู้เรียนไปใช้ในการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคคล และวิถีชีวิตให้เหมาะสม สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นกลไกของประเทศที่ใช้การศึกษาในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้กระบวนการวิธีการบริหาร และการดำเนินงานด้วยพลังแห่งความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน นำไปสู่นวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาสร้างชาติ สร้างคนและสร้างงาน ทำให้วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานที่ศึกษาของชุมชน ดำเนินงานโดยชุมชนและเพื่อสนองความต้องการของชุมชน (รังสิมาภรณ์ หนูน้อย, 2554, น. 21)

1. ความเป็นมาของวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชน ตั้งขึ้นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาช่วงปี ค.ศ. 1901 (พ.ศ. 2444) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในสังคมที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้น อันเนื่อง มาจากมหาวิทยาลัยปกติมีข้อจำกัดในการรับนักศึกษาเข้าเรียน จึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ของประชาชนในสังคมได้เพียงพอ และเพื่อตอบสนองความต้องการ ผูกอบรมของแรงงานหรือพนักงานใน การปฏิบัติงานโรงงาน (Kisker, & Kater, 2013, pp. 153-166; Raby, 2009, pp. 3-15) อันเนื่องมาจากการ ขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกาเป็นการ จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในระดับชุมชน (District) หรือ ที่เรียกว่า District Community College ซึ่งเก็บ ค่าเรียนต่ำ (Ma, & Buam, 2016, pp. 1-3) ในระยะแรกมี ในมลรัฐที่มีการขยายตัวทางด้าน อุตสาหกรรม (Cohen, 2009, pp. 39-48; Meier, 2013, pp. 3-16) ต่อมา ได้แพร่กระจายไปทั่วทุก รัฐในสหรัฐอเมริกา เพื่อรองรับการพัฒนากำลังคนที่เกิดจากการขยายตัวของ เศรษฐกิจและ อุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ (The National Student Clearinghouse Research Center, 2017, pp. 4-10) ในปี พ.ศ. 2513 – 2519 มีความคิดให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย และ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และมีการ จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นวิทยาลัยชุมชนแห่งแรกของประเทศไทยและยุติการดำเนินการในปี พ.ศ. 2540 ในการจัดตั้งกำหนดให้มีการส่งเสริมการศึกษา และทดลอง จัดการศึกษาแบบวิทยาลัยชุมชน โดยมีจุดประสงค์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมสำหรับ คนที่มี รายได้น้อยและอยู่ห่างไกลจากสถาบันอุดมศึกษาตามปกติและเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคน ระดับกลางในสาขาวิชาที่เป็นความต้องการของประเทศ ในปี พ.ศ. 2516-2520 ได้ทดลองจัดตั้ง วิทยาลัยชุมชนขึ้นในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดย จัดตั้งขึ้นที่จังหวัดภูเก็ตเป็นแห่งแรกของ ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนที่เรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตบางสาขา และเพื่อแก้ปัญหาการ ขาดแคลนแรงงานระดับกลาง ในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เช่น สาขาวิชาการ โรงแรมและการท่องเที่ยว สาขาเหมืองแร่ และสาขาเทคโนโลยียาง เป็นต้น เป็นการ จัดการศึกษา ระดับประกาศนียบัตร 2 ปีเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำทุกคน ทำให้วิทยาลัย ชุมชน ได้รับความนิมอย่างมากในช่วง 10 ปีแรก หลังจากนั้น มีผู้สนใจเรียนวิทยาลัยชุมชนลดลงเรื่อย ๆ และในปี 2538 คณะรัฐมนตรีมีมติยกเลิกวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยเกษตรและวิทยาลัยอื่น ๆ แต่ต่อมาในปี 2544 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นมาใหม่ โดยออกเป็น กฎกระทรวงว่าด้วย “การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2546” ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการปรับเป็นพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558 กำหนดโครงสร้างใหม่ให้มีสภาสถาบัน วิทยาลัยชุมชน มีสภาวิชาการ (ที่ส่วนกลาง) และ

สภาวิทยาลัยชุมชน (ที่แต่ละวิทยาลัยชุมชน) ปัจจุบัน วิทยาลัยชุมชน มีจำนวน 20 วิทยาลัย โดยมีปรัชญาเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มคุณค่าชีวิตและศักยภาพของบุคคลและชุมชน ซึ่งเป็นปรัชญาที่เน้นการเพิ่มคุณค่าชีวิตและศักยภาพของบุคคลและชุมชน

2. หลักการของวิทยาลัยชุมชน

ภาพ 1 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงการจัดการศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ที่มา: <https://www.iccs.ac.th/uploads/file/strategy.pdf>

เมื่อปี พ.ศ. 2544 เกษม วัฒนชัย ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น เห็นถึงสภาพความต้องการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน ในท้องถิ่นที่ห่างไกลได้นำแนวคิดด้านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นต้นแบบของวิทยาลัยชุมชนในหลายประเทศรวมทั้งไทย มาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางรากฐานของดำเนินการวิทยาลัยชุมชนให้เหมาะสม กับบริบทของประเทศไทยซึ่งมีกฎหมายรองรับในการดำเนินงาน คือ กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่ารูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2546 โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานบริหารงานวิทยาลัยชุมชน, 2548; โยธิน บุญเฉลย, 2555, น. 49-50) 1) หลักการเข้าถึง โดยนโยบายของวิทยาลัยชุมชนเน้นการเปิดกว้างและเข้าถึงง่าย การมีนโยบายที่เปิดกว้าง เพื่อให้โอกาสและปฏิบัติต่อนักศึกษาหรือผู้เข้ารับบริการของวิทยาลัยชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการประกันในด้านความเสมอภาคให้แก่ คน กลุ่มคน หรือผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในท้องถิ่นอยู่ห่างไกล ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งมีระบบการจัดให้บริการคำปรึกษา แนะนำส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน มีการบริหารจัดการการเรียนที่ยืดหยุ่นหลากหลายตามความต้องการ และขยายเครือข่ายทางการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุมทั่วถึงในลักษณะเป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นที่ยืดหยุ่นเป็นฐาน เพื่อให้คนในชุมชนได้

เรียนรู้ตามความถนัด และได้รับการฝึกทักษะอย่างกว้างขวางตรงตามความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ วิทยาลัยชุมชนยังมีหลักสูตรหลากหลาย โดยมีการจัดประเภทโปรแกรมการศึกษาที่น่าสนใจแบบสหวิทยาการ ทั้งหลักสูตรทางเลือกที่หลากหลายตามลักษณะของท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าสู่อาชีพตามความต้องการของชุมชนตลอดจนมีหลักสูตรเพื่อฝึกทักษะ ประสบการณ์วิชาชีพต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานที่สามารถเข้าสู่การปฏิบัติงานได้รวมเร็ว โดยวิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งมีหลักสูตรต่าง ๆ จัดให้ทุกสาขา ทุกอาชีพ นับเป็นทางเลือกให้คนในชุมชนได้พัฒนาความรู้ตามศักยภาพของบุคคล และเสียค่าใช้จ่ายน้อย จัดเก็บค่าบริการจากกลุ่มเป้าหมายในราคาเหมาะสม เพื่อให้บริการแก่กลุ่มบุคคลในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล และมีปัญหาด้านเศรษฐกิจให้ได้มีโอกาสเรียนโดยไม่ออกไปจากระบบการศึกษา และได้เรียนใกล้บ้าน ตลอดจนสามารถได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการทำงานในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง 2) หลักการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน วิทยาลัยชุมชนได้นำหลักดำเนินการที่เน้นการตอบสนองต่อชุมชน ในด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นแหล่งผลิตและการพัฒนา ด้านกำลังคนต่อภาคเศรษฐกิจ ทั้งด้านธุรกิจการเกษตร และอุตสาหกรรม ที่เน้นการสร้างวิชาชีพเพื่อประกอบกิจการช่วยทำให้เกิดการสร้างกิจการงานของผู้เรียนเอง รวมทั้งยังผลิตทรัพยากรบุคคล เพื่อป้อนตลาดแรงงาน ตลอดจนช่วยอบรมเพิ่มพูนทักษะการทำงานให้แก่แรงงานในภาคการผลิตหรืออุตสาหกรรมของสังคมและประเทศชาติ ให้มีการปรับตัวอยู่เสมอเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งวิทยาลัยฯ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทโดยเน้นการให้บริการแก่คนในสังคมได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ผู้เยาว์จนถึงผู้สูงอายุ ทั้งวิธีการและการจัดสาขาวิชาที่ทันสมัย มีความยืดหยุ่นและรวดเร็วทันกับความเปลี่ยนแปลง เน้นคุณภาพและการใช้ประโยชน์โดยจัดการสอนและฝึกอบรมที่มีคุณภาพมุ่งผลให้ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการมีความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและรูปแบบวิธีการที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลและชุมชนและค้นหาโอกาสใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยมีการสำรวจจัดทำระบบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงความต้องการของชุมชนเทคโนโลยี และแรงงานตลอดเวลา เพื่อนำมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ 3) หลักการบริหารจัดการโดยชุมชน วิทยาลัยชุมชนมีหลักการให้ชุมชนเป็นผู้นำและร่วมดำเนินการสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง หลักการบริหารจัดการโดยการส่งเสริมชักนำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในเรื่องของการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การทำงานและขอการสนับสนุนการบริหารจัดการทุกรูปแบบ เพื่อจัดให้บริการตามความต้องการของชุมชน สามารถเชื่อมโยงกับพันธมิตรทั้งในและนอกชุมชน จากการแสวงหาพันธมิตรความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน หน่วยงาน องค์กรสมาคมวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีการกำหนดกรอบความร่วมมือ ทั้งรูปแบบและระดับความสัมพันธ์ที่หลากหลายให้ชุมชนได้เลือก ในการเข้าร่วมกิจกรรมตามความพร้อมความ

ต้องการของตน เพื่อร่วมกันดำเนินงานบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ตามพันธกิจของวิทยาลัยชุมชนพร้อมสร้างพันธมิตรกับธุรกิจเอกชน องค์กรของรัฐ

2. ปรัชญา และจุดมุ่งหมายของวิทยาลัยชุมชน

แนวทางที่สำคัญของวิทยาลัยชุมชน มีความเชื่อว่าการศึกษามีคุณค่าอันประมาณมิได้ต่อบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยส่วนรวมบุคคลจึงควรได้รับการศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุดตามศักยภาพแห่งตนและศักยภาพของรัฐ สอดคล้องกับหลักปรัชญาที่ว่า “เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มคุณค่าชีวิตและศักยภาพของบุคคลและชุมชน” ทำให้วิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นและดำรงอยู่เพื่อสร้างสรรคโอกาสทางการศึกษาให้สมาชิกของชุมชน เพื่อให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองในสาขาวิชาที่จะเพิ่มคุณค่าแห่งชีวิต และเพิ่มศักยภาพชุมชนในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมซึ่งการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนทุกแห่งอยู่ภายใต้หลักแนวคิดที่สอดคล้องกันคือ “วิทยาลัยชุมชน พัฒนานา พัฒนาท้องถิ่น” วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาคน โดยเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคคล และหากมีโอกาสและได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งต่อชุมชนและสังคม วิทยาลัยชุมชนจึงเปิดประตูสำหรับทุกคนที่เข้าเรียน โดยเชื่อว่าการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้และความคิดที่จะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงจัดให้มีโปรแกรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนเพื่อศึกษาต่อ การเรียนเพื่อประกอบอาชีพ และการศึกษาพื้นฐาน เพื่อเน้นคุณภาพชีวิตของชุมชน ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนจึงได้มีการกำหนดหลักปรัชญาการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ซึ่ง ธงชัย สมบูรณ์ (2547, น. 2-3) ได้จำแนกไว้ดังนี้

- 1) นโยบายการเปิดประตูในรับนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนไม่มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับในการรับนักศึกษา ทั้งผู้อยู่ในวัยเรียนและผู้ใหญ่สามารถเข้าศึกษาได้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเคยประสบความสำเร็จล้มเหลวในการเรียน หรือมีอายุ อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะและจุดมุ่งหมายในการเรียนที่แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ กล่าวคือ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าศึกษาในวิทยาลัยชุมชนได้ตามความต้องการของตนเอง
- 2) หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนเปิดกว้างเน้นการสอนมากกว่าการวิจัย เพื่อตอบสนองความต้องการ และความสนใจที่มีความแตกต่างกันของนักศึกษาเป็นอย่างมากทำให้นักศึกษาได้รับการศึกษาตรงความต้องการของตนเองและชุมชน วิทยาลัยชุมชนจึงจัดหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางกว่าสถาบันการศึกษาแบบเดิม ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ
 - (1) หลักสูตรอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับเทคนิค
 - (2) หลักสูตรเพื่อไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
 - (3) หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการสอนช่องเสริมในระดับมัธยมศึกษา และ
 - (4) หลักสูตรการศึกษาทั่วไปที่ไม่เน้นอาชีพ

3) ค่าใช้จ่ายไม่สูงเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของผู้เรียน การจัดการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน วิทยาลัยชุมชนถือหลักการว่าทุกคนที่สามารถได้รับประโยชน์จากการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องมีสิทธิ์เสมอภาคในการเข้ารับการศึกษา

ระดับนี้ แต่นโยบายเปิดประตูเพียงประการเดียวไม่เพียงพอฉะนั้น นโยบายอีกประการหนึ่งของวิทยาลัยชุมชนคือ การเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยที่สุด นอกจากนี้ วิทยาลัยชุมชนยังต้องจัดหลักสูตรการศึกษาโดยใช้สถานที่เรียนตามชุมชนรอบนอก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและไม่กระทบต่อวิถีชีวิตปกติของผู้เรียนมากนัก 4) ยึดความต้องการที่ถูกต้องของชุมชนเป็นหลัก มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินงาน เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนมุ่งที่จะให้บริการแก่ชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เรียนเป็นหลัก จึงจัดหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของชุมชนเป็นเกณฑ์ ในเมื่อความต้องการหรือสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชน ก็จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้มีความทันสมัยตามความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญด้วย

3. วัตถุประสงค์ของวิทยาลัยชุมชน

เพื่อให้การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชน ได้บรรลุผลตามหลักปรัชญาที่จัดตั้งตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ จึงมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยชุมชนไว้ (ภานิดา เพ็ญประภัสสร, 2552, น. 18-19) ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อให้วิทยาลัยชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เพิ่มโอกาสและการส่งเสริมการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นและเห็นสมควร 2) เพื่อให้วิทยาลัยชุมชนมีการส่งเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาชีพ มีความหลากหลายมากขึ้น และมีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความต้องการความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักศึกษา 3) เพื่อให้ชุมชนในบริเวณที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชนมีส่วนร่วม และได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาของหลักสูตรทางด้านวัฒนธรรมและทางเทคนิคที่มุ่งส่งเสริมให้บุคคลมีความเจริญอกงามขึ้น ทั้งด้านส่วนตัวและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต 4) เพื่อให้วิทยาลัยชุมชนเป็นแหล่งส่งเสริมให้บุคคลคิดและกระทำอย่างเสรีซึ่งเป็นแนวทางไปสู่สัมฤทธิ์ผลในระดับสูง และมีความคิดสร้างสรรค์เพื่ออนาคตหรือศึกษาระดับสูงขึ้นไป 5) เพื่อใช้วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานที่เพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพวิชาชีพชีวิต และวิชาพื้นฐาน แก่นักศึกษาและผู้ต้องการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา เพื่อเป็นกระบวนการหนึ่งในการศึกษาความรู้ในระดับสูงต่อไป

4. หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชน

การจัดการศึกษาทุกหลักสูตรที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ โดยคณะกรรมการและสภาของวิทยาลัยชุมชนต้องให้ความเห็นชอบและเป็นไปตามกฎเกณฑ์เพื่อเปิดดำเนินการทั้งนี้ การมุ่งเน้นเรื่องหลักสูตรถือว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นโครงสร้างกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ให้วิชาความรู้ การถ่ายทอดความวัฒนธรรมการปลูกฝังเจตคติและค่านิยม และสร้างความเจริญเติบโต ความสมบูรณ์ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้

ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนและความต้องการของชุมชน เพื่อสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนทุกแห่งที่มีการจัดการเรียนการสอนจะมีลักษณะพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรเป็นผลผลิตของชุมชน (Community product) โดยสามารถปรับเปลี่ยนแปลงได้เสมอในการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามบริบทและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป 2) หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนไม่ใช่เนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว แต่จะรวมถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนด้วย 3) หลักสูตรทุกหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายของการศึกษา และแนวทางที่จะไปถึงความมุ่งหมายนั้น 4) หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนจะเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตามความต้องการของชุมชน และเป็นเพียงแนวทางหรือการชี้แนะเท่านั้น โดยการนำหลักสูตรต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสภาพแวดล้อมของชุมชน 5) หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนบางหลักสูตรไม่ใช่สิ่งที่จะนำไปใช้ได้ทั่วไป ต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน (Curriculum area) อย่างชัดเจนตามบริบทของชุมชนและสภาพวิถีชีวิตเหมาะสมกับของสภาพเศรษฐกิจ และมีการบริหารโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

4.1 หลักสูตรอนุปริญญา (Associate or Diploma)

ในส่วนของวิทยาลัยชุมชนนั้น หลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและเป็นแนวทางสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งหลักสูตรอนุปริญญาหรือหลักสูตร 2 ปีแรกของระดับอุดมศึกษา มีทั้งสายวิชาการและสายวิชาชีพโดยผู้ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในหลักสูตรนี้เมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรจะได้รับวุฒินุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนที่ตนเองเลือกศึกษาตามวุฒิไล่เนาที่วิทยาลัยตั้งอยู่ และสามารถเทียบโอนผลการศึกษาต่อระดับปริญญาหรือเพื่อประกอบอาชีพ แล้วแต่ความต้องการหรือความพร้อมของผู้เรียนหรือชุมชน และยังเป็นหลักสูตรที่สร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนให้สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่สูงขึ้น แก่ผู้พลาดโอกาสการเรียนรู้ในวัยเรียน รวมทั้งยังส่งเสริมผู้ประกอบอาชีพเฉพาะทางที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณวุฒิและสายงานอาชีพให้สูงขึ้น ทำให้หลักสูตรอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนเป็นการศึกษาที่นำไปสู่การปรับใช้ได้ในชีวิตและการทำงาน เพื่อสร้างประสบการณ์ ทบทวนความรู้ตามหลักวิชาการและตรวจสอบตนเอง เพื่อนำไปปรับใช้หรือปรับปรุงการทำงานของตนเองหรือชุมชนอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการสร้างนักปฏิบัติที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์ตลอดเวลา (Reflective Practitioner) และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้รวดเร็วและตรงประเด็นเป้าหมาย โดยชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบโดยตรงต่อหลักสูตรอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน (สุพาภรณ์ รุ่งแกร, 2554, น. 31-37) ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนมีหลักสูตรอนุปริญญา (Associate) ที่สร้างโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

ให้แก่ผู้พลาดโอกาสการเรียนรู้ในวัยเรียนยาวและมุ่งส่งเสริมผู้ประกอบการอาชีพเฉพาะทาง ที่ต้องใช้การศึกษาเพิ่มคุณค่าชีวิตและอาชีพ และเพื่อไฝ่หาความรู้ใหม่ตามความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศชาติเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิต เพราะเป็นการศึกษาที่นำไปสู่การปรับใช้ได้ทันที ในการนี้ (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2558)

4.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง

นอกเหนือจากหลักสูตรระดับอนุปริญญาแล้ว วิทยาลัยชุมชนยังมีหลักสูตรด้านอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะแรงงาน ที่ได้รับความสนใจต่อการพัฒนาประเทศในภาคอุตสาหกรรม โดยเป็นไปตามความต้องการและร้องขอจากชุมชนและท้องถิ่น ทำให้วิทยาลัยชุมชนบางแห่งได้จัดหลักสูตรเพื่อสนองตอบความต้องการด้านอุตสาหกรรมของท้องถิ่น โดยมีการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (Vocational certificate) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (High Vocational Certificate) เพิ่มขึ้น ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยเป้าหมายหลักสูตรมุ่งเน้นความรู้ ทักษะและสมรรถนะอาชีพ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม ปัจจุบันหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเปิดสอนเฉพาะในวิทยาลัยชุมชน 2 แห่งเท่านั้น คือ วิทยาลัยชุมชนพิจิตร และอุทัยธานี

4.2.1 หลักสูตรฝึกอบรม

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสและเพิ่มทางเลือกให้ผู้เรียนตามความต้องการของชุมชน ถือเป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ตรงกับความเป็นจริงของปัญหาหรือการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจแก้ไขปัญหาในชีวิตทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการศึกษาต่ออาจมีข้อจำกัดและเงื่อนไขบางประการที่ทำให้ไม่สามารถเข้ารับการการศึกษาได้เป็นระบบเหมือนกับการศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วไป วิทยาลัยชุมชนจึงจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึงลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จ ณ ระดับหนึ่ง เพื่อเสริมสร้างบุคคลหรือผู้สนใจให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะตามที่ต้องการ โดยใช้เวลาฝึกอบรมในช่วงสั้น เพื่อให้ผู้สนใจเข้าอบรมสามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองตามความต้องการของชุมชน โดยจัดฝึกอบรมให้กับประชาชน เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพในชุมชนที่วิทยาลัยตั้งอยู่หรือบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงตามโอกาส ทั้งนี้ได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับอาชีพ ธุรกิจ เศรษฐกิจ และพื้นฐานของชุมชน ดังนี้ 1) หลักสูตรระยะสั้น (Training Course) เป็นหลักสูตรที่ได้ความนิยมของวิทยาลัยชุมชนเป็นอย่างมาก (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2558) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีหลักวิชา และมีทักษะการปฏิบัติ นำความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพในระยะเวลาสั้น การเรียนรู้มุ่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการงานหรือกิจกรรมเฉพาะอย่างของตนเอง เมื่อผู้เรียนฝึกอบรมเสร็จสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนในทันที อีกทั้งวิทยาลัยชุมชนได้กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบที่สามารถกำกับและ

ติดตามประเมินการนำผลการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาการทำงานได้ทันที เท่ากับสร้างอาชีพและการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับตัวผู้เรียนเองและชุมชนได้ ซึ่งลักษณะของหลักสูตรระยะสั้นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ (1) ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานของผู้เรียน (2) เสริมสร้างสมรรถภาพของ คนวัยทำงานหรือตอบสนองความต้องการเฉพาะของคนสูงอายุ (3) เน้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้มีความ สมบูรณ์ในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง (4) ช่วยแก้ปัญหาของปัจเจกบุคคลหรือชุมชนในการดำเนิน ชีวิตหรือประกอบอาชีพ (5) ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานให้ดีขึ้น 2) หลักสูตร ประกาศนียบัตร (Certificate Programs) เป็นหลักสูตรการศึกษาเรียนรู้ที่เน้นความรู้ที่ได้จากการ ปฏิบัติ และคุณลักษณะที่เป็นมาตรฐาน (Performing Course) มีลักษณะเฉพาะเจาะจงในเรื่อง ความรู้ ความสามารถ และเทคนิคการทำงานทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือ กระบวนการทางวิชาชีพ (Technical or Professional Training) รวมถึงการเสริมคุณลักษณะที่ สำคัญและจำเป็น เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรผู้ผ่านโครงการเพิ่มพูนทักษะตาม เกณฑ์ลักษณะเฉพาะของหลักสูตร (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2558) ซึ่งลักษณะของหลักสูตร ประกาศนียบัตรมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้ (1) มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่เน้น การแก้ปัญหาในการทำงานหรือพัฒนาการทำงาน หรือการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับอนาคต (2) มีความสมบูรณ์ในตัว เรียนสำเร็จแล้วสามารถประกอบอาชีพหรือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ (3) มีความสมดุลระหว่างหลักวิชาหรือทฤษฎี กับการปฏิบัติหรือความชำนาญในการ ปฏิบัติ หลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต จะต้องเปิดสอนให้หลากหลายตามความต้องการ ของผู้เรียน

ในการจัดการการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น (Training Course) วิทยาลัย ชุมชนทุกแห่งได้ยึดถือตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ อีกทั้งหลักสูตรระยะสั้นทั้ง 2 ประเภท ที่จัดการศึกษาโดยวิทยาลัยชุมชน ยังส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถเก็บหน่วยการเรียนสะสม ไว้สำหรับเทียบโอนความรู้เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติได้ หรือสามารถใช้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ อีกด้วย

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาฐานชุมชน และการใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. ความหมายของการศึกษาบนฐานชุมชน

การศึกษาบนฐานชุมชน (Community-Based Education) มีความหมายเช่นเดียวกับการ เรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-Based Learning) มีนักวิชาการให้คำจำกัดความไว้มากมาย ดังนี้ The Glossary of Education Reform (2014) ได้ให้ความหมาย การศึกษาบนฐานชุมชนมี ความหมายเช่นเดียวกับการเรียนรู้บนฐานชุมชน การเรียนรู้เชิงพื้นที่ การศึกษาเชิงพื้นที่ คือความ หลากหลายของวิธีการเรียนการสอนและโปรแกรมที่นักการศึกษาใช้เพื่อเชื่อมต่อสิ่งที่ได้รับการสอน

จากโรงเรียนกับชุมชนโดยรอบ รวมทั้งสถาบันท้องถิ่น วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติด้วยการกระตุ้นการเรียนรู้จากชุมชน โดยที่ความเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิ์พละและทรัพยากรภายในที่นักการศึกษาสามารถใช้เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน Villani, & Atkins (2000) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษาบนฐานชุมชน คือ ความสามารถของผู้เรียนในการเป็นศูนย์กลางการรับรู้และสนับสนุนความต้องการของชุมชนโดยรอบ ด้วยนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มิพบทาบรับผิดชอบในการแสวงหาคุณค่าอย่างอิสระในการแสดง การพัฒนา และแก้ไขปัญหาตามธรรมชาติตลอดจนข้อสงสัยต่าง ๆ ที่มีต่อชุมชน โดยทั้งชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ จึงทำให้วัฏจักรการศึกษาขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องยาวนาน เกิดความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชนที่เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา การผลิตการดำเนินงานและการประเมินผลของการศึกษาบนฐานชุมชน วิธีการที่น่าสนใจนี้ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อในเพื่อนมนุษย์ นอกจากนี้ยังสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อีกด้วย Center for Teaching & Learning, Marshall University (2018) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษาบนฐานชุมชน ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับการเรียนรู้บนฐานชุมชน หมายถึง การเรียนการสอนและกลยุทธ์การเรียนรู้ที่บูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความหมายกับการเรียนการสอนและการสะท้อนเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากขึ้นในการเรียนรู้และการสะท้อนซึ่งกันและกัน Melaville Berg, & Blank (2006) ได้ให้ความหมาย การศึกษาบนฐานชุมชน ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับการเรียนรู้บนฐานชุมชน หมายถึง กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมการบริการวิชาการ พลเมืองศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา การศึกษาเชิงพื้นที่ บริการการเรียนรู้ และการเรียนรู้จากการทำงาน Barrett (2012) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษาบนฐานชุมชนเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เชื่อมต่อกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในชั้นเรียนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมผ่านทางบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน หรือการวิจัยและประสบการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ยึดถือเป็นพันธะสัญญาต่อชุมชน ในกระบวนการนี้เป็นประโยชน์ร่วมกัน ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ลึกซึ้งของหลักสูตร โดยบูรณาการ ทฤษฎีกับการปฏิบัติ ในขณะที่ชุมชนก็จะได้ประโยชน์จากอาสาสมัคร ทรัพยากร งานวิจัย และความเชี่ยวชาญด้านวิชาการที่หลากหลายจากโรงเรียน

1. หลักการและแนวทางจัดการศึกษาฐานชุมชน

ดังเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศคือ การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมภูมิปัญญา หรือสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) เป็นสังคมสันติสุขคนไทยรู้เท่าทันโลกและรักความเป็นไทย การศึกษาคือกลไกหลัก หรือเครื่องมือสำคัญของการขับเคลื่อนสังคม ความเข้มแข็งฐานราก คือเป้าหมายของการจัดการศึกษาฐานชุมชน ตามแนวคิด 6 ประการ

ดังที่กล่าวมาแล้ว หลักการและแนวทางจัดการศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย 1) หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน (Empowering People = E) ให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิ มีอิสระในการคิดและปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา กำหนดเป้าหมายและแนวทาง หรือประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ เช่น ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการกระทำใดๆที่ยังไม่เคยทำมาก่อน (Learning to do) เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ (Learning to know) เรียนรู้ที่จะค้นหาหรือพัฒนาตน (Learning to be) และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (learning to live together) โดยเบื้องต้นจะมีนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาชุมชนให้คำปรึกษา 2) หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน (Participatory Learning = P) องค์กรในชุมชน หมายถึง องค์กรที่ได้รับการจัดตั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ประกอบกันเป็นชุมชนท้องถิ่น เช่น องค์กรการปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา องค์กรศาสนา ครอบครัว องค์กรเกี่ยวกับงานสาธารณสุขชุมชน ประชาคม กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีและแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มสนใจด้านอาชีพ สุขภาพ การกีฬา นันทนาการ กลุ่มสนใจศิลปวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนหรือผู้นำ หรือผู้แทนองค์กรในชุมชน มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการแก้ไขปัญหาที่เรียกว่า ร่วมวางแผน ร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหาในชั้นปฏิบัติ ร่วมติดตามผล ประเมินผล ร่วมชื่นชม และร่วมเรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันในกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Focused = A) กล่าวคือ การจัดการศึกษาด้านชุมชนใช้กระบวนการชุมชนเป็นกลไก มีสภาผู้นำชุมชน โดยการรวมตัวของผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำเป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ มีการศึกษาและสำรวจข้อมูลชุมชน ข้อมูลชุมชนใช้เป็นฐานความคิดและใช้ทำแผนชุมชน และแผนชุมชนจะเป็นแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ และตั้งเป้าหมายได้ มีสภาประชาชนที่คนทั้งชุมชนมีส่วนร่วม กำหนดทิศทางและเป้าหมายของชุมชนทั้งทางสังคมและสัมมาชีพ เป็นประชาธิปไตย มีหนึ่งมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งในจังหวัด ร่วมทำงานกับพื้นที่ บูรณาการทรัพยากรของชุมชน ท้องถิ่น และรัฐบาลสนับสนุน 4) หลักการยึดชีวิตหรือยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (Life, Learners Centered = L) ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เต็มตามศักยภาพ เช่น เรียนรู้รากเหง้า รู้ท้องถิ่น รู้ศาสนา รู้วัฒนธรรม จารีต ประเพณี รู้ประวัติศาสตร์ชุมชน รู้วิชาสามัญ รู้วิชาชีพ รู้รักษาสุขภาพ รู้ศิลปดนตรีและกีฬา การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนรู้เท่าทันโลก การเป็นพลเมืองดี พลโลกที่ดี มีสัมมาอาชีพและมีสันติสุข นำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืน สารการเรียนรู้เน้นวิถีชีวิต เป็นกระบวนการทางสังคม และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ 5) หลักการจัดการศึกษาที่บูรณาการกันระหว่างการศึกษาในระบบ นอกบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (Integrated Education Systems Approach = I) เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่แยกการจัดการทั้งสาม

ระบบออกจากกัน แต่เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนมีความหลากหลายวัยและวุฒิ กล้า ทองขาว (2561) กล่าวโดยสรุปว่า หลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาฐานชุมชน ที่มีชื่อเรียกย่อ ๆ ว่า EPALI จะประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หลักการยึดชีวิตหรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และหลักการจัดการศึกษาแบบบูรณาการทั้งสามระบบ ตามอธิบายมาแล้ว โดยมีสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดร่วมทำงานกับพื้นที่ และบูรณาการทรัพยากรจากชุมชน รัฐและท้องถิ่นสนับสนุน กรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาฐานชุมชน โครงการนำร่องการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน เพื่อสุขภาวะคนไทย เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เป็นที่ตั้งโครงการ ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคเหนือคือ จังหวัดน่านและลำพูน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ จังหวัดสกลนครและร้อยเอ็ด ภาคกลางคือ จังหวัดนครปฐมและเพชรบุรี และภาคใต้คือ จังหวัดพัทลุงและนราธิวาส การดำเนินโครงการนำร่องใช้เวลา 15 เดือน เริ่มตั้งแต่มีนาคม 2554 – พฤษภาคม 2555 มีฐานชุมชนเข้าร่วมโครงการ 33 องค์กร ประกอบด้วย วัดและองค์ประชาชน 5 แห่ง โรงเรียน 18 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 9 แห่ง และสถานศึกษาปอเนาะอีก 1 แห่ง ใช้แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาบนพื้นฐานการกระจายอำนาจ องค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม มีการบูรณาการทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา ชุมชนมีอิสระในการคิดแผนงานและกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความหลากหลายของบริบทท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ยืดหยุ่น คล่องตัว จัดการศึกษาบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้อย่างมีความสุข องค์กรประกอบด้วยผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเยาวชน รองลงมาคือ สมาชิกชุมชนวัยทำงาน และผู้สูงอายุตามลำดับ สาระของกิจกรรมการเรียนรู้มีหลากหลาย การสนับสนุนทางวิชาการมีองค์กรอำนวยการกลางให้การสนับสนุนทางวิชาการ มีการจัดประชุมปฏิบัติการ เพื่อวางกรอบแนวคิดและแนวทางการทำงานร่วมกัน และมีการประชุมประจำเดือนทุก ๆ เดือน เพื่อติดตามการดำเนินงานขององค์กรชุมชน ตามคู่มือการดำเนินงาน เขตพื้นที่การศึกษาและที่ปรึกษาประจำภูมิภาคให้คำปรึกษา ในเรื่องการจัดทำแผนงานโครงการ การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ แต่องค์กรชุมชนมีอิสระในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและคล่องตัว กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีแบบแผนการจัดที่หลากหลาย องค์กรชุมชนที่จัดการเรียนรู้ในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันในแต่ละภูมิภาค และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งประเทศอีกครั้งก่อนสิ้นสุดโครงการ ผลการประเมินภายในโครงการนำร่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ฐานชุมชน ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในภาพรวมพบว่า ทุกตัวบ่งชี้และทุกองค์ประกอบของการประเมินอยู่ในขั้นดีและดีมาก เช่น องค์กรประกอบด้วยผู้เรียน ผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่มีความรอบรู้และทักษะ

การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มสูงขึ้นชัดเจน ผู้เรียนในวัยเรียนมีแนวโน้มผลการเรียนเพิ่มสูงขึ้น โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 18 โรงเรียน มีผลประเมินระดับชาติของนักเรียน (National Test = NT) เพิ่มสูงขึ้น ระหว่างร้อยละ 2.23 ถึงร้อยละ 18.97 เมื่อเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมาในด้านชุมชนพบว่า องค์กรชุมชนมีการรวมตัวเป็นเครือข่าย และร่วมมือร่วมใจกัน สามารถทำแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนอย่างบูรณาการ หลักสูตรการศึกษาการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้สำคัญที่ส่งเสริมพลังชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community Power) ชุมชนมีความรู้สึกผูกพัน เห็นคุณค่าในการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ความหมายของการศึกษابนฐานชีวิต

UNICEF (2003) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษابนฐานชีวิต ว่าเป็นคำที่ใช้เพื่ออธิบายการศึกษาทักษะชีวิตในเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง หรือดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง เช่น สันติศึกษابนฐานชีวิต การศึกษาเรื่องเชื้อ HIV และโรคเอดส์บนฐานชีวิต เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การใช้ทักษะชีวิตสอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเอง ซึ่งเป็นวิธีการสอน/การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาทั้งความรู้ และทักษะชีวิตจิตสังคม ซึ่งใช้ในการดำเนินพฤติกรรมต่าง ๆ ในชีวิตแบบรู้แจ้ง Learning Liftoff (2018) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษابนฐานชีวิต คือ ความคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตในลักษณะเดียวกับการสร้างกรอบ หรือแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่พวกเขาได้รับของโรงเรียนไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในโลกแห่งความจริงและสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังเรียกว่า “ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills)” ในบริบทของวิชาชีพในการคิดเชิงนามธรรมและวิธีการแก้ไขจากมุมมองที่หลากหลายในการแสวงหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติ ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพซึ่งในมีความสำคัญเท่าเทียมกับความรู้ด้านเทคนิคในสาขาที่เฉพาะเจาะจง หรือความรู้ในเชิงวิชาการ Macmillan Education (2018) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษابนฐานชีวิต คือ ทักษะที่ต้องจัดการอย่างมีประสิทธิภาพกับความท้าทายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะที่โรงเรียน ที่ทำงาน หรือในชีวิตส่วนตัว ซึ่งนักการศึกษาและผู้ประกอบการได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางในชื่อที่แตกต่างกันไป เช่น ทักษะชีวิต ทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านอารมณ์ เป็นต้น โดยผู้เรียนจะเข้าใจและใช้ทักษะเหล่านี้ควบคู่ไปกับคุณวุฒิทางการศึกษา ซึ่งจะได้ประโยชน์กับทั้งด้านการศึกษาและโอกาสในการจ้างงานได้ดีมากขึ้น Department of Health, The Government of Hong Special Administrative Region (2017) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษابนฐานชีวิต คือการพัฒนาทักษะผู้เรียนในการแก้ไขปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์ และการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการจัดการตนเอง เช่น ความตระหนักในตนเอง การควบคุมตนเองและความยืดหยุ่นเช่นเดียวกับทักษะทางการสื่อสาร รวมทั้งการปฏิเสธ การเจรจาต่อรอง และการจัดการความขัดแย้ง โดยทัศนของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) เห็นว่า การศึกษابนฐานชีวิต คือ รูปแบบของการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังทักษะชีวิตส่วนตัว เช่น การสะท้อนตนเอง การคิด

เชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาและทักษะระหว่างบุคคล การศึกษาบนฐานชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุศักยภาพส่วนบุคคลอย่างเต็มตามศักยภาพของพวกเขา และเตรียมความพร้อมสำหรับ ความท้าทายในชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป การศึกษาบนฐานชีวิต เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนทาง สติปัญญาที่จะกล่าวไปในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะอาชีพ เพราะผู้เรียน ต้องมีความตระหนักในตนเองที่จะเรียนรู้สิ่งต่างเพื่อพัฒนาตนเองในมีความพร้อมในการที่จะพัฒนา ต่อเนื่องไปสู่อาชีพของตนเอง

3. แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชนในระดับอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มีความซับซ้อนและ ผลกระทบอย่างสูงต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงควรเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชีวิต ชุมชนและทิศทางการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชน ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายดังนี้ การบริการวิชาการโดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน (Academically Based Community Service) พลเมืองศึกษา (Civic Education) สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) และการเรียนรู้จากการทำงาน (Work-Based Learning) แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นความท้าทายในการ จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) กล่าวว่า บางแนวคิดและวิธีการจัดการ เรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นในการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ผู้เขียนเป็นผู้สอน และในโครงการบริการวิชาการ ของผู้เขียนซึ่งนำไปสู่การพัฒนาโจทย์วิจัยที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสามารถนำผลจาก การวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังนั้นผู้เขียนจึงนำแนวคิดและวิธีการเรียนรู้ในแนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ มาโดยตลอด อย่างไรก็ตามแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาบน ฐานชุมชนในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยมมากนักเนื่องจากทั้งนักการศึกษาและประชาชนไทยยังขาด ความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาแนวทางนี้ เพราะขาดความเชื่อมั่นในองค์ความรู้และกระบวนการ สร้างองค์ความรู้ของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การตกเป็น “อาณานิคมทางความรู้” ของประเทศอื่น ๆ เนื่องจากขาดความรู้และทักษะในการสร้างความรู้สัญชาติไทยที่มีรากฐานมาจากวิถีชีวิตและวิถีชุมชน ไทย จึงไม่น่าแปลกใจว่าหลักสูตร เนื้อหาสาระในการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและ การประเมินผลการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงแปลกแยก แตกต่างจากวิถีชีวิตไทยที่ผู้เรียน ค้นเคยและประสบอยู่ทุกวัน งานวิจัยจำนวนมากไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์อะไรได้เลยในโลกแห่ง ความเป็นจริงประชาชนไทยและชุมชนส่วนใหญ่มองว่าตนเองไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่คือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการจัด การศึกษาในระดับอุดมศึกษา และควรจะมีบทบาทในการปฏิรูปอุดมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ตั้งแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guideline of Life Skill-Based and Community-Based Education) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทรัพยากรการเรียนรู้ในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนเพื่อนำมาสร้างเนื้อหาในการเรียนรู้บนฐานชีวิตและชุมชน ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนโครงการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 การจัดการเรียนรู้ตามแผนโครงการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

4. การศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชน

อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) ได้กล่าวถึงการศึกษานบนฐานชีวิตและชุมชน (Life Skill Based Education and Community-Based Education) ประกอบด้วยคำที่กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาสองแนวคิด คือ แนวคิดการศึกษานบนฐานทักษะชีวิต โดยใช้คำว่า “การศึกษานบนฐานชีวิต” (Life Skill Based Education: LSBE) และแนวคิดการจัดการศึกษานบนฐานชุมชน (Community-Based Education) ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาทั้งสองแนวคิดนี้เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่ต่างระดับกัน กล่าวคือ แนวคิดการศึกษานบนฐานชีวิตและแนวคิดการจัดการศึกษาระดับบุคคล แต่แนวคิดการศึกษานบนฐานชุมชนเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาระดับชุมชนสังคม แต่การจัดการศึกษาทั้งสองระดับมีความเกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยงกันไปสู่การจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ซึ่งเริ่มต้นจากการเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่อง “ชีวิต” ของตนเองจนขยายขอบเขตความเข้าใจจากฐานชีวิตของตนเองไปสู่ความเข้าใจชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษานบนฐานชีวิตและชุมชนนี้เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เริ่มต้นจากการจัดการศึกษาในระดับที่เล็กที่สุดแต่เป็นรากฐานในการจัดการศึกษาของประเทศ คือ การศึกษาระดับบุคคลไปสู่การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาระดับชุมชน สังคม และประเทศต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานชุมชน

การจัดการศึกษาฐานชุมชน หรือการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน มีแนวความคิดต่อประเด็นพัฒนาการของการจัดการศึกษาในระบบของไทยว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่ สถานศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้ก้าวทันโลก การศึกษาทำให้คนไทยรู้เท่าทัน ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และในสังคมแข่งขัน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน แบบแผนการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาได้แยกคนออกจากชุมชน สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น จนลืมหักเหว้า วิถีชีวิตและความเป็นตัวตนเกือบสิ้นเชิง แยกการศึกษาออกจากครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด ศาสนสถาน ที่มีบรรพบุรุษ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณธรรมศีลธรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (พิณสุดา สิริรังศรี, 2555, น. 12) หากมองในภาพกว้างเกี่ยวกับอนาคตด้านสังคมกับการศึกษา กลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาและการเรียนรู้ จะถูกละเลยและทอดทิ้งโดยระบบการแข่งขัน คุณธรรมจริยธรรมและ

ศีลธรรมของคนจะลดลง เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญในโลกของตนเอง จะห่างเหินและละเลย บุปผารีย์ บรรพชนและความเป็นไปของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น. 21) เพราะโลกกว้างของผู้เรียนถูกจำกัดให้แคบลง (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2555, น. 12) เป็นการศึกษาเดินตามรอยตะวันตก แบบต่อท่อความรู้ การศึกษาแบบท่องจำตำรา เน้นการท่องหนังสือ แต่ไม่เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิต (ประเวศ วัชสี, 2553) ทางออกของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือทางเลือกการศึกษาระดับชุมชน แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับชุมชน มีสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้ (วรารักษ์ สามโกเศศ และคณะ, 2553, น. ก-ค; ประเวศ วัชสี, 2555, น. 2) 1) การจัดการศึกษาระดับชุมชน เป็นระบบการศึกษาทางเลือกของภาคประชาชน ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานราก ที่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นของประชาชน เติมเต็มการจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่สุขภาวะของคนไทย ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม 2) การจัดการศึกษาระดับชุมชน เป็นการศึกษาที่เชื่อว่า ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้ บนหลักการการศึกษาเพื่อมวลชนและมวลชนเพื่อการศึกษา ช่วยกันทำให้การศึกษาเป็นกลไกปลูกฝัง และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่บูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต วัฒนธรรม รากเหง้า ประวัติศาสตร์ ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ 3) การจัดการศึกษาระดับชุมชน เป็นการศึกษาที่เอา “ชีวิตเป็นตัวตั้ง” แทนการเอา “วิชาเป็นตัวตั้ง” ตามแบบแผนเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม รูปแบบการศึกษา เป็นการศึกษาแบบเปิด ที่บูรณาการทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ทุกคนมีสิทธิ เพื่อที่จะให้เห็นหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการศึกษาที่ฟังเสียงประชาชน 4) การจัดการศึกษาระดับชุมชน เป็นการศึกษาที่สามารถรองรับผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ประสงค์เข้ารับการศึกษาในระบบ แต่สามารถศึกษาต่อด้วยการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐและการยอมรับจากสังคม ผู้จบการศึกษาสามารถเลือกรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการอาชีวศึกษา หรือเลือกที่จะมีอาชีพอิสระ มีสถานประกอบการ และหากต้องการกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบ ก็สามารถเทียบความรู้และประสบการณ์ โดยองค์กรเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นองค์รวม 5) การจัดการศึกษาระดับชุมชน เป็นการศึกษาที่เพิ่มสำคัญของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่นๆ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ต้องหันมาให้ความสำคัญกับเยาวชนและบุตรหลาน โดยร่วมกันปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มารยาท ประเพณีและวัฒนธรรมภายในครอบครัวและชุมชน โดยรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เป็นฐานรากของสังคม 6) การจัดการศึกษาระดับชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive Learning Through Action) กระบวนชุมชน คือ หัวใจของการพัฒนา แผนการพัฒนา

ของชุมชนเป็นแผนอย่างบูรณาการคือ เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษาและประชาธิปไตย เพราะเชื่อว่า การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ จะนำไปสู่ชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่ดี เป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด ไม่ใช่การท่องวิชา การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติทำให้ชีวิต เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างบูรณาการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กล้า ทองขาว (2561) ได้สรุปความว่า จะเห็นว่าแนวคิดในการจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นการจัดการศึกษาทางเลือกที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งฐานรากที่จำเป็นโดยภาคประชาชน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นการศึกษาที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง เพื่อสุขภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม เป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและท้องถิ่น ชุมชนช่วยกันทำให้การศึกษาเป็นกลไกปลูกฝังคุณค่าและชีวิตที่ดีงาม เพราะกระบวนการชุมชน คือหัวใจของการพัฒนา จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการจัดการศึกษาฐานชุมชนของ กล้า ทองขาว เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจากชีวิตจริงโดยทำให้ผู้เรียนศึกษาในรูปแบบเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง โดยใช้วิถีการดำเนินชีวิตมาออกแบบกระบวนการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากองค์กรในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชนโดยให้การศึกษาเป็นการขับเคลื่อนและการปลูกฝังคุณค่าตามกระบวนการที่ออกแบบด้วยชุมชน

ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีชื่อว่า “CLTE” มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน ที่ต้องคำนึงถึง ประกอบด้วย 1) ชุมชน (Community) 2) การจัดการเรียนรู้ (Learning) 3) เทคโนโลยี (Technology) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ เป็นการเรียนรู้บนฐานของชุมชน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ด้านของ “CLTE” โดยจัดการเรียนรู้ตามขั้น ตอน PSRA ซึ่งผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงและแก้ปัญหาที่พบในชุมชน ด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลายและได้งานที่สร้างสรรค์ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ PSRA ประกอบด้วย (1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing: P) (2) ขั้นกลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategies: S) (3) ขั้นผลสะท้อนคิด (Reflection: R) และ (4) ขั้นประเมิน ประสิทธิภาพ (Assessing: A) 4) การวัดและประเมินผล ประเมินภาพรวมของกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากการสะท้อนคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่าย และ 5) เงื่อนไขในการนำ กระบวนการทัศน์ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ (1) ชุมชน ให้การส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (2) ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิด

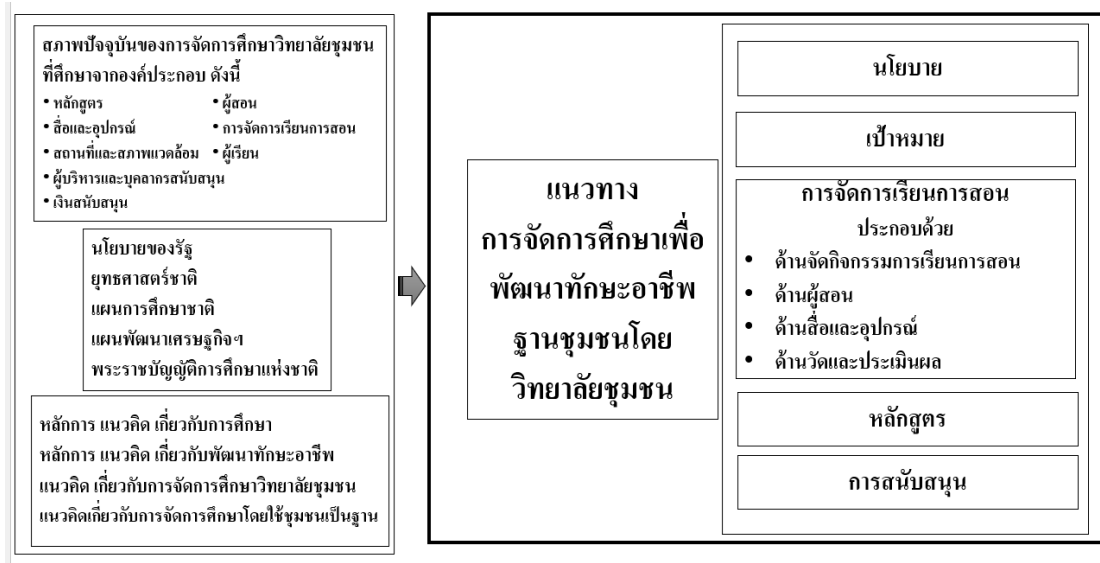
และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และ (3) การยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม นอกห้องเรียน พบว่า กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/83.50 2) ประสิทธิภาพของกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานพบว่า 2.1) หลังเรียนตามกระบวนทัศน์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การค้นคว้า การแสวงหาคำตอบ ค้นหาความจริงด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือความสามารถในการสรุปผลจากข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ 2.2) หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ การค้นพบแนวคิดและด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ 3) ผลการขยายผลกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก

อรุณี ตระการไพโรจน์ (2561) ผลการวิจัย พบว่า 1) การสะสมผลการเรียนรู้เป็นเรื่องแนวคิดและวิธีการจัดการทางการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป ได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ตามแนวทางการ รับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต (Recognition, Validation and Accreditation - RVA) และ การรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning - RPL) ของการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งให้การยอมรับ ในความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) นำไปสู่แนวคิดพื้นฐานในการสร้าง ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) 2) ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ที่ชื่อย่อว่า Thai - CBS เป็นระบบงานที่ส่งเสริม ให้บุคคลนำผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) มาสะสมเพื่อนำมาประเมินผลและรับรองผลการเรียนรู้นั้นเพื่อเทียบเขาสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือเพื่อบันทึกในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตน (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account) ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) ประกอบด้วยระบบย่อยที่ทำงานภายใต้หลักการที่สำคัญคือ “การรับรองผลการเรียนรู้และให้หน่วยกิต (Recognition, Validation and Accreditation - RVA)” ที่ตามแนวทางของ UNESCO’s RVA ที่อิงอยู่บนหลักการการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วยระบบย่อย คือ 1) การสมัครของผู้ลงทะเบียน (Registration) 2) การรับเข้า (Admission and Counselling and Account Opening) 3) การขอรับการรับรอง ผลการเรียนรู้

เดิม (Recognition of Prior Learning - RPL) 4) การเขารับการเรียนรู้ (Learning Acquisition) 5) การสะสมผลการเรียนรู้ (Accumulation of Learning Outcomes) 6) การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ (Credit Measurement and Evaluation) และ 7) การตรวจสอบ และ ให้คุณวุฒิ การศึกษา (Approval and Degree Award) 3) สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานที่พบว่าเป็นเพียง กลไกการเทียบโอนผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ที่หน่วยงานการศึกษา ส่วนกลางแต่ละสังกัด ออกเป็นระเบียบ แนวทางให้สถานศึกษาของตนนำไปปฏิบัติยังไม่มีระเบียบ แนวทาง หรือ แนวปฏิบัติเรื่องการสะสมผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ใน ลักษณะธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) ในหน่วยงานการศึกษา ที่จะเปิดโอกาส ให้มีการรับรองผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ตามหลักการศึกษาดลอดชีวิต 4) แนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และ ประสิทธิภาพสำเร็จเสนอเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การริเริ่มและการพัฒนาระบบ (Initial Stage) ระยะที่ 2 การทดลอง นำร่อง (Pilot Run Test) และระยะที่ 3 เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ (Operation and Maintenance)

ดิษยุทธ์ บัวจุม (2556) ผลการวิจัยดังนี้ 1) ผลจากการพัฒนาได้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา อาชีพทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้าจำนวน 60 ชั่วโมงโดยเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านควบคู่ การฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วิเคราะห์ปัญหาและ ความต้องการของนักเรียน (2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน (3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น (4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่นและ (5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร 2) ผลการเปลี่ยนแปลงความ สนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพอยู่ ในระดับสนใจมากและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีความสนใจใน อาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วและนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามี ทักษะในอาชีพท้องถิ่นอยู่ในระดับดี และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาศักยภาพของชุมชน (2) กระตุ้นบุคคลในชุมชนและบุคลากร ในโรงเรียนตระหนัก และมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาร่วมกัน (3) ศึกษาความต้องการพัฒนาด้าน อาชีพในท้องถิ่นของนักเรียน (4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ จริง (6) จัดโครงการเสริมการเรียนรู้และ (7) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
โดยวิทยาลัยชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน (A Means of Education Management for Vocational Skill Development which based on community of Community College) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดและปรัชญาทฤษฎี ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีในบทที่ 2 ผู้วิจัยจึงออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้นำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ในพื้นที่ 1) วิทยาลัยชุมชนพิจิตร เลขที่ 150 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าบัว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร 2) วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี เลขที่ 7 หมู่ที่ 2 ถนนบ้านไร่-ลานสัก ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เนื่องจากพื้นที่วิจัย เป็นวิทยาลัยชุมชนที่มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพผ่านการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรของอาชีวศึกษา และมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่วิจัย โดยสำรวจและเก็บข้อมูลสำหรับการทำวิจัย มีดังนี้

1. พื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยชุมชนพิจิตร และ วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี เป็นวิทยาลัยชุมชน 2 ใน 21 วิทยาลัยชุมชนที่มีการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีหลักสูตรที่พัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพ (ปวช.) ที่มีเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และวิชาชีพ และผู้เรียน

2. เป็นวิทยาลัยชุมชนที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะวิชาชีพทั้งประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม บริหารธุรกิจ โดยใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เป็นวิทยาลัยชุมชนที่มีที่ตั้งในพื้นที่ตะเข็บจังหวัด และไม่มีสถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในจังหวัดที่เป็นที่ตั้ง
4. เป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษา 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้มี 5 กลุ่มในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการลงสำรวจพื้นที่และได้แบ่งกลุ่มของแหล่งข้อมูล ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้มีทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติราชการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ เป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยเลือกจากพื้นที่ละ 2 คน เป็นจำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้สอนที่สอนในแต่ละหลักสูตร ได้แก่

- 1) ผู้สอนหลักสูตรอนุปริญญา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2) ผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งเป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 3) ผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 4) ผู้สอนหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษ มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

5) ผู้สอนหรือวิทยากร ที่เป็นผู้ให้ความรู้ และมีประสบการณ์ในการให้ความรู้และมีความสามารถพัฒนาผู้เรียน มาไม่น้อยกว่า 5 ปี
โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยเลือกจากพื้นที่ละ 5 คน เป็นจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ได้แก่

- 1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี
 - 2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี
 - 3) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี
 - 4) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี
 - 5) ผู้ผ่านการอบรมในกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะอาชีพที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี
- โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยเลือกจากพื้นที่ละ 5 คน เป็นจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 5 ได้แก่ กลุ่มอาชีพที่เป็นชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมในการจัดการเรียนการสอนและประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน โดยการคัดเลือกจากพื้นที่ได้แก่

- 1) ชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอลายโบราณบ้านผาหัง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 2) ชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอลายโบราณภูจวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 3) ชุมชนกลุ่มอาชีพทักขี อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 4) ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนึ่งสมุนไพร อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 4 ชุมชน

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้รวมทั้ง 5 กลุ่มข้างต้นทั้งสิ้น 29 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. แบบเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องเป็นการประกอบการค้นหาข้อมูลเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าเป็นกรอบของการขึ้นต้นอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมกับเนื้อหาของการศึกษาเพื่อการวิจัยในแต่ละประเด็นสำหรับกำหนดประเด็นคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยรูปแบบคำถามเป็นแบบคำถามปลายเปิด ไม่ใช่คำถามที่เป็นการชี้แนะให้เกิดคำตอบที่ต้องการ ไม่ใช่คำถามที่ทำให้ผู้ตอบรู้สึกต่อต้าน หรือทำให้เกิดอคติในการตอบข้อมูล

2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยข้อความที่ครอบคลุมประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และในชุมชน และการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในแต่ละหลักสูตร แต่ละระบบการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลมากำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนของ ผู้ให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์เพื่อร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

4. แบบบันทึกการประชุม การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) เพื่อประเมินแนวทางในแต่ละองค์ประกอบรายประเด็นของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ประเด็นคำถามในการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกำหนดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ฉบับสมบูรณ์ต่อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังนี้

1. **การศึกษาเอกสาร (Documentary Study)** โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากการศึกษา ข้อมูลรายงาน หนังสือ เอกสาร งานวิจัย ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และสืบค้นข้อมูล ทางเว็บไซต์ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องโดยมีเนื้อหาหรือมีแนวคิดเกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากนั้นนำมาสังเคราะห์จัดหมวดหมู่เพื่อเชื่อมโยงการวิเคราะห์ผลการวิจัย

2. **การศึกษาภาคสนาม (Field Study)** เป็นการไปศึกษาข้อมูลในพื้นที่ด้วยตัวเองโดยใช้วิธีการสังเกต (Observation) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต 2 วิธี คือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยจัดบันทึกสถานการณ์และการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของพื้นที่วิจัย

3. **การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview)** ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และไม่เป็นทางการกับผู้ให้สัมภาษณ์ในลักษณะเป็นพูดคุยโดยไม่มีลักษณะของการตั้งคำถาม โดยสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการที่ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ โดยทำให้บรรยากาศของการสัมภาษณ์มีลักษณะการเป็นกันเอง และเป็นการสัมภาษณ์โดยนำข้อมูลให้เชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลประเด็นหลักในด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

4. **การจัดประชุมกลุ่ม** ผู้วิจัยนำข้อมูลที่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูลและนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ต่อที่ประชุมเพื่อให้ที่ประชุมกลุ่มได้ร่วมการวิเคราะห์ (Analysis) และวิพากษ์ (Dialectic) นำไปสู่การประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัย

ตาราง 1 กรอบเครื่องมือการดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน	1. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก 3. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร	1. แบบบันทึกการสังเกต 2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร	1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญด้านการจัดการศึกษาในปัจจุบัน 2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในข้อ 1 และจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนและทำการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษา และนำมาสรุปผลการศึกษาเชิงพรรณนา

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และ	1. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก 3. การนำเสนอแนวทาง 4. การประชุมกลุ่ม	1. แบบบันทึกการสังเกต 2. แบบให้ข้อเสนอแนะ 3. แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม	นำผลการศึกษาวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ ในพื้นที่วิจัยเพื่อตรวจสอบองค์ความรู้และการวิเคราะห์ สร้างและนำเสนอแนวทาง และประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินขั้นตอนการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษา เอกสารรายงานและงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และสอบถามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ดำเนินการวิจัย และจากการสอบถามผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่ได้สร้างไว้

4. นำผลจากการเก็บรวบรวมและจากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปผลแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาข้อมูล เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของการศึกษาของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้มีทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติราชการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ เป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยเลือกจากพื้นที่ละ 2 คน เป็นจำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้สอนที่สอนในแต่ละหลักสูตร ได้แก่

- 1) ผู้สอนหลักสูตรอนุปริญญา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
 - 2) ผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งเป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
 - 3) ผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
 - 4) ผู้สอนหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษ มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
 - 5) ผู้สอนหรือวิทยากร ที่เป็นผู้ให้ความรู้ และมีประสบการณ์ในการให้ความรู้และมี ความสามารถพัฒนาผู้เรียน มาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยเลือกจากพื้นที่ละ 5 คน เป็นจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ได้แก่

- 1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ หลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี
- 2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี

4) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี

5) ผู้ผ่านการอบรมในกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะอาชีพที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี

โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยเลือกจากพื้นที่ละ 5 คน เป็นจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 5 ได้แก่ กลุ่มอาชีพที่เป็นชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมในการจัดการเรียนการสอนและประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุดเห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน โดยการคัดเลือกจากพื้นที่ ได้แก่

5) ชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอลายโบราณบ้านผาหัง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

6) ชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอลายโบราณภูจวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

7) ชุมชนกลุ่มอาชีพทักขี อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

8) ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนึ่งสมุนไพร อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 4 ชุมชน

ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) หลักสูตร 2) ผู้สอน 3) สื่อและอุปกรณ์ 4) การจัดการเรียนการสอน 5) สถานที่และสภาพแวดล้อม 6) ผู้เรียน 7) ผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุน 8) เงินสนับสนุน เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสาร รายงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษารายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ซึ่งเป็นประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องเป็นการประกอบการค้นหาข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยเป็นกรอบของการขึ้นต้นอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมกับเนื้อหาของการศึกษาเพื่อการวิจัยในแต่ละประเด็นสำหรับกำหนดประเด็นคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย

ข้อความที่ครอบคลุมประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และชุมชน และการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในแต่ละหลักสูตร แต่ละระบบการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลมากำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ 1 ตารางสังเคราะห์เอกสาร ตำรา รายงาน วรรณกรรม และงานที่เกี่ยวข้อง

จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูล การศึกษาและสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการการศึกษาและสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาข้อมูล เครื่องมือที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้
 - 1) นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรไปยังพื้นที่และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง
 - 2) เลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกแบบเจาะจง เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
 - 3) เก็บข้อมูลจากการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในกาสอบถาม ไปยังผู้ให้ข้อมูลที่ทำการคัดเลือกไว้ ผู้วิจัยสอบถามด้วยตัวเองจากเป้าหมาย โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการสัมภาษณ์ และเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อสรุป ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยายที่ได้จากการสืบค้น จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปข้อเท็จจริงและนำเสนอต่อไป สามารถวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ของคำตอบ ตัดทอนข้อมูลที่มีความซับซ้อนออก เรียบเรียงให้ถูกต้อง นำมาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จากการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลเชื่อมโยง นำมาสร้างข้อสรุปที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน แล้วนำมาสร้างเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผลที่จะได้รับ

- 2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
- 2.2 องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนนำไปสู่การดำเนินการในขั้นตอนที่ 2
- 2.3 ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอและประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เมื่อได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน องค์ประกอบ ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล สร้างเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และกระบวนการที่จะสามารถทำให้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนสามารถพัฒนาทักษะอาชีพบนฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อนำมาร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Documentary study) เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา รายงาน งานที่เกี่ยวข้องและจากการสอบถามผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ นำผลการรวบรวมและจากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปผลแล้วนำมาจัดทำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับปรุงแก้ไข และกำหนดเป็นร่างแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน พิจารณาร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) จำนวน 15 ท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับพื้นฐาน จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านกระบวนการการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ผู้อำนวยการ

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีประสบการณ์ทำงานด้านพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ทีมหนุนเสริมทางวิชาการ ภาคกลาง ภาคเหนือ โครงการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน จำนวน 5 คน

การสัมภาษณ์ร่วมพิจารณาความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ว่าจะแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน จำนวน 6 หน่วยงาน พิจารณาความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำข้อมูลที่ได้รับจากการพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขจัดทำแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ตรวจสอบยืนยัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน จำนวน 5 ท่าน พิจารณาร่วมกันโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย จากนั้นนำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive Approach) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จดบันทึก และศึกษาเอกสาร จากการวิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) การถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด ห้ามมีการข้ามประโยคบางประโยคที่ผู้วิจัยตัดสินใจว่า “ไม่มีความสำคัญ” เพราะข้อมูลบางอย่างอาจนำมาใช้ในการตรวจสอบในภายหลังได้

2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น มาวิเคราะห์โดยการสังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ของคำตอบตัดข้อมูลที่มีความซับซ้อนออกเรียบเรียงภาษาให้ถูกต้อง แต่งความหมายเดิมนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยเฉพาะด้านในเชิงพรรณนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4) การเสนอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการนำเสนอ (Displaying Data for Analysis) เป็นการนำข้อสรุปย่อย ๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อสรุปซึ่งจะตอบคำถามการวิจัย

5) สรุปข้อเท็จจริงและการนำเสนอ (Verifying Conclusions and Presentation) ได้แก่ การเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีกับสิ่งที่ค้นพบ ความสำเร็จของการสร้างบทสรุปและทำเป็นรายงานเผยแพร่ต่อได้

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยรวบรวมข้อมูลนำผลจากการเก็บรวบรวมและจากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปผลแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาข้อมูล เพื่อนำเสนอประเด็นการศึกษาของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ต่อไป กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1) ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติราชการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 คน

2) ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ เป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากพื้นที่ละ 2 คน เป็นจำนวน 4 คน

3) ได้แก่ ผู้สอนที่สอนในแต่ละหลักสูตร ได้แก่ ผู้สอนหลักสูตรอนุปริญญา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งเป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้สอนหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษ มีประสบการณ์การให้ความรู้และความสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้สอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ผู้สอนหรือวิทยากร ที่เป็นผู้ให้ความรู้ และมีประสบการณ์ในการให้ความรู้และมีความสามารถพัฒนาผู้เรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากพื้นที่ละ 5 คน เป็นจำนวน 10 คน

4) ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญาที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี ผู้ผ่านการอบรมในกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะอาชีพที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากพื้นที่ละ 5 คน เป็นจำนวน 10 คน

5) ได้แก่ กลุ่มอาชีพที่เป็นชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมในการจัดการเรียนการสอนและประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เห็นสภาพการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพที่ดำเนินการในวิทยาลัยชุมชน โดยการคัดเลือกจากพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอลายโบราณบ้านผาตั้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอลายโบราณภูจวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ชุมชนกลุ่มอาชีพทศพคล้าย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนึ่งสมุนไพร อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 ชุมชน

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) หลักสูตรเนื้อหาสาระในการศึกษา 2) ผู้สอน 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย ผู้สอนผู้ถ่ายทอด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้บริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา 5) บทบาทของชุมชน เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสาร รายงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ซึ่งเป็นประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องเป็นการประกอบการค้นหาข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยเป็นกรอบของการขั้นต้นอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมกับเนื้อหาของการศึกษาเพื่อการ

วิจัยในแต่ละประเด็นสำหรับกำหนดประเด็นคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยข้อความที่ครอบคลุมประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และในชุมชน และการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในแต่ละหลักสูตร แต่ละระบบการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลมากำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการจัดการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ 1 ตารางสังเคราะห์เอกสาร ตำรา รายงาน วรรณกรรมและงานที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1) ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูล การศึกษาและสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการการศึกษาและสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาข้อมูล

เครื่องมือที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1) นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ไปยังพื้นที่และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง

2) เลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกแบบเจาะจง เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

3) เก็บข้อมูลจากการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในกาสอบถาม ไปยังผู้ให้ข้อมูลที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ผู้วิจัยสอบถามด้วยตัวเองจากเป้าหมาย โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการสัมภาษณ์ และเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อสรุป ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยายที่ได้จากการสืบค้น จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปข้อเท็จจริงและนำเสนอต่อไป สามารถวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนได้ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ของคำตอบ ตัดทอนข้อมูลที่มีความซับซ้อนออก เรียบเรียงให้ถูกต้อง นำมาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จากการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลเชื่อมโยง นำมาสร้างข้อสรุปที่ส่งผลต่อการจัดการ การศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน แล้วนำมาสร้างเป็นแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผลที่จะได้รับ 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน 2) องค์ประกอบและกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน นำไปสู่การดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 3) ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไข เป็นร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เมื่อได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน องค์ประกอบ ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล สร้างเป็นแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน และกระบวนการ ที่จะสามารถทำให้การจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน สามารถพัฒนาทักษะอาชีพบนฐานชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อนำมาร่างแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ศึกษา เอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Documentary study) เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา รายงาน งานที่เกี่ยวข้องและจากการสอบถามผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ นำผลการรวบรวมและจากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปผลแล้วนำมาจัดทำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับปรุงแก้ไข และกำหนดเป็นร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน พิจารณาร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) จำนวน 15 ท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับพื้นฐาน จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านกระบวนการการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการทำงานพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่มีประสบการณ์ทำงานด้านพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ทีมหนุนเสริมทางวิชาการ ภาคกลาง ภาคเหนือ โครงการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน จำนวน 5 คน

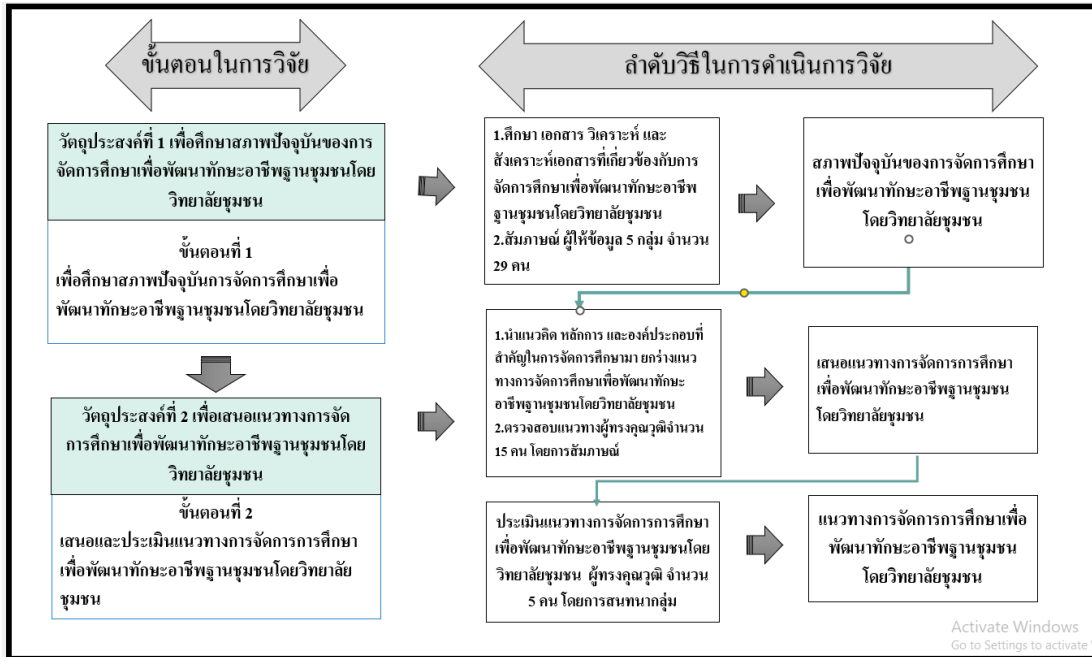
โดยการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย และนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่ผ่านการพัฒนาจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน จำนวน 6 หน่วยงาน พิจารณาความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำข้อมูลที่ได้รับจากการพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขจัดทำแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ตรวจสอบยืนยัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาร่วมกันโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเมินแนวทางความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นฉันทามติ ร่วมกัน แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย โดยมีองค์ประกอบสำหรับการพิจารณา ดังนี้ 1) ความเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย 2) ความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย 3) ข้อเสนอแนะดำเนินการพัฒนาต่อยอด แนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นฉันทามติร่วมกันสรุปและนำมาปรับปรุงแก้ไข นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540)

1. บันทึกพรรณนาอย่างละเอียดและนำเสนอพรรณนาให้เห็นภาพทุกแง่มุมการบันทึกภาคสนามในส่วนที่เป็นการบันทึกพรรณนาหรือบันทึกบรรยาย ยิ่งนักวิจัยทำการบันทึกละเอียดได้มากเท่าใด ก็จะทำให้การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอยิ่งมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะสาระต่าง ๆ ที่ปรากฏในส่วนบันทึกนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ตามที่นักวิจัยสังเกตเห็นหรือสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูล เป็นส่วนที่ยังไม่ได้ปรุงแต่ง โดยใส่ความคิดเห็นของนักวิจัยลงไปจึงทำให้มีความเป็นปรนัยอย่างมาก ดังนั้น นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงจำเป็นที่จะต้องทำการบันทึกพรรณนาโดยละเอียดทุกครั้งภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลครั้งหนึ่ง ๆ

2. ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายโดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันพร้อมมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี (Member Check) โดยการนำข้อมูลที่รวบรวมกลับไปให้ข้อมูลอ่านอีกครั้งหนึ่ง หรือกลับไปถามซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุดเพื่อทำให้ผลงานมีข้อมูลที่ครอบคลุมและเพียงพอในการนำไปใช้ต่อไป ได้แก่ 1) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคนจะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ 2) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้ช่วยนักวิจัยรวม 3 คน แล้วข้อมูลที่ได้ควรจะตรงกัน 3) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลเหมือนเดิม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตการสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร

ภาพ 3 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน (A Means of Education Management for Vocational Skill Development which based on community of Community College) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยในบทที่ 4 นี้เป็นการเป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน พบว่าการจัดการศึกษา ในทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของการจัดการศึกษา 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักสูตร 2) ผู้สอน 3) สื่อและอุปกรณ์ 4) การจัดการเรียนการสอน 5) สถานที่และสภาพแวดล้อม 6) ผู้เรียน 7) ผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุน 8) เงินสนับสนุน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักสูตร ผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลหลักสูตรทั้งวิทยาลัยชุมชนพิจิตรและวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี ในการศึกษาทั้ง 3 ระบบดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาในระบบ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบ พบว่าวิทยาลัยชุมชนในพื้นที่วิจัยมีหลักสูตรในการจัดการศึกษาในระบบดังต่อไปนี้

- 1) หลักสูตรอนุปริญญา เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอนุปริญญา จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต ให้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย หมวดวิชาการศึกษาทั่วไปที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี หมวดวิชาเฉพาะที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติงานตามวิชาชีพของหลักสูตร หมวดวิชาเลือกเสรีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาใดๆ ในหลักสูตรตามที่วิทยาลัยกำหนด มีการฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม รวมไปถึงการทำโครงการใน

รูปแบบสารนิพนธ์ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยหลักสูตรอนุปริญญาต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาที่เปิดไม่น้อยกว่า 3 คน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือผู้ดำรงตำแหน่งครุวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวนอย่างน้อย 1 คน มีหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การติดตามประเมินผลหลักสูตร

พบว่าหลักสูตรอนุปริญญาที่มีการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่การวิจัยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาเพื่อไปต่อในการประกอบอาชีพรับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ จึงมีหลักสูตรสาขาวิชาที่ผู้เรียนให้ความสนใจ ได้แก่ หลักสูตรสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนให้ความสนใจเนื่องจากคุณวุฒิ และเนื้อหาของวิชาในหลักสูตรสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีทั้งผู้เรียนที่มีงานทำในหน่วยงานราชการ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และบางส่วนที่สำเร็จการศึกษาจากการศึกษาในระบบตามคุณสมบัตินี้ที่หลักสูตรกำหนด เป็นหลักสูตรที่มีคุณวุฒิหลังสำเร็จการศึกษาที่สามารถมีสิทธิสอบราชการในหน่วยงานราชการท้องถิ่นได้ และหลักสูตรยังมีการเชื่อมโยงในการศึกษาต่อในระดับสูงกับมหาวิทยาลัยในสาขาวิชาเดียวกันทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรด้านการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาและนำคุณวุฒิไปทำงานในสถานที่เฉพาะตามคุณวุฒิ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนที่ทำงานที่ศูนย์เด็กเล็กประจำตำบลในชุมชนท้องถิ่นสนใจเข้าศึกษาเป็นจำนวนหลักของผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรมีการเชื่อมโยงต่อเนื่องในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นโดยการทำความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในสาขาการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรที่เกิดจากที่ผู้เรียนสนใจศึกษาเนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ต้องสนองความต้องการด้านการมีประกอบอาชีพด้านเทคโนโลยี ได้แก่ หลักสูตรสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งที่ผู้เรียนต้องการศึกษาและนำคุณวุฒิไปเพื่อการประกอบอาชีพที่รองรับการเปิดรับในตำแหน่งที่มีคุณวุฒิด้านคอมพิวเตอร์และสามารถนำไปศึกษาต่อในระดับสูง

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเข้าสู่อาชีพที่มีทักษะวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งอุตสาหกรรม และ ด้านบริหารจัดการหรือบริหารธุรกิจ ที่มุ่งเน้นการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและสามารถมีงานทำและเป็นผู้ประกอบการในชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่วิทยาลัยได้จัดการศึกษามี 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ สาขางานเทคนิคยานยนต์ สาขางานไฟฟ้า สาขางานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม เป็นสาขาที่มีเนื้อหา

ตามบริบทของพื้นที่ที่จัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทของชุมชนตามพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ประเภทบริหารธุรกิจ ได้แก่ สาขางานการบัญชี สาขางานธุรกิจดิจิทัล สาขางานเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื้อหาของหลักสูตรประเภทบริหารธุรกิจ ในแต่ละสาขาที่มีเนื้อหาของสาขามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เพื่อตอบสนองภาคธุรกิจ และการสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการ และเป็นผู้สนับสนุนงานหลักของตนเองและผู้ประกอบการ หรือเจ้าของธุรกิจ ทั้งในภาคเศรษฐกิจ ในระดับชาติ และที่สำคัญในระดับชุมชน ท้องถิ่น อีกทั้งรายละเอียดของหลักสูตรที่ให้ความสำคัญของการแบ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยจัดรายวิชาในหมวดสมรรถนะแกนกลางที่มีรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับประเภทวิชา ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ไฟฟ้า ที่เป็นการเรียนทักษะการแก้ไขปัญหาทางด้านวิชาชีพไฟฟ้าด้วยหลักการคิดอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานหลักการทางตัวเลข และรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยภาษา ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ที่ผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา สาขาวิชา จำเป็นต้องใช้ภาษาในการสื่อสารประกอบการดำเนินการวิชาชีพของตน รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม ส่วนทางด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะตามวิชาชีพสาขานั้น หลักสูตรก็จัดให้มีรายวิชาชีพทั่วไป วิชาชีพเฉพาะ นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมนอกหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนในมีความพร้อมในการออกจากกระบวนการศึกษาไปสู่โลกการทำงานอย่างภาคภูมิใจ และการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการนอกสถานศึกษา ยังเป็นการเตรียมผู้เรียนในพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อให้ศึกษาและเรียนรู้การใช้ชีวิตนอกห้องเรียนที่เป็นชีวิตจริงของผู้เรียนหลังสำเร็จการศึกษา นอกจากนั้นเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาของหลักสูตรได้กำหนดให้มีการทดสอบหรือการประเมินตามมาตรฐานวิชาชีพ ที่ให้แบบทดสอบจากสำนักมาตรฐานของอาชีวศึกษา เพื่อประเมินให้ผู้เรียนมีความพร้อมให้การออกจากสถานศึกษาไปสู่การมีงานทำ

พบว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่จัดการเรียนการสอนในพื้นที่วิจัยเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองในการเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่อาชีพ และการจัดการเรียนการสอนอาชีพตามหลักสูตรด้านอาชีวศึกษา ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้และพัฒนาให้เกิดทักษะ ที่มีในรายวิชาชีพในแต่ละสาขาตามโครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรมีความชัดเจนตามกระบวนการจัดการศึกษา และการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดทักษะอาชีพตามสาขาวิชา หลักสูตรสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First-S-curve) และอุตสาหกรรมใหม่ (New-S-curve) หลักสูตรมุ่งหวังที่คาดว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และทักษะทางด้านอาชีพและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เน้นการฝึกทักษะอาชีพตามวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาที่ชัดเจน รวมถึงการประมวล

ความรู้ของผู้เรียนทั้งความรู้และทักษะด้านอาชีพของผู้เรียนตามโครงการหลักสูตร และการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่วิจัย

...การจัดการศึกษาในหลักสูตรอนุปริญญาที่มีเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เป็นด้านวิชาการที่มุ่งพัฒนาผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าศึกษาต่อในระดับอนุปริญญาในสาขาต่าง ๆ ที่มาจากสถานศึกษาที่เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย มาเข้าสู่ระบบการในระบบในหลักสูตรอนุปริญญาในสาขา ได้แก่ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาภายใต้เนื้อหาสาระของหลักสูตร และรายวิชามีกระบวนการที่เตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ตอบสนองต่อผู้ขาดโอกาสในชุมชนท้องถิ่น และเข้าถึงผู้เรียนได้ง่าย และผู้เรียนสามารถเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในงานที่ทำ เพราะหลักสูตรอนุปริญญาของวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนในวันหยุด วันเสาร์-อาทิตย์

(ผู้ให้ข้อมูลรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนและงานหลักสูตร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2566)

...อนุปริญญาที่วิทยาลัยเปิด คือ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นและสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เพราะยังมีผู้สนใจเข้าเรียน เนื่องจากสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นเรียนจบสามารถใช้วุฒิการศึกษาสอบเข้ารับราชการ และสามารถใช้อวุฒิกศศึกษาไปปรับวุฒิในการทำงานภาครัฐในชุมชนท้องถิ่นได้ ส่วนสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่สถาบันวิทยาลัยชุมชนมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงมีผู้สนใจที่ทำงานที่ทำงานกับศูนย์เด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ เข้าศึกษาต่อและเป็นการเรียนเพื่อปรับวุฒิการทำงาน

(ผู้ให้ข้อมูลรับผิดชอบการจัดการศึกษาสำนักวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2566)

...หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเป็นหลักสูตรที่สถาบันวิทยาลัยชุมชนขออนุญาตใช้หลักสูตรจากอาชีวศึกษาเพื่อมาจัดการเรียนการสอนโดยมีสาขางานที่จัดการเรียนการสอน 6 สาขางานในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ 5 สาขางานในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากเป็นหลักสูตรสาขาที่มีผู้สนใจเข้ามาเรียนอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาของหลักสูตร ปวส. ปวช. ทางอาชีวมีการ

กำหนดหลักการใช้หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ตั้งแต่การจัดการ

รายวิชาการที่จะทำแผนตลอดหลักสูตร และการทำแผนรายภาค ที่วิทยาลัยมีการปรับแผนตามความเหมาะสมเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และดำเนินการตามโครงสร้างของหลักสูตรที่ได้กำหนด

(ผู้ให้ข้อมูลรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนและงานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2566)

จากข้อมูลผู้ให้ข้อมูลพื้นที่วิทยาลัยชุมชนมีหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนในพื้นที่วิจัยได้แก่ หลักสูตรอนุปริญญาที่จัดการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์ โดยผู้เรียนให้ความสนใจในสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เนื่องจากสาขาวิชาดังกล่าวเป็นสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการเนื่องจากเมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำคุณวุฒิไปสอบเข้าทำงานในหน่วยงานราชการได้ และในหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา ที่มีจำนวนสาขาในพื้นที่วิจัยได้จัดการเรียนการสอน จำนวน 6 สาขาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และจำนวน 5 สาขาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จะเห็นได้ว่า หลักสูตรด้านอาชีวศึกษาได้รับความสนใจจากผู้เรียนเนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เป็นวิชาชีพสามารถพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้แก่ผู้เรียน จะเห็นได้ว่าข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันถึงแม้จะเป็นการให้ข้อมูลในแต่ละหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน

1.2 การศึกษานอกระบบ พบว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เปิดให้ผู้ที่ต้องการเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ ซึ่งการศึกษานอกระบบที่สถานศึกษาในพื้นที่วิจัย มีการจัดการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ ทำให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิตที่มีรายได้แก่ตนเองและครอบครัว รายได้ที่ต้องดูแลตัวเอง หรือนำไปเพื่อการทำงานหรือต่อยอดของการทำงานที่ได้รายได้ประจำ หรือทำให้เกิดรายได้เสริม เป็นการเรียนที่ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่จำกัดทั้งความรู้ อายุ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอด ซึ่งการศึกษานอกระบบการศึกษาของพื้นที่วิจัย ในหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 1) หลักสูตรที่มีระยะเวลาเรียนตามหลักสูตรกว่า 45 ชั่วโมง เรียกว่าการบริการวิชาการ ที่เป็นการเรียนการสอนระยะสั้น สำหรับผู้ต้องการเรียนรู้เพื่อให้ประกอบอาชีพในระยะสั้นหลักสูตรรายวิชามีระยะเวลาเรียนไม่เกิน 45 ชั่วโมง เป็นหลักสูตรที่เกิดจากความต้องการของชุมชน เนื้อหาและการพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยเริ่มจากการศึกษาความต้องการ หรือเป็นความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ ที่ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดอาชีพ หรือการทบทวนความรู้ในการประกอบอาชีพที่

มีความรู้เดิมอยู่แล้ว และต้องการเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดอาชีพ เนื้อหารายวิชาเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะ การให้ความรู้ด้านทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ทันที สามารถจัดการเรียนรู้ในทุกสถานที่ที่มีความพร้อม และผู้เรียนต้องการ

2) หลักสูตรที่มีระยะเวลาเรียนตั้งแต่ 45 ชั่วโมงขึ้นไป เรียกว่าหลักสูตรพัฒนาอาชีพ เป็นหลักสูตรพัฒนาอาชีพที่ต้องมีการให้ความรู้และให้เกิดทักษะและอาจมีการรับรองมาตรฐาน หรือความรู้ผ่านหน่วยงานรับรอง หรือเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญของการประกอบอาชีพ

3) หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร เป็นหลักสูตรประเภทที่ศึกษาเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อ และเข้าสู่การศึกษาเพื่อเทียบโอนไปสู่การเรียนในหลักสูตรการศึกษาในระบบ โดยเนื้อหาสาระของรายวิชาเป็นอาจเป็นเนื้อหาวิชาที่เป็นรายวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรอนุปริญญา ที่มีการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการเรียนแบบ นัดหมายผู้สอนมาสอนตามสถานที่ที่ตกลงกัน หรือ การเรียนแบบผ่านระบบออนไลน์ในลักษณะเรียนผ่านโปรแกรมออนไลน์ได้แก่ Zoom, Meet, หรืออื่น ๆ และการเรียนผ่านคลิปวิดีโอออนไลน์ที่สามารถจัดการเรียนรู้ในแต่ผู้ที่ต้องการให้บรรลุตามความต้องการและสามารถเก็บความรู้ไปสำหรับการเทียบโอนความรู้ และในการประกอบอาชีพ การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาของพื้นที่วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการจัดในบางส่วนที่เป็นการต่อเนื่องเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาในระบบ อย่างเห็นได้ชัดโดยการจัดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเป็นการให้ความรู้ด้านวิชาชีพต่าง ๆ ได้แก่ วิชาชีพประเภทช่างอุตสาหกรรม การซ่อมบำรุง การเชื่อมโลหะ การเรียนเรื่องติดตามจันดาวเทียม การซ่อมไฟฟ้าเบื้องต้น ให้แก่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียนในระดับดังกล่าวมีความคุ้นชิน และสามารถเรียนรู้การเรียนในด้านวิชาชีพ หรืออาชีพ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงถือเป็นทางเลือกที่ดีแก่ผู้เรียนที่ศึกษาในระบบ

หลักสูตรที่จัดการศึกษานอกระบบของพื้นที่วิจัย มีลักษณะการบริการวิชาการ และการฝึกอาชีพตามระยะเวลาการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นในการศึกษาที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงในการเข้าศึกษาในการศึกษาในระบบ ที่พื้นที่วิจัยมีการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

...หลักสูตรระยะสั้นเป็นหลักสูตรที่วิทยาลัยสามารถพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียนหรือผู้ที่ประสงค์จะมีอาชีพนั้น ๆ หากยังไม่มีหลักสูตรวิทยาลัยสามารถพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการมาตรฐานของการพัฒนาหลักสูตรที่เกิดจากความต้องการนั้นได้ทันทีโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้ข้อมูลและร่วมจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนั้น ๆ ได้ และส่วนใหญ่หลักสูตรระยะสั้นที่มีการจัดการเรียนการสอนสามารถก่อให้เกิดอาชีพให้แก่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาในระยะสั้นได้ จึงถือเป็นทางเลือกของการศึกษาอีกทางเลือกหนึ่ง

(ผู้ให้ข้อมูลสำนักวิชาการจัดการศึกษาระยะสั้นและบริการวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2566)

1.3 การศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาของพื้นที่วิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่สามารถทำให้ผู้ต้องการเรียนรู้มีความรู้เพิ่มเติมหรือเป็นการเติมเต็มจากความต้องการเรียนรู้ของผู้ที่แสวงหาความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ทั้งในระบบ และนอกระบบการศึกษา หรือเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนที่เกิดขึ้นได้ ในตลอดเวลาโดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา และเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ การศึกษาตามอัธยาศัยของพื้นที่วิจัย เป็นการจัดการศึกษาโดยผ่านโครงการตามพันธกิจที่มุ่งเน้นการให้บริการจาก ฐานชุมชนและเกิดจากความต้องการของชุมชนพื้นที่ ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณการจัดโครงการและดำเนินกิจกรรมโครงการที่เกิดจากความต้องการของชุมชนโดยเนื้อหาสาระของการพัฒนาหรือการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันตามการดำเนินการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 2) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3) โครงการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเรียนออนไลน์ 5) เพิ่มขีดความสามารถช่างไฟฟ้าในชุมชน (Up Skill) 6) โครงการจัดการความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อยกระดับสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ 7) โครงการส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุ โดยเนื้อหาสาระของการดำเนินการกิจกรรมโครงการเป็นการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มเป้าหมายในชุมชนบ้าง เกิดจากความต้องการพัฒนาของผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งการดำเนินการกิจกรรมซึ่งเป็นโครงการที่เกิดจากใช้ปัญหาของชุมชนเป็นฐานของการพัฒนา ใช้พื้นที่ของชุมชนในการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย และกำหนดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอาชีพในชุมชน อีกทั้งการยังมีการส่งข้อเสนอในรูปแบบโครงการแก่หน่วยงานภายนอกเพื่อรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน เป็นการเพิ่มขีดจำกัดของกลุ่มเป้าหมายในชุมชนและส่งเสริมและยกระดับชุมชน

...การดำเนินโครงการของเรา เราออกสำรวจความต้องการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายของโครงการเราชัดเจนคือ ผู้สูงอายุ และเรามีเป้าหมายที่ชัดเจนเรื่องการพัฒนาความรู้ให้เกิดอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมกลุ่ม แต่การค้นหากลุ่มเป้าหมาย ของเรายังเป็นการชี้เป้าและเราถึงจะลงไปสำรวจความต้องการพัฒนาของกลุ่มและวางแผนร่วมกันว่าจะจัดกิจกรรมเมื่อไหร่ และเป็นการพัฒนาในเรื่องอะไรซึ่งเราก็ดูต้นทุนของชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย

(ผู้ให้ข้อมูลผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุตามโครงการพันธกิจ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2566)

2. ผู้สอน การศึกษาและพัฒนา อบรม ให้ความรู้แก่ผู้เรียนเกิดความรู้ เป็นคนดี และคนเก่ง เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ คือผลผลิตของผู้สอนที่มีคุณภาพ ถึงแม้ปัจจุบันมีนวัตกรรมใหม่ ๆ และเทคโนโลยีที่เป็นการช่วยให้ความรู้แก่ผู้เรียน แต่ผู้สอนยังคงมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ จัดกระบวนการให้ความรู้ สร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ เป็นคนเก่งมีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในสังคมสามารถดูแลตนเอง และผู้อื่นได้ ทั้งนี้เกิดจากการใช้ทักษะของการเป็นผู้สอนที่มีคุณภาพ เป็นผู้สอนที่เป็นมืออาชีพ พบว่า

2.1 การศึกษาในระบบ ผู้สอน การศึกษาในระบบ พื้นที่วิจัยจัดผู้สอนเป็นไปตามข้อบังคับ

2.1.1 ผู้สอน ตามระเบียบของหลักสูตร 1) หลักสูตรอนุปริญญา มีระเบียบสถาบันวิทยาลัยชุมชน ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาของวิทยาลัยชุมชน พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 2 การจัดการศึกษา ข้อ 12 จำนวน และคุณวุฒิของอาจารย์ประจำหลักสูตร ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่น้อยกว่า 3 คน และในจำนวนนั้นต้องเป็นผู้มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือผู้ดำรงตำแหน่งครูวิทย์ฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวนอย่างน้อย 1 คน ทั้งนี้อาจารย์ประจำในแต่ละหลักสูตรจะเป็นอาจารย์ประจำเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้ นอกจากนี้มีอาจารย์ประจำหลักสูตรทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำ และมีหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การติดตามประเมินผลหลักสูตร หมวดที่ 9 ผู้สอนประจำและผู้สอนพิเศษ ข้อ 28 ผู้สอนในวิทยาลัยชุมชน แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (1) ผู้สอนประจำ หมายถึง บุคลากรของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วยข้าราชการครูหรือพนักงานราชการตำแหน่งผู้สอน หรือพนักงานอัตราจ้างตำแหน่งผู้สอน (2) ผู้สอนพิเศษ หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามข้อบังคับสถาบันวิทยาลัยชุมชน ว่าด้วยคุณสมบัติ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้สอนพิเศษ พ.ศ. 2558 ที่สอดคล้องกับ ข้อบังคับสถาบันวิทยาลัยชุมชน ว่าด้วยคุณสมบัติ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้สอนพิเศษ พ.ศ. 2558 และที่กำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ระดับอนุปริญญาที่ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในสาขาวิชาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่สอนจากสถาบันการศึกษาที่สภาสถาบันรับรอง หรือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ในสาขาวิชาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่สอน และมีประสบการณ์ที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่สอนอย่างน้อย 5 ปี หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีผลงาน และประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับในสาขาอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ตามหลักเกณฑ์ที่สถาบันกำหนด ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุปริญญาในพื้นที่วิจัย มีการจัดผู้สอนที่วางแผนร่วมกันกับชุมชน ท้องถิ่นเพื่อกำหนดและพิจารณาผู้สอนที่สอดคล้องตามคุณสมบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และอยู่หรือใกล้ชิดกับชุมชนที่มีห้องเรียนหรือหน่วยจัดการศึกษาของพื้นที่วิจัยตั้งอยู่ เพราะเนื่องจาก

บุคคลากรด้านผู้สอนที่มีคุณสมบัติตามข้อบังคับ ระเบียบมีจำกัด จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายจัดการศึกษาในพื้นที่ชุมชน เสนอผู้เรียนในชุมชน มีกระบวนการกลั่นกรอง นำเสนอฝ่ายบริหารเพื่อพิจารณาอนุมัติเป็นอาจารย์พิเศษมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับให้ความรู้แก่ผู้เรียนในหลักสูตร ซึ่งส่วนใหญ่ ผู้สอนในหลักสูตรอนุปริญญาในพื้นที่วิจัย เป็นอาจารย์พิเศษ จากหน่วยงานภายนอก ซึ่งต้องมีการประชุมทำความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากไม่ได้มีอาชีพเป็นผู้สอนไปสถานศึกษาใดๆ หรือบางคนเป็น ผู้สอนแต่เป็นผู้สอน ที่สอนในระดับ ประถม มัธยม หรืออาชีวฯ ที่ต้องมีการให้ความรู้การจัดเตรียมเอกสารประกอบการสอน การจัดทำสื่อวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แก่ผู้เรียน 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้สอนก็มีข้อบังคับและระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดคุณสมบัติผู้สอนทั้งระดับ ปวส. และระดับ ปวช. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณวุฒิการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ที่ตรงหรือเหมาะสมกับวิชาที่สอน แต่ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของ ผู้สอนได้มีเอกสารประกอบการสอน และแผนการสอน สำเร็จรูป

...อาจารย์ ผู้สอน ในหลักสูตรอนุปริญญาส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษจากหน่วยงานภายนอกหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้และทักษะในสาขาวิชา หรือรายวิชานั้น ๆ เรามีกระบวนการคัดเลือก และการประชุมกลั่นกรองพิจารณาศักยภาพของผู้สอนเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติ โดยอาจารย์ประจำหลักสูตรและคณะกรรมการกลั่นกรองพิจารณาศักยภาพผู้สอนระดับอนุปริญญา

(ผู้บริหารฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

...อาจารย์ที่สอนในระดับ ปวช. ปวส. ส่วนใหญ่เป็นอัตราจ้างที่มีคุณสมบัติตรงกับสาขาที่สอน และมีวุฒิครูเราถึงจะพิจารณาให้เข้ามาสอน ซึ่งในวิทยาลัยเรามีสาขาช่างอุตสาหกรรมหลายสาขา และมีสาขาบริหารธุรกิจและมีผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนในหมวดสมรรถนะแกนกลางหรือที่เราเรียกว่าครูสามัญที่สอนรายวิชาประเภท ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคม และวิทยาศาสตร์ ให้แก่ผู้เรียน และเราให้ความสำคัญกับกระบวนการสอนของผู้สอนเรามีการจัดตารางสอนและคัดเลือกรายวิชาโดยสาขางานประชุมกับบุคลากรในสาขาเพื่อแบ่งรายวิชาตามความถนัดของอาจารย์แต่ละคนเพื่อให้ความรู้กับผู้เรียน

(ผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรฝ่ายวิชาการวิทยาลัยในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะเห็นว่าผู้สอนของการจัดการศึกษาในระบบการศึกษา หลักสูตรอนุปริญญาเป็นผู้สอนพิเศษภายนอกที่มีคุณสมบัติตรงหรือสัมพันธ์กับหลักสูตรสาขาหรือรายวิชาที่สอน เนื่องจากอัตรากำลังคนของวิทยาลัยชุมชนมีจำกัดที่ไม่สามารถตอบสนองด้านการเรียนการสอนโดยผู้สอนภายในและเนื่องจากการเรียนการสอนในหลักสูตรอนุปริญญาเป็นการเรียนการสอนนอกเวลาราชการคือจัดในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งทำให้เปิดโอกาสให้ผู้สอนพิเศษภายนอกที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์สามารถเข้ามาเป็นผู้สอนได้ ในขณะที่เดียวกันผู้สอนในหลักสูตร ปวส. และ ปวช. ที่มีการจัดการเรียนการสอนในเวลาราชการปกติคือ จันทร์-ศุกร์ วิทยาลัยชุมชนจึงมีการจ้างผู้สอนเข้ามาสอนเป็นผู้สอนภายในที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผู้สอน ในทั้งหลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้รับการพัฒนาทั้งด้านวิชาชีพและวิชาการอยู่เสมอ ซึ่งเป็นโครงการที่พัฒนาศักยภาพผู้สอนความรู้ให้ความรู้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และการมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หลังวิกฤตการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาที่มาปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการกิจกรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อไปทำงานเพื่อเลี้ยงชีพหลังสำเร็จการศึกษา การสอนเพื่อเน้นให้เกิดทักษะของผู้เรียน ต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนโดยให้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดทำสื่อให้ทันสมัยเป็นที่สนใจของผู้เรียนในทุกหลักสูตร แต่ด้วยการจัดการศึกษาทั้งในหลักสูตรอนุปริญญา ที่มีผู้สอนเป็นอาจารย์พิเศษจากภายนอกวิทยาลัย ที่มาให้ความรู้และจัดการกระบวนการเรียนการสอนจึงยังเป็นสภาพปัญหาของการพัฒนาครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้มีการพัฒนาเป็นไปตามมาตรฐาน ทันสมัยสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากอาจารย์พิเศษส่วนใหญ่มีวิทยุติที่สูง ความเท่าทันเทคโนโลยีน้อย ส่วนผู้สอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในประเภทช่างอุตสาหกรรมก็ยังคงมีธรรมชาติที่ยังไม่เท่าทันเทคโนโลยียังคงต้องมีการจัดให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้แก่ ผู้สอน

...การพัฒนาครูของวิทยาลัยเรามีโครงการรองรับการพัฒนาครู ในทุกปีซึ่งส่วนใหญ่ในช่วงวิกฤต โควิด19 ทางวิทยาลัยได้จัดให้ครูจัดทำบทเรียนออนไลน์และสื่อทางออนไลน์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนให้แก่ผู้เรียนที่ไม่สามารถมาเรียนได้ ยิ่งก็ยังมีครูยังไม่ได้จัดทำสื่อ หรือบทเรียนออนไลน์เท่าที่ควร แต่การสอบเช่นการสอบปลายภาควิทยาลัยได้ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนผ่านระบบออนไลน์โดยใช้ข้อสอบออนไลน์ นอกจากนี้ให้เด็กได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีแล้ว ยังช่วยการลดต้นทุนและพลังงานที่ต้องใช้

(ผู้ให้ข้อมูลที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

2.1.2 ผู้สอน ได้ให้ความสำคัญและการมีบทบาทร่วมกับชุมชนเพื่อร่วมพัฒนา ผู้เรียนตั้งแต่การคัดเลือกเอกสารหรือหนังสือที่จัดให้มีการเรียนการสอน ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการคัดเลือกหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้น การมีส่วนร่วมของชุมชนพื้นที่ ทั้งกิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมทางวิชาการ และการหาความต้องการในการสร้างและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ ก็เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ตอบสนองต่อการ ประกอบอาชีพในชุมชน การฝึกประสบการณ์ในแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนสามารถร่วมถ่ายทอดความรู้ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดทักษะของการประกอบอาชีพของผู้เรียน

...การได้มาของหัวข้อโครงสร้างและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ของวิทยาลัยเรา มุ่งเน้นในการค้นหาข้อมูลจากชุมชนในการกำหนดกระบวนการสร้างและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ การเรียนรู้ครูพยายามให้ความรู้ที่สอดคล้องกับสังคม ชุมชนในท้องถิ่น และค้นหาตัวอย่าง ในอาชีพที่ตรงตามสาขาอาชีพมาเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดความรู้ ส่วนสิ่งประดิษฐ์เมื่อ สร้างหรือพัฒนาแล้วก็จะนำไปใช้ในชุมชน และรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา ต่อไป

(ผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

2.2 การศึกษานอกระบบ ผู้สอน ในการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา

2.2.1 ผู้สอน ในหลักสูตรระยะสั้น จะเป็นผู้มีความรู้ในสาขาหรือรายวิชานั้นตรง หรือสัมพันธ์ เพื่อจะได้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้รับบริการตรงตามทักษะอาชีพนั้น ๆ ให้มีคุณวุฒิ หรือ สมรรถนะ หรือทักษะที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่ ตรงหรือสัมพันธ์กับหลักสูตรที่ สอน ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันกำหนด โดยจะมีคณะกรรมการพิจารณาถ่วงดุล ประเมิน สมรรถนะและคัดเลือกผู้สอนพิเศษและเสนอตัวเพื่ออนุมัติเป็นผู้ให้ความรู้ผู้ถ่ายทอดความรู้ใน หลักสูตรระยะสั้น

...อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรระยะสั้น บางรายวิชาเป็นอาจารย์ของวิทยาลัยที่มี คุณวุฒิและมีทักษะตรงตามรายวิชานั้น ๆ และส่วนใหญ่เป็นผู้มีความชำนาญที่ประกอบ อาชีพนั้น ๆ มาเป็นอาจารย์ให้ความรู้กับผู้เรียนที่ต้องการเรียนหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งเรา สามารถหาได้จากในชุมชน

(ผู้ให้ข้อมูลด้านบริการวิชาการและระยะสั้น, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2566)

2.2.2 ผู้สอน ในหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตรซึ่งเป็นผู้สอนมีคุณสมบัติ เป็นผู้สอนประจำที่เป็นบุคลากรของวิทยาลัย ได้แก่ ข้าราชการครู พนักงานราชการตำแหน่งผู้สอน หรือนักวิชาการศึกษา หรืออัตราจ้างตำแหน่งผู้สอนที่มีให้ความรู้ และถ่ายทอดความในหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร นอกเหนือจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่ตั้งแตงโดยวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 1 คนมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขาที่ตรงและสัมพันธ์กับรายวิชาหรือหลักสูตรที่เปิดสอน และผู้สอนดังกล่าวได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ในการถ่ายทอดความรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การเป็นครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรที่ต้องมีบทบาทของชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะหลักสูตรที่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรที่เกิดจากความต้องการของชุมชน เป็นการพัฒนาทักษะอาชีพในชุมชน การถ่ายทอดความรู้จึงเป็นการถ่ายทอดตามวิถีของชุมชน และผู้เรียนมีเป้าประสงค์ของการมาเรียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ หรือการเทียบโอนความรู้เป็นหลักสูตรการศึกษาในระบบต่อไป

2.3 การศึกษาตามอัธยาศัย ผู้สอนในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นการดำเนินการเป็นประเภทโครงการหรือกิจกรรมตามพันธกิจที่พัฒนากลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโครงการฯ และคุณวุฒิความสำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามเอกซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความรู้ เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ หรือคนจากหน่วยราชการที่มีความรู้ในเรื่องนั้น เป็นวิทยกรให้ความรู้ร่วมพัฒนาฝึกปฏิบัติในแก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ เป็นกลุ่มนักวิชาการกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความรู้ มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญ

...ผู้สอนส่วนใหญ่ในโครงการเป็นวิทยากรที่ให้ความรู้เป็นคนที่มีความชำนาญในอาชีพนั้น เช่น คนที่มาเป็นวิทยากรทำปลาส้มที่เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการก็เป็นชาวบ้านที่ทำปลาส้มขาย และรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชน วิทยากรที่มาให้ความรู้เรื่องสมุนไพรก็ไปคนที่ทำอาชีพปลูกและแปรรูปสมุนไพรในชุมชน ที่รวมกลุ่มกันทำขาย วิทยากรทำดอกไม้จันทน์ นักวิชาการจาก กศน.ที่มีความชำนาญในการทำ ซึ่งวิทยากรในแต่ละเรื่องที่มีกิจกรรมอบรมจากโครงการสามารถหาได้ในชุมชนที่เป็นพื้นที่ที่โครงการเข้าไปพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย หากไม่มีเราก็จะให้เค้าแนะนำว่าอยากได้ใครมาเป็นผู้ให้ความรู้เราก็จะหา มาสอนให้ ซึ่งมามาได้ไม่ยากค่ะ

(ผู้ให้ข้อมูลด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโครงการพันธกิจ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2566)

3. สื่อและอุปกรณ์

3.1 การศึกษาในระบบ สื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนในแต่ละหลักสูตรได้แก่

3.1.1 หลักสูตรอนุปริญญาที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหน่วยจัดการศึกษา ซึ่งในแต่ละแห่งมีสื่อและอุปกรณ์ที่เพียงพอในเบื้องต้น เนื่องจากแต่ละหน่วยจัดการศึกษามีความพร้อมในการจัดหลักสูตรสาขาวิชาที่สอดคล้องกับสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน โดยพบว่าสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1) อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และ เครื่องฉายและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการสอน และจอทีวีสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีสภาพที่เก่าและการใช้งานมาหลายปี และบางหน่วยเป็นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ได้รับการจัดหามาจากชุมชนในพื้นที่ที่หน่วยจัดการศึกษาตั้งอยู่ ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานสำหรับการจัดการเรียนการสอนแต่ผู้เรียน

2) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เกิดจากผู้สอนที่เป็นอาจารย์พิเศษของพื้นที่วิจัย ที่มีเครือข่ายที่สามารถนำผู้เรียนที่ตนให้ความรู้เข้าไปศึกษาแลกเปลี่ยนในแหล่งเรียนรู้หรือการใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในเบื้องต้นแก่ผู้เรียนในสาขาวิชานั้น ๆ เช่น ในรายวิชาจังหวัดศึกษา ผู้เรียนจะให้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่จัดการเรียนการสอนเป็นสถานที่ให้ความรู้และแลกเปลี่ยนในสถานที่สำคัญในแต่ละพื้นที่ แต่ละอำเภอ หรือในรายวิชาที่เกี่ยวกับการปกครองหรือรัฐศาสตร์การปกครองก็ใช้สถานที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาให้ความรู้ร่วมถึงการ เชิญวิทยากรเข้ามาร่วมให้ความรู้แก่ผู้เรียน

...การเรียนการสอนในหลักสูตรอนุปริญญาเราจัดสถานที่เรียนให้แก่ผู้เรียนตามความพร้อมของชุมชน ที่เรียกว่าหน่วยจัดการศึกษาที่มีความพร้อมที่จะเป็นห้องเรียนสำหรับจัดการเรียนการสอนในชุมชน ในความพร้อมในที่นี้คือ มีผู้ดูแลที่เป็นคนในชุมชนเป็นผู้ประสานงาน และดูแลหน่วยจัดการศึกษาประสานงานกับหน่วยงานแหล่งที่เรียนว่าแม่ข่าย และแม่ข่ายจะสนับสนุนด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์เท่าที่จำเป็นในเบื้องต้นให้แก่หน่วยจัดการศึกษา

(ผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

3.1.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะและมีสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ และสามารถออกไปประกอบอาชีพได้จากเรียนรู้หลังสำเร็จการศึกษา เนื่องด้วยเป็นหลักสูตรที่เป็นการพัฒนาผู้เรียนด้านประเภทอุตสาหกรรม สาขาช่าง ดังนั้นจึงมีสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1) สื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนในประเภทอุตสาหกรรม สาขางานยานยนต์ สาขางานไฟฟ้ากำลัง สาขางานเชื่อมโลหะ สาขางานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีทั้งเป็น คุรุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสื่อ สำหรับการจัดการเรียนการสอนช่างอุตสาหกรรม เพื่อให้ความรู้ และฝึกให้เกิดทักษะ แต่ในบางสาขางานก็ยังมีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากมีราคา ค่อนข้างสูง แต่ได้มีการพัฒนาหรือสร้างและประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละรายวิชา

2) สื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนในประเภทบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขางานธุรกิจดิจิทัล ซึ่งโดยส่วนใหญ่อุปกรณ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์มีพอเพียงต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีด้านโปรแกรมที่ยังไม่เพียงพอต่อการจัดการ เรียนการสอน เนื่องจากเทคโนโลยีที่ปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถหามาสนับสนุนการ เรียนการสอนได้ไม่ครบถ้วน ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนในเบื้องต้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความ ชำนาญจาก สื่อและอุปกรณ์พื้นฐานที่สามารถ

3) สื่อและอุปกรณ์ในแหล่งชุมชนสำหรับการจัดการเรียนการสอน ในพื้นที่ ที่วิทยาลัยพื้นที่วิจัย ได้มีกิจกรรมออกนอกสถานที่ที่เป็นชุมชนได้เรียนรู้และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เช่น กิจกรรม Fixist ศูนย์ซ่อมสร้างที่ออกบริการให้แก่ประชาชน โดยประชาชน หรือชุมชน ได้นำอุปกรณ์ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ชำรุด เสีย ไม่สามารถใช้งานได้มาให้ผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมซ่อม ก็ทำให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนา

...งบประมาณในแต่ละปีที่มีจำกัด แต่เราก็ได้คุรุภัณฑ์สำหรับการจัดการเรียนการ สอนในทุกปีแต่ไม่ได้ครบทุกสาขา เราก็พยายามประยุกต์และสร้างสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ สามารถจัดหาได้เพื่อมาเป็นสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน และใน กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การให้ความรู้เพื่อการทดสอบประเมินมาตรฐานวิชาชีพ จากสำนักงาน พัฒนาฝีมือแรงงานที่เป็นหน่วยราชการที่มีความร่วมมือกับเราในการให้นักศึกษาเราเข้าไป อบรมพัฒนาฝีมือ และเรามีสถานประกอบการที่รับนักศึกษาของเราเข้าไปเรียนรู้และฝึก ประสบการณ์ที่นักศึกษาเราได้มีโอกาสได้เห็นและสัมผัสกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ อุตสาหกรรม ซึ่ง

(ผู้ให้ข้อมูลที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

3.2 การศึกษานอกระบบ

2.2.1 สื่อและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสอน มีสำหรับในรายวิชาที่ต้องใช้ แต่น้อยมากเนื่องจากเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการปฏิบัติให้เห็นกระบวนการและวิธีการทำหรือผลิตให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าหรือชิ้นงานในรายวิชานั้น ๆ ได้แก่ รายวิชาลูกประคบ หรือรายวิชาการซ่อมจักรยานยนต์

2.2.2 สื่อที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ในชุมชน ที่สอดคล้องกับรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ รายวิชาน้ำมันสมุนไพร วัสดุและอุปกรณ์ก็เป็นในชุมชน โดยผู้เรียนได้จัดหาและมึงงบประมาณบางส่วนที่พื้นที่วิจัยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพราะส่วนใหญ่เป็นรายวิชาที่เน้นการประกอบอาชีพ เช่นการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก การปลูกผักปลอดสารพิษ ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สื่อการสอนของจริงในชุมชน

3.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

2.3.1 สื่อและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสอน มีสำหรับในรายวิชาที่ต้องใช้ แต่น้อยมากเนื่องจากเป็นกิจกรรมโครงการที่เน้นการปฏิบัติให้เห็นกระบวนการและวิธีการทำหรือผลิตให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าหรือชิ้นงานในกิจกรรมนั้น ๆ

2.3.2 สื่อที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ในชุมชน ที่สอดคล้องกับรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ รายวิชาน้ำมันสมุนไพร วัสดุและอุปกรณ์ก็เป็นในชุมชน โดยผู้เรียนได้จัดหาและมึงงบประมาณบางส่วนที่พื้นที่วิจัยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพราะส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมตามโครงการที่เน้นการประกอบอาชีพ เป็นผลิตภัณฑ์สำหรับขายมีรายได้

4. การจัดการเรียนการสอน

4.1 การศึกษาในระบบ

4.1.1 หลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการจัดการเรียนการสอน และจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแบบเรียนการสอนแบบปกติ หรือ การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ที่ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดความรู้ มีทักษะ เกิดสมรรถนะในการนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา

4.1.2 การจัดการเรียนการสอน ในรูปที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการเรียนรู้ ของหลักสูตรสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน มีผลลัพธ์การเรียนรู้ มีการนิเทศการเรียนการสอน ประเมินผลการใช้หลักสูตร มีการวัดและประเมินผลเพื่อประเมินผลผู้เรียนที่แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนา มีเกณฑ์และตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนในแต่หลักสูตร แต่ละสาขางาน และแต่รายวิชาที่จัดการเรียนรู้

4.1.3 มีการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ด้วย กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร การส่งไปเรียนรู้ในสถานประกอบการในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่เน้นสถานประกอบการที่สอดคล้องกับสาขาวิชา แต่ยังคงพบว่า มีผู้เรียนบางส่วน ที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ยังไม่ตรงกับสาขาวิชา แต่เป็นไปออกฝึกประสบการณ์ด้านทักษะชีวิต ได้เรียนรู้สถานการณ์ของการทำงานในสถานที่ทำงาน

4.1.4 มีโครงการอบรมพัฒนา และโครงการที่ประมวลความรู้ก่อนสำเร็จการศึกษา เป็นพัฒนาและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการรวบรวมองค์ความรู้ในสาขาวิชาชีพของตนเองสร้างหรือพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยได้ฝึกทักษะการค้นหาคำความต้องการของชุมชน เป็นโจทย์ของการสร้างและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ มีกระบวนการของการทำงานเป็นทีม แบ่งงานกันทำ เรื่องสร้างและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ให้สำเร็จ และจัดทำรายงานเพื่อแสดงถึงการมีกระบวนการทำงาน มีการทดสอบประสิทธิภาพการค้นหาคำความต้องการวางแผนการทำงาน ทักษะการออกแบบ การลงมือสร้าง การทดสอบเพื่อค้นหาประสิทธิภาพ และการปรับปรุงชิ้นงานสิ่งประดิษฐ์ให้สามารถใช้งานตาม ความต้องการของชุมชน

...การจัดการศึกษาของเราในหลักสูตรอนุปริญญาเป็นไปตามกระบวนการของ หลักสูตรอุดมศึกษาเพราะตั้งแต่การคัดเลือกผู้สอนและมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้สอนพิเศษจากหน่วยงานภายนอก ไม่ได้มีพื้นฐานของการสอน แต่มี ประสบการณ์โดยตรงและสอดคล้องกับสาขาวิชา และรายวิชา จึงต้องมีการอบรมพัฒนาและ ทำความเข้าใจ ถึงกระบวนการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดทำสื่อ การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ก็เป็นที่ยากที่จะทำให้ผู้สอนพิเศษเข้าใจการจัดการ การศึกษา

(ผู้ให้ข้อมูลที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

...การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับ ปวส. ปวช. ครูมีความเข้าใจแต่ กระบวนการ หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างคงเป็นแบบเดิมตามที่ครูได้รับความรู้มา และให้วิธีการนั้นมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้อย่างคงเป็นการบรรยายในรายวิชา ทฤษฎี และให้ลงมือปฏิบัติจริงจากรายวิชาที่เป็นรายวิชาปฏิบัติ และกระบวนการวัดและ ประเมินผลไม่ชัดเจน ไม่หลากหลาย และยังไม่สามารถประเมินผลผู้เรียนที่จะแยกแยะ ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ซึ่งส่วนใหญ่ครูที่สอน ปวส. ปวช. ยังคงยึดติดกับเนื้อหาและแผนการ

สอนจากหนังสือ รวมถึงแบบแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และข้อสอบเพื่อวัดผลการเรียนรู้
ยังคงใช้จากเอกสารร้อยละ 80

(ผู้ให้ข้อมูลที่รับผิดชอบงานหลักสูตรฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่
ผู้สอนภายนอกที่ไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้จาก
ประสบการณ์ของการทำงานที่สอดคล้องกับสาขาวิชาหรือรายวิชาที่สอน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนจึงเป็นการให้ความรู้โดยการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลต่อการวัดและประเมินผลใน
หลักสูตรอนุปริญญา ส่วนในหลักสูตร ปวส. ปวช. ผู้สอนมีความเข้าใจในกระบวนการและการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน แต่เนื่องจากในหลักสูตรมีแผนการปฏิบัติการสอนสำเร็จที่ช่วยทำให้ผู้สอน
ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยขาดการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้สอนอย่างแท้จริง

4.2 การศึกษานอกระบบ

4.2.1 การจัดการศึกษาของการศึกษานอกระบบการศึกษาในพื้นที่วิจัย นั้นเป็น
หลักสูตรระยะสั้นที่มีการกำหนดชั่วโมงเพื่อแบ่งการให้บริการ ในส่วนรายวิชาที่มีการจัดการการเรียน
การสอนต่ำกว่า 45 ชั่วโมงจะเป็นการบริการวิชาการ ที่เป็นการให้ความรู้ในรายวิชาทั้งด้านวิชาการ
และวิชาชีพระยะสั้น เน้นการเกิดอาชีพหลังสิ้นสุดการเรียน ส่วนด้านวิชาการเป็นการให้ความรู้ ได้แก่
รายวิชาการจัดทำบัญชีเบื้องต้น ด้านวิชาชีพได้แก่ รายวิชาการจัดทำน้ำมันสมุนไพร และลูกประคบ
รายวิชาปะยางรถจักรยาน

4.2.2 การจัดการศึกษาที่มีชั่วโมงตั้งแต่ 45 ชั่วโมงขึ้นไป เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิด
อาชีพ และมีการพัฒนาทักษะมีกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการ
เรียนรู้มีสมรรถนะของการประกอบอาชีพมีการติดตามผลจากการนำความรู้ไปใช้พัฒนาทั้งคุณภาพ
ชีวิต และพัฒนาการมีรายได้ ทำให้ตนเองและครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4.2.3 มีรูปแบบการจัดการเรียนที่หลากหลาย เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิด
ความรู้และทักษะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เป็นแบบในชั้นเรียน และการเรียนในชุมชน มีการ
วัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน

4.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

4.3.1 โครงการมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายเป็น
การกำหนดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสภาพของกลุ่มเป้าหมาย ความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย โดยมี
วิทยากรที่เป็นนักวิชาการ และปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และเน้นการลงมือปฏิบัติที่ชัดเจน

4.3.2 มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้
ด้วยตนเองจากสื่อและการฝึกปฏิบัติ และจัดสถานที่ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอยู่เสมอ

และส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกิจกรรมหรือโครงการที่ในแต่ละโครงการมุ่งเน้นในเกิดการส่งเสริมการมีรายได้ เกิดอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พัฒนาคมนาคมชุมชน ส่งผลให้ชุมชน ท้องถิ่นมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

5. สถานที่และสภาพแวดล้อม พบว่า

5.1 การศึกษาในระบบ

5.1.1 มีสถานที่ศึกษาใช้ในการจัดการศึกษาและสภาพแวดล้อม ด้วยการจัดการศึกษาในระบบของพื้นที่วิจัย เป็นการจัดการศึกษาในหลักสูตรอนุปริญญาที่มีลักษณะการจัดการศึกษาในรูปแบบหน่วยจัดการศึกษาที่เป็นสถานที่ศึกษาเป็นสถานที่ในชุมชน ได้แก่ หน่วยจัดการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า ใช้สถานที่โรงเรียนวัดขนุนซึ่งเป็นโรงเรียนในชุมชนที่ไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมแล้ว แต่อาคารและสถานที่ยังคงใช้เพื่อเป็นสถานที่ศึกษา และมีบรรยากาศแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุปริญญา และอยู่ในพื้นที่ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายไม่ห่างจากตัวชุมชนเมืองมาก สามารถรองรับผู้เรียนจากชุมชนโดยรอบได้ ถึงแม้เป็นอาคารที่เก่าแต่ได้รับการดูแลอย่างดี และวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยจัดการศึกษาที่เป็นสถานที่จัดการศึกษาในระดับอนุปริญญาในพื้นที่วิจัย จะมีลักษณะที่ได้รับการประเมินความพร้อมด้านสถานที่จากฝ่ายบริหารที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนได้

5.1.2 มีสถานที่ศึกษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยมีพื้นที่ในการจัดการเรียนการสอนและสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอน ระดับ ปวส. และ ปวช. ที่เหมาะสม และมีบรรยากาศแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนที่ดี เหมาะสมในพื้นที่วิจัย สถานที่ศึกษาเป็นสถานที่ตั้งในเขตชุมชนเขตอำเภอตำบลที่สะดวกต่อการเดินทางและการติดต่อราชการ มีต้นไม้และบรรยากาศแวดล้อมร่มรื่นมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่ผู้เรียนในเวลาที่ไม่เรียน มีสถานที่ศึกษาดำรงนอกห้องเรียน มีสถานที่ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน มีระบบสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน และบุคลากรของสถานศึกษาเพียงพอ ภายในอาคารต่าง ๆ ได้แก่อาคารเรียนสำหรับประเภทช่างอุตสาหกรรม อาคารเรียนสำหรับประเภทสาขาบริหารธุรกิจ มีห้องสมุด ห้องประชุมขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก เพื่อรองรับกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดีและเหมาะสม

...อาคารสำหรับการเรียนการสอนของเราเป็นสถานที่พร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้อันในระดับอนุปริญญาถ้าที่แม่ข่าย มีรองรับพร้อมทุกสาขาวิชา ส่วนหน่วยจัดการศึกษาต่างพื้นที่จะมีสถานที่จัดการเรียนการสอนที่รองรับสาขาวิชาที่ชุมชนต้องการ ทุกที่มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน ส่วนในหลักสูตร ปวส. ปวช. เราก็มีอาคาร

เรียน อาคารอุตสาหกรรมที่มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์รองรับการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสาขาที่เราเปิดเรียนเปิดสอน....

(ผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

5.2 การศึกษานอกระบบ

5.2.1 การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นส่วนใหญ่จะใช้สถานที่ศึกษาในชุมชน โรงเรียนในชุมชน ศาลาประชาคมในชุมชน ห้องประชุมหน่วยงานราชการที่ผู้เรียนสามารถเดินทางไปได้สะดวกและเหมาะสม

5.2.2 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน เป็นไปอย่างเหมาะสมและส่วนเกิดจากความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสถานที่ของชุมชน โดยที่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือวิทยากรต้องเป็นคนที่เดินทางไปในชุมชนที่ต้องการเรียนรู้

5.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

5.3.1 การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นส่วนใหญ่จะใช้สถานที่ศึกษาในชุมชน โรงเรียนในชุมชน ศาลาประชาคมในชุมชน ห้องประชุมหน่วยงานราชการที่ผู้เรียนสามารถเดินทางไปได้สะดวกและเหมาะสม

5.3.2 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน เป็นไปอย่างเหมาะสมและส่วนเกิดจากความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสถานที่ของชุมชน โดยที่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือวิทยากรต้องเป็นคนที่เดินทางไปในชุมชนที่ต้องการเรียนรู้

6. ผู้เรียน ในการจัดการศึกษาผู้เรียนจะเป็นกลไกที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และเป็นเป้าหมาย เป็นผลผลิต เป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพราะในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะ เป็น ครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนคือผู้ที่รับการถ่ายทอดความรู้จาก ครู ผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมกับผู้เรียนในทุกประเภท มีขั้นตอน ระบบ และกลไกในการพัฒนาผู้เรียนในเกิดการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ บรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ เกิดสมรรถนะ และมีความสำเร็จจากศึกษา จากการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน มีความสำเร็จการศึกษา เกิดการมีงานทำ มีรายได้ และการแสวงหาเพื่อพัฒนาตนเองในระดับที่สูงขึ้น ในประเทศไทยมีปรัชญาพื้นฐานของการศึกษาที่สำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา และการศึกษาต้องจัดสำหรับคนทุกคน” ซึ่งอาจกล่าวในลำดับถัดไปว่าผู้เรียนในแต่ละระบบการศึกษามีความแตกต่างกัน ดังนี้

6.1 การศึกษาในระบบ ด้วยพื้นที่วิจัยเป็นอำเภอรอบนอกมีระยะทางที่ห่างจากตัวจังหวัดแต่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอในจังหวัดข้างเคียงดังนั้นจึงมีโอกาสที่ผู้เรียนจากจังหวัดข้างเคียงเข้ามาเรียนในการศึกษาในระบบของพื้นที่วิจัยได้

6.1.1 พื้นฐานครอบครัวของผู้เรียนมีสถานะของครอบครัวที่อาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย เนื่องจากบิดา มารดา ไปทำงานต่างพื้นที่

6.1.2 พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครัวเรือนด้วยสถานะทางบ้านของผู้เรียนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร แรงงานนอกระบบ ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน

6.1.3 พื้นฐานทางสังคมและค่านิยมการเรียนของผู้เรียนที่เข้ามาเรียนต่อส่วนใหญ่ มาเรียนตามเพื่อนไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการ ความชอบ และความถนัดของตนเอง

6.1.4 พื้นฐานการเรียนของผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่การเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ

...ส่วนใหญ่เด็กที่เข้ามาเรียนที่นี่จะอยู่กับ ปู่ย่า ตายาย หรือบางครั้งก็อยู่กันเองตามลำพัง เด็กบางพ่อกับแม่ก็ไม่ได้อยู่ด้วยกัน และส่วนใหญ่ พ่อ หรือ แม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัดไม่ค่อยได้กลับมาดูแล ส่งเงินมาบ้างไม่ส่งบ้าง เด็กบางคนก็ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงตนเอง บางครั้งทำงานตอนปิดเทอมแล้วได้เงินแล้วเปิดเทอมบางคนก็ไม่ได้กลับมาเรียนเลย

(ผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

6.2 การศึกษานอกระบบ ผู้เรียนมีลักษณะ ดังนี้

6.2.1 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนในชุมชน ท้องถิ่น

6.2.2 ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมขยายโอกาส

6.2.3 ผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน

6.2.4 ผู้เรียนที่ต้องการเรียนเพื่อโอนผลการเรียน

6.2.5 ผู้เรียนที่มีเวลาน้อยในการเรียน

6.2.6 ผู้เรียนที่ต้องการเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพ

...ผู้เรียนที่เรียนฝึกรบมระยะสั้นส่วนใหญ่เป็นคนที่ต้องการประกอบอาชีพเอาความรู้ไปประกอบอาชีพ และมีอีกกลุ่มที่เป็นเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่ผู้บริหารของโรงเรียนต้องการให้นักเรียนในโรงเรียนได้เรียนกลุ่มวิชาด้านวิชาชีพ พวกช่างต่าง ๆ เช่น ช่างซ่อมไฟฟ้าภายในบ้าน ช่างติดตั้งงานดาวเทียม ช่างเชื่อม การทำบัญชี ช่างช่างซ่อมคอมพิวเตอร์ เค้ทำหนังสือมาขอให้เราไปสอนให้ และ

(ผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

6.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เนื่องด้วยการศึกษาตามอัธยาศัยของพื้นที่วิจัยมีกิจกรรมให้ความรู้เป็นลักษณะโครงการ ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ จึงมีลักษณะตามการดำเนินโครงการ ดังนี้

- 6.3.1 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มผู้ดูแลเด็กปฐมวัย และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
- 6.3.2 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน
- 6.3.3 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มที่เป็นผู้นำในชุมชน และผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 6.3.4 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มผู้เปราะบาง ด้อยโอกาส
- 6.3.5 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มที่ต้องการพัฒนาอาชีพ
- 6.3.6 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มที่สนใจเฉพาะด้าน ได้แก่ ด้านพืชสมุนไพร
- 6.3.7 ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ที่มีประเพณีและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น

7. ผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุน

7.1 การศึกษาในระบบ

7.1.1 ผู้บริหารของวิทยาลัยได้มาซึ่งตามระเบียบมีการบริหารงานโดยผู้อำนวยการ มีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระละ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการสภาวิทยาลัย มีคณะกรรมการอนุวิชาการ และคณะกรรมการส่งเสริมกิจการวิทยาลัยเป็นอนุกรรมการช่วยการบริหารในด้านวิชาการ และด้านกิจการวิทยาลัย

1) ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจในพื้นที่วิจัยเป็นอย่างดี ซึ่งนอกจากผู้อำนวยการแล้วยังมีกรรมการสภาวิทยาลัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และให้คำปรึกษาในการบริการ ได้แก่อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และปราชญ์ชุมชน ตัวแทนของผู้สอน ตัวแทนจากสถานประกอบการเจ้าของธุรกิจในพื้นที่ ตัวแทนจากชุมชน

2) บุคลากรสนับสนุนการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่ส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

7.2 การศึกษานอกระบบ

7.2.1 ผู้บริหารของวิทยาลัยได้มาซึ่งตามระเบียบมีการบริหารงานโดยผู้อำนวยการ มีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระละ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการสภาวิทยาลัย มีคณะกรรมการอนุวิชาการ และ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการวิทยาลัยเป็นอนุกรรมการช่วยการบริหารในด้านวิชาการ และด้านกิจการวิทยาลัย

7.2.2 ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจในพื้นที่วิจัยเป็นอย่างดี ซึ่งนอกจากผู้อำนวยการแล้วยังมีกรรมการสภาวิทยาลัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และให้คำปรึกษาในการบริการ ได้แก่อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านจัด

การศึกษาด้านอาชีวศึกษา และปราชญ์ชุมชน ตัวแทนของผู้สอน ตัวแทนจากสถานประกอบการ
เจ้าของธุรกิจในพื้นที่ ตัวแทนจากชุมชน

7.2.3 บุคลากรสนับสนุนการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่ส่งเสริมให้กิจกรรม
ต่าง ๆ ของวิทยาลัยดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

7.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

7.3.1 ผู้บริหารของวิทยาลัยได้มาซึ่งตามระเบียบมีการบริหารงานโดยผู้อำนวยการ
มีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระละ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการ
สภาวิทยาลัย มีคณะกรรมการอนุวิชาการ และ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการวิทยาลัยเป็น
อนุกรรมการช่วยการบริหารในด้านวิชาการ และด้านกิจการวิทยาลัย

7.3.2 ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจในพื้นที่วิจัยเป็นอย่างดีซึ่ง
นอกจากผู้อำนวยการแล้วยังมีกรรมการสภาวิทยาลัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร
และให้คำปรึกษาในการบริการ ได้แก่อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านจัดการศึกษาด้าน
อาชีวศึกษา และปราชญ์ชุมชน ตัวแทนของผู้สอน ตัวแทนจากสถานประกอบการ เจ้าของธุรกิจใน
พื้นที่ ตัวแทนจากชุมชน

7.3.3 บุคลากรสนับสนุนการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่ส่งเสริมให้กิจกรรม
ต่าง ๆ ของวิทยาลัยดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

...กรรมการสภาวิทยาลัยเป็นฝ่ายบริหารที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของการ
ดำเนินการในวิทยาลัย กำหนดทิศทางของการพัฒนา กำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์และกำ
กัก ติดตาม การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย การดำเนินการตามโครงการ
พันธกิจที่มีการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมมีตัวชี้วัดที่
สามารถทำให้เกิดพัฒนาในองค์กร และในทางปฏิบัติมีผู้อำนวยการเป็นคณบดีนโยบายมา
ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในครบตามพันธันบรรลุตามเป้าหมายในแต่ละปีที่ได้กำหนด
(ผู้บริหารผู้ให้ข้อมูลที่รับผิดชอบงานฝ่ายวิชาการในพื้นที่วิจัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2566)

8. เงินสนับสนุน เงินสนับสนุนของการจัดการศึกษามาจากเงินงบประมาณ เป็นเงิน
แผ่นดิน ที่มาจากการจัดเก็บภาษีในแต่ละปีและจัดสรรงบประมาณมาเพื่อพัฒนามนุษย์ ที่เป็น
ทรัพยากรที่สำคัญ ไม่ได้เพียงเพื่อพัฒนาผู้เรียนยังส่งผลต่อ ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่นของผู้เรียนที่หาก
การพัฒนาจนผู้เรียนประสบความสำเร็จ สำเร็จการศึกษา มีรายได้มีงานทำมีส่วนในการพัฒนาชุมชน
ท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สังคม และประเทศต่อไป พบว่า

8.1 การศึกษาในระบบ

8.1.1 งบประมาณที่สนับสนุนการศึกษาในระบบการศึกษา ทั้งหลักสูตร อนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็น งบประมาณที่จัดสรรมาจากงบประมาณประจำปี และงบประมาณรายหัวของผู้เรียน และงบประมาณ เรียนฟรี 15 ปี

8.1.2 มีงบประมาณที่พัฒนาผู้เรียนเพื่อไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และยังมี งบประมาณจากโครงการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ชุมชนที่เป็นการจัดสรรงบประมาณที่สามารถสร้างความ พัฒนาให้แก่ชุมชน และงบประมาณโครงการพัฒนาผู้เรียนสู่ชุมชน และโครงการพัฒนาด้านพัฒนา ทักษะด้วยมาตรฐานต่าง ๆ

8.2 การศึกษานอกระบบ

8.2.1 มีงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ในหลักสูตร ระยะสั้น การบริการวิชาการ หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร จัดสรรในงบประมาณประจำปี

8.2.2 การดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพตามความต้องการของ ชุมชน จะมีในรูปแบบเงินงบประมาณตามโครงการในหลักสูตรที่มีการแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ที่ชัดเจน แต่ไม่ได้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ได้เพียงบางส่วนเป็นการบูรณาการ ร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ชุมชน ในการจัดกิจกรรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาคนในชุมชน โดยมี หน่วยงานราชการในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคนในชุมชน

8.2.3 มีงบประมาณจากหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มาเพื่อพัฒนาคุณภาพในชุมชน ได้แก่ งบประมาณจากโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

8.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

8.3.1 มีงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ในหลักสูตร ระยะสั้น การบริการวิชาการ หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร จัดสรรในงบประมาณประจำปี

8.3.2 การดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพตามความต้องการของ ชุมชน จะมีในรูปแบบเงินงบประมาณตามโครงการในหลักสูตรที่มีการแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ที่ชัดเจน แต่ไม่ได้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ได้เพียงบางส่วนเป็นการบูรณาการ ร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ชุมชน ในการจัดกิจกรรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาคนในชุมชน โดยมี หน่วยงานราชการในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคนในชุมชน

8.3.3 มีงบประมาณจากหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มาเพื่อพัฒนาคุณภาพในชุมชน ได้แก่ งบประมาณจากโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

จากข้อสรุปข้างต้นเมื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ตามองค์ประกอบของการจัดการศึกษาประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) ผู้สอน 3) สื่อและอุปกรณ์ 4) การจัดการเรียนการสอน 5) สถานที่และสภาพแวดล้อม 6) ผู้เรียน 7) ผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุน 8) เงินสนับสนุน จากการวิเคราะห์พิจารณาองค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปพิจารณากรอบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้แยกและจัดกลุ่มของทั้ง 8 องค์ประกอบตามแนวทางของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จากภาพรวมของสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ต้องมีความสอดคล้องตามแนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) พระราชบัญญัติการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) ซึ่งต้องมีการดำเนินการที่มีลำดับของการดำเนินการจากระดับนโยบายสู่ระดับการปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบาย 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอน สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล 4) การสนับสนุน 5) เป้าหมาย ที่ร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามหลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสร้างความตระหนักผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมมีอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว สร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่ชุมชน สังคมท้องถิ่น

ตาราง 2 สรุปสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย
ชุมชน

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
นโยบาย	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดการศึกษาตามนโยบายของการจัดการศึกษาของสถาบันวิทยาลัยชุมชน 2) จัดการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เรียนฟรี 15 ปี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 3) มีนโยบายการสนับสนุนการศึกษาในระบบที่หลากหลาย
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายและข้อบังคับของการจัดการศึกษา และการบริการวิชาการของสถาบันวิทยาลัยชุมชน 2) มีกิจกรรมจัดการศึกษาในรูปแบบหลักสูตร และรูปแบบโครงการเพื่อจัดการศึกษานอกระบบ
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการดำเนินการตามนโยบายการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบกิจกรรมโครงการ 2) มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดการกิจกรรมโครงการตามพันธกิจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยโดยมีกลุ่มเป้าหมายในชุมชน
หลักสูตร	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีหลักสูตรอนุปริญญาที่มีการพัฒนาหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานของการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เป็นหลักสูตรด้านวิชาการ มุ่งยกระดับความรู้ผู้เรียนสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา 2) มีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพและมีสมรรถนะตามสาขาวิชาของหลักสูตร 3) จัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต 2) หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ด้านบริการวิชาการ

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
	3) หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ด้านพัฒนาอาชีพ 4) จัดการศึกษาหลักสูตรสมรรถนะที่พัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อการต่อเนื่องเชื่อมโยงด้านการศึกษา
การศึกษาตามอัธยาศัย	1) ไม่มีหลักสูตรที่รองรับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่ชัดเจน 2) การเรียนการสอนด้วยวิธีการใช้กระบวนการและกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนตามแผนและกิจกรรมของโครงการ
การจัดการเรียนการสอน	: ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การศึกษาในระบบ	1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอนุปริญญา และพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของสาขาวิชา 2) มีการจัดกระบวนการและกิจกรรมด้านพัฒนาทักษะอาชีพตามหลักสูตรตามสมรรถนะพื้นฐานอาชีพในแต่ละหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 3) มีการร่วมกิจกรรมหรือการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตามความจำเป็นเพื่อเป็นการบริการชุมชนตามสมรรถนะอาชีพ 4) กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหลักสูตรอาชีพได้แก่ หลักสูตรสาขางานที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านอาชีวศึกษา
การจัดการเรียนการสอน	: ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ศึกษานอกระบบ	1) จัดกิจกรรมเป็นการให้ความรู้ทั้งด้านอาชีพและด้านวิชาการที่มีระยะเวลาจัดการเรียนการสอนระยะสั้นไม่เกิน 45 ชั่วโมง เป็นการบริการวิชาการ 2) จัดกิจกรรมเป็นการให้ความรู้ด้านอาชีพ มีระยะเวลาจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ 45 ชั่วโมง เป็นการพัฒนาอาชีพ 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตัวป้อนของการศึกษาต่อ การศึกษาในระบบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมขยายโอกาส 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาและยกระดับอาชีพตามความต้องการของชุมชน
การศึกษาตามอัธยาศัย	1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาของโครงการและความต้องการกลุ่มเป้าหมาย ของแต่ละโครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนารายได้และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยขาดการออกแบบกระบวนการที่ครอบคลุมทักษะอาชีพ ที่ประกอบด้วย ความรู้ในอาชีพ ทักษะการ

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
	ประกอบการ ทักษะด้านการตลาด ทักษะด้านการบริหารจัดการ การเงินออกบัญชี
องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การจัดการเรียนการสอน	: ด้านผู้สอน
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้สอนในหลักสูตรอนุปริญญาจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาของรายวิชาในหลักสูตรเน้นการให้ความรู้ผ่านการบรรยาย ฝึกปฏิบัติ ตามข้อกำหนดของรายวิชาและหลักสูตร 2) ผู้สอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการตามเนื้อหาวิชาตามกระบวนการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหลักสูตรแกนกลาง 3) ยังไม่มีความชัดเจนในการออกไปร่วมกิจกรรมหรือการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพตามสมรรถนะพื้นฐานอาชีพเพื่อให้เกิดทักษะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 4) กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหลักสูตรอาชีพได้แก่ หลักสูตรสาขา งานที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านอาชีวศึกษา
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรและตามประสบการณ์ของตนเองตามหลักสูตรรายวิชานั้น ๆ 2) ยังไม่มีการกำหนดกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพที่นำไปสู่การเกิดอาชีพ หรือการสร้างให้เกิดสายพานและนิเวศของอาชีพที่มีการจัดการเรียนการสอน เป็นการสอนเชิงเดี่ยวที่เน้นความรู้ด้านการอาชีพนั่น ๆ
การจัดการเรียนการสอน	: ด้านผู้สอน
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดการเรียนการสอนตามกระบวนการที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายของกิจกรรม/โครงการต้องการ 2) การจัดการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบของกิจกรรมโครงการ และตามความต้องการของผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมาย 3) จัดเป็นกิจกรรมตามโครงการพัฒนาอาชีพ

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การจัดการเรียนการสอน	: ด้านสื่อและอุปกรณ์
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับรายวิชาในหลักสูตรตามมาตรฐานของหลักสูตร แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการต่อผู้เรียน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2) หลักสูตรอนุปริญญาที่จัดการการศึกษาในรูปแบบหน่วยจัดการศึกษาที่มีความพร้อมพื้นฐานด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาของหลักสูตร 3) มีการใช้สื่อที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจากผู้สอนที่เป็นอาจารย์พิเศษ ที่ทำงานหลักในพื้นที่ที่เป็นหน่วยจัดการศึกษา 4) มีการเรียนการสอนโดยใช้สื่อและอุปกรณ์จากการออกหน่วยบริการในชุมชน
ศึกษานอกระบบ	สื่อและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการสอน มีสำหรับในรายวิชาที่ต้องใช้ แต่น้อยมากเนื่องจากเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการปฏิบัติให้เห็นกระบวนการและวิธีการทำหรือผลิตให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าหรือชิ้นงานในรายวิชานั้น ๆ
ศึกษาตามอัธยาศัย	สื่อที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ในชุมชน ที่สอดคล้องกับรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ รายวิชาน้ำมันสมุนไพร
การจัดการเรียนการสอน	: ด้านการวัดและประเมินผล
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) ประเมินผลความรู้ที่ได้รับโดยใช้แบบทดสอบ ประเมินทักษะด้วยการฝึกปฏิบัติในหลักสูตรวิชาชีพที่ยังไม่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สอนด้านทักษะอาชีพ 2) การประเมินผลด้านพฤติกรรมและความก้าวหน้ายังมีการกำหนดเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจน
ศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการประเมินผลผู้เรียนตามรูปแบบของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในหลักสูตรระยะสั้น ที่ยังไม่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนในหลักสูตรระยะสั้น
ศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) หากกิจกรรมเป็นการให้ความรู้มีการประเมินความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ตามแบบประเมิน 2) มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การสนับสนุน	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นงบประมาณรายหัว 2) มีงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในรูปแบบงบประมาณเรียนฟรี 15 ปี และงบประมาณรายหัวของผู้เรียน 3) มีการสนับสนุนด้านรับผู้เรียนเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ หรือหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน
การศึกษานอกระบบ	มีงบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชา ตามเป้าหมายที่กำหนด
การศึกษาตามอัธยาศัย	มีงบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนรายโครงการ ซึ่งเป็นโครงการตามพันธกิจของหน่วยงาน
เป้าหมาย	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น 2) พัฒนาคอนตลอดช่วงชีวิตให้การศึกษาตลอดชีวิต 3) พัฒนาคอนให้เป็นแรงงานมีฝีมือเพิ่มแรงงานระดับกลางเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) เกิดการศึกษาต่อเนื่อง เชื่อมโยง ด้านการศึกษาด้วยกระบวนการสะสมหน่วยกิต 2) พัฒนาคอนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Learning) 3) พัฒนาหลักสูตรจากอาชีพฐานชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง เชื่อมโยง 4) เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและยกระดับความรู้ในการประกอบอาชีพ 5) เกิดการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อในการศึกษาในระบบ พัฒนาเป็นแรงงานมีฝีมือเพิ่มแรงงานระดับกลางและสูง

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพอาชีวศึกษา
เป้าหมาย	
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ยกระดับความรู้ไปสู่การศึกษานอกระบบการศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ด้วยการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง 2) เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Learning) 3) เกิดการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้อาชีพชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้องอาชีพฐานชุมชน 4) พัฒนาหลักสูตรจากอาชีพฐานชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

การจัดทำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยได้นำผลจากการทบทวนวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อสร้างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จากการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติสามารถสรุปได้ว่าความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ประชากร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาของประเทศ ทำให้ต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงการศึกษาไทยอย่างเร่งด่วน โดยเน้นเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างองค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้แนวทางการจัดการศึกษาจึงต้องมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติและเมื่อวิเคราะห์ทั้งจากพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาต้องเริ่มต้นเรียงลำดับมาตั้งแต่ต้นทาง คือ ระดับชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ต้องรับไปดำเนินงานจัดการ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ นโยบาย เป้าหมาย การจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอน สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล หลักสูตร และการสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับการเรียนและพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการเป็นผู้เรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรม

ประเด็นหลักในการร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 2) เป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอน สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล 4) หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 5) การสนับสนุนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจะมีแนวทางของการดำเนินงานสรุปเป็นแนวทางที่ร่างขึ้นโดยมีรายละเอียดประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมีแนวทางดังต่อไปนี้

ตาราง 3 สรุปร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

องค์ประกอบจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
นโยบาย	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีการระบุการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เพื่อให้ผู้สอนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพตามความถนัดและการมีความรู้ความเข้าใจด้านต้นทุนของอาชีพในท้องถิ่นหรือชุมชน 2) รัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนและทุกหน่วยงานมีการเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ 3) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีปราชญ์ชุมชนหรือภูมิปัญญาในชุมชนที่สามารถถอดองค์ความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน 4) มีสถานที่การทำกิจกรรมในชุมชนที่ให้ผู้เรียนและชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะอาชีพโดยมีปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และทำกิจกรรมร่วมกันในและสาขาอาชีพในชุมชน 5) มีการทำฐานข้อมูลอาชีพชุมชนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปสู่สถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศ และต่างประเทศ โดยความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานในชุมชนมีการสนับสนุนเป็นแหล่งฝึกเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีการระบุให้ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านทักษะอาชีพในชุมชนที่เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจหรือการประกอบการ 2) รัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนและทุกหน่วยงานมีการเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ 3) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีปราชญ์ชุมชนหรือภูมิปัญญาในชุมชนที่สามารถถอดองค์ความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน 4) มีสถานที่การทำกิจกรรมในชุมชนที่ให้ผู้เรียนและชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะอาชีพโดยมีปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และทำกิจกรรมร่วมกันในและสาขาอาชีพในชุมชน 5) มีการทำฐานข้อมูลอาชีพชุมชนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปสู่สถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศ และต่างประเทศ โดยความร่วมมือของชุมชนและมีหน่วยงานในชุมชนมีการสนับสนุนเป็นแหล่งฝึกเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีการระบุให้ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านทักษะอาชีพในชุมชนที่เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจหรือการประกอบการ 2) รัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนและทุกหน่วยงานมีการเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ 3) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีปราชญ์ชุมชนหรือภูมิปัญญาในชุมชนที่สามารถถอดองค์ความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน 4) มีสถานที่การทำกิจกรรมในชุมชนที่ให้ผู้เรียนและชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะอาชีพโดยมีปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และทำกิจกรรมร่วมกันในและสาขาอาชีพในชุมชน

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
	<p>มีการทำฐานข้อมูลอาชีพชุมชนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปสู่สถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศ และต่างประเทศ โดยความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานในชุมชนมีการสนับสนุนเป็นแหล่งฝึกเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ</p>
หลักสูตร	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) กำหนดให้มีหลักสูตรที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) มีหลักสูตรการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) จัดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สังคมตอบสนองความต้องการความรู้ฐานชุมชนมีความครอบคลุมชัดเจน นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม 4) จัดทำหลักสูตรที่กำหนดให้ ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชน 5) จัดหลักสูตรวิชาเพิ่มเติมที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน
ศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) กำหนดให้มีโครงสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่ชัดเจน 2) กำหนดหลักสูตรที่มีเวลาเรียนหรือชั่วโมงเรียนขั้นต่ำในเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่ชัดเจน 3) มีหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่สามารถนำไปประกอบการอาชีพได้
ศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการพัฒนาเป็นกระบวนการหรือหลักสูตรที่มีการเทียบโอนบนฐานอาชีพที่สอดคล้องกับบริบท นิเวศน์แวดล้อมของผู้เรียน โดยการทดสอบที่เน้นการปฏิบัติการ หรือการลงมือทำที่สามารถใช้ได้จริง 2) หลักสูตรที่มีบทบาทด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการกิจกรรมต่อเนื่องในทุกปีการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) ให้มีการจัดการเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้มากขึ้น และมีเนื้อหาของอาชีพในชุมชนและการเป็นผู้ประกอบการชุมชนในทุกรายวิชา

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
	<p>3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง</p> <p>4) มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ฐานชุมชน (Community-based Learning) และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Participatory Learning: PL) ในรูปแบบการทำโครงการอาชีพต่าง ๆ โดยการมอบหมายให้ผู้เรียนไปทำการค้นคว้าหาความรู้ในชุมชน เช่น เป็นกิจกรรมศึกษาการประกอบอาชีพกับผู้ประกอบการในชุมชน เช่น กิจกรรมลงพื้นที่ชุมชนค้นหาต้นทุนเพื่อการประกอบอาชีพ กิจกรรมทำแผนที่ชุมชนด้านวัตถุดิบการประกอบอาชีพ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ทรัพยากร กิจกรรมแผนภูมิต้นไม้ของชุมชน</p> <p>5) การจัดกิจกรรมในรูปแบบชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน</p>
การจัดการเรียนการสอน	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การศึกษาในระบบ	<p>6) จัดกิจกรรมที่มีวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความชำนาญในเรื่องอาชีพฐานชุมชน มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน</p> <p>7) การจัดทำโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เช่น กิจกรรมประกอบอาชีพการปลูกพืชสมุนไพร</p> <p>8) การจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยนำผู้เรียนไปศึกษาการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน</p> <p>9) การจัดค่ายกิจกรรมอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในอาชีพในชุมชนโดยผู้ให้ความรู้อาจเป็นผู้สอน หรือเชิญผู้ประกอบการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ มาให้ความรู้ และให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมในทุกฐานกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมมีการประเมินผลการโครงการ/กิจกรรม ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้อย่างไร</p> <p>10) มีการจัดค่ายทักษะภาษาอังกฤษและด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาต่างชาติ ฝึกเรียน และกล้าแสดงออกทางภาษาและการใช้เทคโนโลยีสำหรับการประกอบอาชีพในระดับพื้นฐานตลอดจนสามารถใช้ภาษานั้น ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ</p>

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านการวัดและประเมินผล
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรและตัวชี้วัดในแต่ละหลักสูตรและรายวิชาที่มุ่งพัฒนาความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรมที่ส่งผลต่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) ประเมินผลจากพฤติกรรมและการมีความก้าวหน้า (Rubric score)
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาซ่อมบำรุงและจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้สำหรับศูนย์การศึกษา 2) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชน สำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) ส่งเสริม สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสมและทันสมัย 4) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้เป็นนวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชนและยกระดับการประกอบอาชีพ
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร/โครงการ/กิจกรรม 2) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรม 3) ประเมินผลจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดยพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลจากการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) ประเมินคุณธรรม ที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การศึกษาในระบบ (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 11) จัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน หรืออาชีพต่าง ๆ ในชุมชน 12) จัดเวทีการประกวดแข่งขันเกี่ยวกับนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับโรงเรียน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้เรียนในด้านอาชีพชุมชนให้เกิดการประกอบเป็นอาชีพในแต่ด้านได้ 3) จัดเวทีประกวดแข่งขันเกี่ยวกับทักษะอาชีพชุมชน ระดับการศึกษา ระดับตำบล ระดับอำเภอ เช่น การแข่งขันทักษะอาชีพชุมชนโดยผู้เรียน 4) จัดประกวดแข่งขันการจัดนิทรรศการอาชีพชุมชนที่เกิดจากการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาพัฒนาศักยภาพและเสนอผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพชุมชน
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้เรียนในด้านอาชีพชุมชนให้เกิดการประกอบเป็นอาชีพในแต่ด้านได้ 3) จัดเวทีประกวดแข่งขันเกี่ยวกับทักษะอาชีพชุมชน ระดับการศึกษา ระดับตำบล ระดับอำเภอ เช่น การแข่งขันทักษะอาชีพชุมชนโดยผู้เรียน 4) จัดประกวดแข่งขันการจัดนิทรรศการอาชีพชุมชนที่เกิดจากการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาพัฒนาศักยภาพและเสนอผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพชุมชน 5) จัดตั้งกลุ่มหรือวิสาหกิจที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทักษะอาชีพฐานชุมชน เช่น ชมรมผู้พิการ กลุ่มอาชีพชุมชนต่าง ๆ 6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้ผ่านระบบออนไลน์หรือระบบ MOOC

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านผู้สอน
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดโครงการหรือกิจกรรมให้ผู้สอนรุ่นใหม่หรือผู้สอนเข้ามาใหม่ในพื้นที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนและอาชีพในชุมชน โดยให้ผู้สอนที่อยู่ในพื้นที่เป็นคนในพื้นที่นั้นเป็นผู้สอนที่เลี้ยงถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพชุมชนให้ผู้สอนรุ่นใหม่หรือผู้สอนที่เข้ามาใหม่ในพื้นที่ 2) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้สอนทุกกลุ่ม 3) จัดโครงการหรืออบรมให้ผู้สอนได้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยการเข้าอบรมหรือได้รับการพัฒนาจากชุมชนหรือปราชญ์ที่มีความรู้ในอาชีพชุมชน 4) กำหนดให้มีแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 5) ในการสอนของผู้สอนควรหมั่นตั้งคำถามที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และอยากจะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพฐานชุมชนของตนเอง 6) ผู้สอนพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หรือเทคนิคการสอนโดยการบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้หลากหลายให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพฐานชุมชนและทักษะในศตวรรษที่ 21 7) จัดอบรมหรือพัฒนาครูในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีและเรียนรู้กับเจ้าของภาษาโดยตรง 8) จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับปราชญ์ชาวบ้าน หรือจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านอาชีพชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษา (PLC) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 9) กำหนดให้ผู้สอนสร้างนวัตกรรมหรือวิจัยในชั้นเรียนส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ปีการศึกษาละ 1 ชิ้นงาน 10) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชนด้านอาชีพ 11) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ 12) ส่งเสริม สนับสนุนให้วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านได้มาเป็นผู้สอนพิเศษ หรือผู้สอนผู้ทรงคุณค่าแห่งแผ่นดิน ให้มีชั่วโมงสอนในโรงเรียน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมชน

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านผู้สอน
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดให้มีการทำทะเบียนผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถด้านพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน 2) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) จัดโครงการหรืออบรมให้ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ได้มีการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการเข้าอบรมหรือเรียนรู้เพิ่มเติมจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ 4) กำหนดให้ผู้สอนสร้างได้พัฒนาตนเอง ได้จัดทำโครงการหรือวิจัยของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชนด้านอาชีพ 6) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเน้นการใช้ Active Learning ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) จัดโครงการหรืออบรมให้ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ได้มีการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการเข้าอบรมหรือเรียนรู้เพิ่มเติมจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ 3) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ
องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านสื่อและอุปกรณ์
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาซ่อมบำรุงและจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้และการศึกษา 2) มีหนังสือเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนให้เรียนรู้หรือสืบค้นมากขึ้น 3) มีสื่อการสอนที่หลากหลาย สำหรับการการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
	<ol style="list-style-type: none"> 4) มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ อาชีพฐานชุมชน อยู่เสมอ 5) ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพฐานชุมชน และยกระดับเป็น ผู้ประกอบการชุมชน 6) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชน สำหรับการจัดการ เรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
<p>การศึกษานอกระบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาซ่อมบำรุงและจัดซื้ออุปกรณ์ และ แหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนใน ท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้สำหรับศูนย์การศึกษา 2) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชน สำหรับการจัดการ เรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) ส่งเสริม สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสมและทันสมัย 4) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้เป็น นวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุน การประกอบอาชีพในชุมชนและยกระดับการประกอบอาชีพ
<p>การศึกษาตามอัธยาศัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการ เรียนรู้สำหรับศูนย์การศึกษา 2) ส่งเสริม สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสมและทันสมัย 3) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้เป็น นวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุน การประกอบอาชีพในชุมชนและยกระดับการประกอบอาชีพ

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การจัดการเรียนการสอน	ด้านการวัดและประเมินผล
การศึกษาในระบบ	<p>4) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรและตัวชี้วัดในแต่ละหลักสูตรและรายวิชาที่มุ่งพัฒนาความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน</p> <p>5) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรมที่ส่งผลต่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน</p> <p>6) ประเมินผลจากพฤติกรรมและการมีความก้าวหน้า (Rubric score)</p>
การศึกษานอกระบบ	<p>5) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาซ่อมบำรุงและจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้สำหรับศูนย์การศึกษา</p> <p>6) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชน สำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน</p> <p>7) ส่งเสริม สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสมและทันสมัย</p> <p>8) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้เป็นนวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชนและยกระดับการประกอบอาชีพ</p>
การศึกษาตามอัธยาศัย	<p>5) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร/โครงการ/กิจกรรม</p> <p>6) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรม</p> <p>7) ประเมินผลจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดยพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลจากการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด</p> <p>8) ประเมินคุณธรรม ที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น</p>

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
การสนับสนุน	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) รับการสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ 2) รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ 3) รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นที่ในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
ศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) รับการสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ 2) รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ 3) รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นที่ในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
ศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) รับการสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ 2) รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ 3) รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นที่ในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
เป้าหมาย	
การศึกษาในระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) เปิดโอกาสและส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น 2) พัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (life Long Learning) 3) พัฒนาคนให้เป็นแรงงานมีฝีมือเพิ่มแรงงานระดับกลางเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ
การศึกษานอกระบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1) เกิดการศึกษาต่อเนื่อง เชื่อมโยง ด้านการศึกษาด้วยกระบวนการสะสมหน่วยกิต 2) พัฒนาคนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (life Long Learning) ตอบสนองความต้องการด้านอาชีพชุมชน 3) พัฒนาหลักสูตรจากอาชีพฐานชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง 4) เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและยกระดับความรู้ในการประกอบอาชีพ 5) เกิดการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อในการศึกษาในระบบพัฒนาเป็นแรงงานมีฝีมือเพิ่มแรงงานระดับกลางและสูง
การศึกษาตามอัธยาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ยกระดับความรู้ไปสู่การศึกษานอกระบบ การศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ด้วยการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง 2) เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (life Long Learning) 3) เกิดการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้อาชีพชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้องอาชีพฐานชุมชน 4) พัฒนาหลักสูตรจากอาชีพฐานชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง

การนำเสนอร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยในนำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำเสนอ 6 หน่วยงาน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิของทั้ง 6 หน่วยงาน ซึ่งมีเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของหน่วยงาน ได้พิจารณาร่างและให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะปรับปรุง แก้ไขแนวทางการจัดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัย ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำแนวทางที่ปรับปรุงนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) และนำผลการประเมินความเป็นไปได้ความ

เหมาะสม มาปรับปรุงแก้ไขแนวทาง ตามฉันทามติจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยเห็นว่าการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบคือ 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน 2) เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนที่ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล 4) หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดย วิทยาลัยชุมชน 5) การสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนการจัดการศึกษาในระบบ

องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนและให้ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ข้อที่ 4 และข้อที่ 5 มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางก่อนเสนอเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1. ควรมีการสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมออกแบบและผลักดันให้ทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาการศึกษابนฐานชุมชน เน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

2. ควรมีการสนับสนุนการให้ความสำคัญกับความรู้จากการผ่านการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบลงมือทำอย่างต่อเนื่อง (Active Learning)

3. ควรมีการระบุนักเรียนที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพตามความสนใจ ความถนัด และความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ชุมชน ที่สำคัญเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านฐานทุนทรัพยากรเพื่อนำมาต่อยอดการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือชุมชน

4. ควรมีการเพิ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กลางเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

5. ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำข้อมูล และสารสนเทศด้านอาชีพชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีชุมชนและภาค

ส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม รับผิดชอบร่วมและสนับสนุนร่วม เพื่อยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและด้านวิชาการชีพชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ดังนี้

1. เปิดโอกาสและส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น
2. พัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (life Long Learning)

พัฒนาคนให้เป็นแรงงานมีฝีมือเพิ่มแรงงานระดับกลางเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขจาก 12 ข้อ ปรับเป็น 7 ข้อ ได้ปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมิน ดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมที่มีวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความชำนาญในเรื่องอาชีพฐานชุมชน มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน

1.2 การจัดทำโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เช่น กิจกรรมประกอบอาชีพการปลูกพืชสมุนไพร

1.3 การจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยนำผู้เรียนไปศึกษาการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1.4 การจัดค่ายกิจกรรมอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในอาชีพในชุมชนโดยผู้ให้ความรู้อาจเป็นผู้สอน หรือเชิญผู้ประกอบการอาชีพที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ มาให้ความรู้ และให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมในทุกฐานกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมมีการประเมินผลการโครงการ/กิจกรรม ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้อย่างไร

1.5 การจัดการค่ายพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้านภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในการประกอบอาชีพ

1.6 การจัดการสอนในการส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพ

1.7 จัดเวทีการประกวดแข่งขันเกี่ยวกับนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับโรงเรียน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

2. ด้านผู้สอน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงในข้อที่ 1 ข้อที่ 6 ข้อ 8 ได้ปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมิน ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาบุคลากรเพื่อการเป็นครูผู้สอนรุ่นใหม่
- 2.2 มีแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
- 2.3 พัฒนาศักยภาพผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการ Active Learning ให้หลากหลายให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพฐานชุมชนและทักษะในศตวรรษที่ 21
- 2.4 พัฒนาผู้สอนในการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลและเรียนรู้กับเจ้าของภาษาโดยตรง
- 2.5 จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับปราชญ์ชาวบ้าน หรือพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการพัฒนากิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
- 2.6 ผู้สอนสร้างนวัตกรรมหรือวิจัยในชั้นเรียนส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ปีการศึกษาละ 1 ชิ้นงาน
- 2.7 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชนด้านอาชีพ
- 2.8 สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ
- 2.9 ส่งเสริม สนับสนุนให้วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านได้มาเป็นผู้สอนพิเศษหรือผู้สอนผู้ทรงคุณค่า

3. ด้านสื่อและอุปกรณ์

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงในข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 ได้ปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมิน ดังนี้

3.1 พัฒนาศักยภาพบุคลากรเรียนรู้ให้มีความพร้อมและจำนวนเพียงพอสำหรับการจัดการศึกษา

3.1. มีเอกสาร ตำราหนังสือ, E-book สำหรับใช้ประกอบการสืบค้นและจัดการเรียนการสอน

3.2. มีสื่อการสอนที่หลากหลาย สำหรับการการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

3.3. มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อาชีพฐานชุมชน อยู่เสมอ

3.4. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพฐานชุมชน และยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชน

3.5. ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชน สำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

4. ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ดังนี้

4.1 ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรและตัวชี้วัดในแต่ละหลักสูตรและรายวิชาที่มุ่งพัฒนาความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

4.2 ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรมที่ส่งผลต่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนประเมินผลจากพฤติกรรมและการมีความก้าวหน้า (Rubric score)

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงข้อที่ 2 และข้อที่ 5 จากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1. กำหนดให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรที่มีลักษณะคู่ขนานระหว่างวิชาการและวิชาชีพที่มีความสอดคล้องกับฐานชุมชน โดยการบูรณาการร่วมกันกับผู้ประกอบการ หรือภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น

2. รูปแบบหลักสูตร Non Degree Education ที่มีความคล่องตัวสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้จริง

3. มุ่งผลิตหลักสูตรที่ตอบโจทย์ชุมชนและคนในพื้นที่

4. หลักสูตรที่ตอบโจทย์การพัฒนาศักยภาพในแต่ละพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์แตกต่างกันในแต่ภูมิภาค หลักสูตรที่มีความหลากหลาย

หลักสูตรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมีการเชื่อมโยงผู้ประกอบการและองค์กรในพื้นที่

องค์ประกอบที่ 5 การสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงในข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 ได้ปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมิน ดังนี้ ดังนี้

1. การสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชน จาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

2. การสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจาก สถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่

3. การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้ป็นสื่อในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

2. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน การจัดการศึกษานอกระบบ

องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องนโยบายการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยให้ข้อเสนอแนะในข้อที่ 3 และ ข้อที่ 4 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทากลุ่ม ดังนี้

1. ควรมีการระบุและเพิ่มประเด็น การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ชุมชนสู่การพัฒนาทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงการประกอบการและภาคธุรกิจและนอกชุมชน
2. ควรมีการเพิ่มประเด็นรัฐบาลสนับสนุนการศึกษาที่ยืดหยุ่นที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนและการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงฐานทรัพยากรของภาครัฐในการบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการเรียนรู้การพัฒนาอาชีพตามความสนใจของผู้เรียน
3. ควรสนับสนุนที่เน้นประเด็นครูชุมชน/ครูภูมิปัญญา ที่สามารถสร้างและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ที่มีความสอดคล้องกับบริบทและมีระบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อสร้างองค์ความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน
4. ควรเพิ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กลางเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียนในการสร้างการเรียนรู้ทักษะอาชีพฐานชุมชน
5. ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำข้อมูลและสารสนเทศด้านอาชีพชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม รับผิดชอบร่วมและสนับสนุนร่วม เพื่อยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาการชีพ

องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ยังคงไว้ ดังนี้

1. เกิดการศึกษาต่อเนื่อง เชื่อมโยง ด้านการศึกษาด้วยกระบวนการสะสมหน่วยกิต
 2. พัฒนาคนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (life Long Learning) ตอบสนองความต้องการด้านอาชีพชุมชน
 3. พัฒนาหลักสูตรจากอาชีพฐานชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง
 4. เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและยกระดับความรู้ในการประกอบอาชีพ
- เกิดการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อในการศึกษาในระบบพัฒนาเป็นแรงงานมีฝีมือเพิ่มแรงงานระดับกลางและสูง

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนให้ข้อเสนอแนะแก้ไข ข้อที่ 2 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1.1 จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

1.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้เรียนในด้านอาชีพชุมชนให้เกิดการประกอบเป็นอาชีพในด้านลักษณะอุปนิสัยและทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ (Soft Skills) ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะอาชีพ (Hard Skill) โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้รายกลุ่ม หรือรายบุคคลที่มีความสนใจคล้าย ๆ กันเพื่อสร้างพื้นที่กลาง หรือพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียน

1.3 จัดเวทีประกวดแข่งขันเกี่ยวกับทักษะอาชีพชุมชนระดับการศึกษา ระดับตำบล ระดับอำเภอ เช่น การแข่งขันทักษะอาชีพชุมชนโดยผู้เรียน

1.4 จัดประกวดแข่งขันการจัดนิทรรศการอาชีพชุมชนที่เกิดจากการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาพัฒนาศักยภาพและนำเสนอผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพชุมชน

2. ด้านผู้สอน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนให้ข้อเสนอแนะแก้ไข ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

2.1 จัดทำฐานข้อมูลผู้สอนที่ครอบคลุมทักษะอาชีพชุมชน

2.2 พัฒนาศักยภาพผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทักษะอาชีพฐานชุมชน และพัฒนาผู้สอนเป็นโค้ช (Coach) หรือผู้อำนวยการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการเข้าใจผู้เรียน เข้าใจนิเวศแวดล้อมและการพัฒนาสายพานอาชีพที่สอดคล้องกับฐานชุมชน

2.3 กำหนดให้ผู้สอนพัฒนาตนเอง โดยการจัดทำโครงการหรือวิจัยด้านการส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนและนำไปใช้จัดการเรียนการสอน

2.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชนด้านอาชีพ

2.5 ใ้รางวัลผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา สร้างขวัญและกำลังใจสำหรับเป็นแบบอย่างในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

3. ด้านสื่อและอุปกรณ์

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนให้ข้อเสนอแนะแก้ไข ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

2.1 จัดหาและพัฒนาซ่อมบำรุง วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและทันสมัย

2.2 ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมอาชีพชุมชน และพัฒนาทักษะสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

2.3 ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนานวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุนการยกระดับอาชีพชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชนสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งเรียนรู้หรือเป็นแหล่งเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการได้จริง

4. ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ข้อเสนอแนะแก้ไข ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

2.4 ประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากผลงาน ชิ้นงานจากการปฏิบัติ

2.5 ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน สังคมท้องถิ่น

กิจกรรมและผลจากการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือรายวิชาที่จัดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยให้ข้อเสนอแนะที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

กำหนดการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการกับภาคเครือข่าย สร้างแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการเรียนรู้ หรือการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับฐานชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพหรือสถานประกอบการ

องค์ประกอบที่ 5 การสนับสนุนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ให้ข้อเสนอแนะแก้ไข ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้ดังนี้

1. การสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
2. การสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่
3. การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นสื่อในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
4. สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีเครื่องมือหรือแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล และนำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องนโยบายจัดการศึกษาเพื่อ

พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยให้ข้อเสนอแนะในข้อที่ 3 และ ข้อที่ 5 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1. ควรมีการกำหนดให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบลาการศึกษาออกกระบบ
2. ควรมีการเพิ่มประเด็น และความสอดคล้องกับการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่เกิดตามความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
3. ควรสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนแบบฐานชุมชนที่สามารถสร้างอาชีพหรือการประกอบอาชีพได้
4. ควรมีการพัฒนาพื้นที่กลางที่ใช้ฐานชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำข้อมูล และสารสนเทศด้านอาชีพชุมชนที่มีความหลากหลายสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนที่สามารถเชื่อมโยงระบบการจัดการแรงงานและอุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน

องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ยังคงไว้ ดังนี้

1. ยกระดับความรู้ไปสู่การศึกษานอกระบบ การศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ด้วยการศึกษต่อเนื่องเชื่อมโยง
2. เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (life Long Learning)
3. เกิดการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้อาชีพชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้องอาชีพฐานชุมชน พัฒนาหลักสูตรจากอาชีพฐานชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องเชื่อมโยง

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

โดยให้ข้อเสนอแนะในข้อที่ 3 และ ข้อที่ 4 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1.1 จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

1.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้เรียนในด้านอาชีพชุมชนให้เกิดการประกอบเป็นอาชีพได้

1.3 จัดนิทรรศการและการประกวดแข่งขันเกี่ยวกับทักษะอาชีพชุมชน ระดับการศึกษา ระดับตำบล ระดับอำเภอ เช่น การแข่งขันทักษะอาชีพชุมชนโดยผู้เรียนนำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาพัฒนาศักยภาพและนำเสนอผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพชุมชน

1.4 จัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทักษะอาชีพฐานชุมชน เช่น ชมรมผู้พิการ กลุ่มอาชีพชุมชนต่าง ๆ

1.5 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้ผ่านระบบออนไลน์หรือระบบ MOOC

2. ด้านผู้สอน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยให้ข้อเสนอแนะในข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1.1 พัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเน้นการใช้ Active Learning ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

1.2 พัฒนาศักยภาพผู้สอนด้านการถ่ายทอดความรู้ได้มีการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการเข้าอบรมหรือเรียนรู้เพิ่มเติมจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ

1.3 ให้รางวัลผู้สอนในชุมชน สร้างขวัญและกำลังใจสำหรับเป็นแบบอย่างในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน

3. ด้านสื่อและอุปกรณ์

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยให้ข้อเสนอแนะ

ในข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

3.1 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้และเหมาะสม ทันสมัย

3.2 ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชนและการยกระดับอาชีพชุมชน

4. ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยให้ข้อเสนอแนะในข้อที่ 1 ถึง ข้อที่ 4 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขจากแนวทางที่นำเสนอก่อนการสนทนาเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

4.1 ประเมินผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.2 ประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

4.3 ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน สังคมท้องถิ่น

ประเมินคุณธรรม ที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องหลักสูตรจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน คงไว้ตามที่ได้จากการนำเสนอก่อนการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินแนวทาง ดังนี้

1. มีการพัฒนาเป็นกระบวนการหรือหลักสูตรที่มีการเทียบโอนบนฐานอาชีพที่สอดคล้องกับบริบท นิเวศน์แวดล้อมของผู้เรียน โดยการทดสอบที่เน้นการปฏิบัติการ หรือการลงมือทำที่สามารถใช้ได้จริง หลักสูตรที่มีบทบาทด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ประกอบที่ 5 การสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง เหมาะสมกับร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในเรื่องการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ยังคงไว้ ดังนี้

1. การสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชน จาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

2. การสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจาก สถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่

3. การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นที่ในการเรียนรู้พัฒนา ทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

จากการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน นำเสนอแก่หน่วยงานจำนวน 6 หน่วยงานได้แก่ วิทยาลัยชุมชนพิจิตร วิทยาลัยชุมชน ตาก วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี วิทยาลัยชุมชนแพร่ วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน วิทยาลัยชุมชนน่าน ผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานได้ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไขร่างแนวทางตามข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่นำเสนอร่างแนวทางฯ

โดยผลการตรวจสอบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน หน่วยงานที่นำเสนอร่างมีความเห็นว่า แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วยการจัดการศึกษา 3 ระบบ ได้แก่ การจัดการศึกษา ในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 ระบบมีองค์ประกอบ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน คือ

- 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
- 2) เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
- 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและ ประเมินผล

4) หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

5) การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน

ผู้วิจัยนำแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่ปรับปรุงแก้ไขให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม โดยการ สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ตรวจสอบความเป็นไปได้ ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน หลังจากนั้นผู้วิจัย ได้ปรับปรุง แก้ไขแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ตาม

ฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จัดการศึกษา 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 ระบบมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนหลัก คือ

- 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน
- 2) เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
- 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและ ประเมินผล
- 4) หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
- 5) การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน เป็นการจัดการศึกษา 3 ระบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน บนฐานแนวคิดของปรัชญาการศึกษามาเป็นฐานความคิดในการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่แสดงถึงการจัดการศึกษาตามปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism) มีต้นกำเนิดมาจากปรัชญาแม่บทคือ ปรัชญา “Pragmatism” ปรัชญาปฏิบัตินิยม (Stumpf, 1994, pp. 383 - 400; Dewey, 1963, pp. 25-50) การจัดการศึกษาตามแนวของ ปรัชญานี้ มีความสนใจต่อการจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติหรือการลงมือทำให้เกิด ทักษะที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า “Learning by doing” (DuFure, 2010) ดังนั้นการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญา พิพัฒนานิยมเป็นการหาความรู้อย่างมีอิสระมีเสรีภาพในการเรียนรู้ การคิดการทดลองและลงมือทำ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาพิพัฒนนิยม มีเป้าหมายการศึกษาที่มีการถ่ายทอด ความรู้ วัฒนธรรมของสังคมจากการเรียนรู้ไปสู่ผู้เรียน และเชื่อว่าสถานที่ที่ให้ความรู้หรือ สถาบันการศึกษาที่ดีต้องสะท้อนให้ผู้เรียนมีความคิดให้การยอมรับสิ่งต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน และทำ ให้ผู้เรียนไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี และที่สำคัญที่สุดการเรียนรู้จากความคิดที่ดีสามารถนำไปสู่การกระทำ ที่เหมาะสม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทางการเรียน ยอมรับความแตกต่างของ ผู้เรียน โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ผู้สอนมีหน้าที่จัดการกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้สนับสนุนการเรียนการ

สอน และออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายสร้างให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการทำงานร่วมกัน หลักสูตรหรือเนื้อหาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน โดยไม่สนใจต่อการหลักสูตรที่นำรายวิชาเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่น หลักการในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีความหลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาและความต้องการมีกระบวนการที่เน้นปลายทาง หรือ ผลลัพธ์ของการเรียน ของการศึกษา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้ไปสู่การประกอบอาชีพประการเป็นผู้ประกอบการใช้ชุมชน

ปรัชญาสาขาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เชื่อว่าหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การเรียนการสอน การจัดการศึกษามีความเหมือนกับปรัชญาพัฒนาการนิยม หรือ พัฒนานิยม หรือ วิวัฒนาการนิยม แต่กันเพียงแต่เป้าหมายของสังคม ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อสังคมตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจความสนใจ ความต้องการของตนเองและสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยการค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ให้ตนเอง และมีการนำเสนอและอภิปรายความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เน้นเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมที่เกิดจากการไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ด้านทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพฐานชุมชน เพราะ การจัดการศึกษาตามปรัชญานี้ให้ความสำคัญกับการให้เสรีภาพทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เน้นการให้ผู้เรียนเป็นของตนเอง มีเสรีภาพในการเลือกเรียนเพื่อให้เกิดอาชีพฐานชุมชนตามความต้องการของตนเอง และสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความหมายความสำคัญของตนเอง มีเสรีภาพในการเลือกที่เรียนรู้เพื่อให้เกิดอาชีพและเรียนตามความต้องการของตนเอง และพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนตลอดเวลาสร้างความรับผิดชอบในการตัดสินใจต่อการเรียนรู้และการกระทำที่จะเรียนรู้และทำกิจกรรมตามที่ตนเองต้องการทำให้เกิดความรู้และการใช้ชีวิต เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการศึกษาทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและเกิดอาชีพฐานชุมชนก็จะทำให้เกิดความสุขต่อการเรียนรู้ลดสภาพปัญหาทางสังคมบนพื้นฐานและการนำปรัชญาการศึกษามาเป็นหลักในการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และหลักแนวคิดการ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ทำให้สามารถวิเคราะห์แนวทางรวมถึงการนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาจนได้แนวทางการจัดการศึกษา ดังนี้

แนวทางการจัดการศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน มีแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นในเรื่องของ การศึกษาบนฐานชุมชน (Community-Based Education) ซึ่งจากแนวทางทางการจัดการศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบนั้นได้เน้นในการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน โดยนโยบายของการจัดการศึกษา การกำหนดและพัฒนาหลักสูตรตาม

ความต้องการของความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและสถานประกอบการของชุมชน การสนับสนุนในการจัดการศึกษาที่เกิดจากความต้องการร่วมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเกิดทักษะอาชีพผ่านผู้สอนผู้ถ่ายทอดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนจึงทำให้แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประสบความสำเร็จพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา โดยวิทยาลัยชุมชนควรเน้นการจัดการศึกษาในระบบสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากฐานองค์ความรู้จากชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการให้บริการในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้านอาชีพในแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม และแนวทางการสร้างทักษะใหม่เพื่อช่วยในการทำงานได้ดีขึ้น เป็นการจัดการศึกษาบนฐานอาชีพชุมชน (Community Career Based Education) ให้แก่ผู้ที่ต้องการความรู้พัฒนาทักษะอาชีพก่อให้เกิดการประกอบอาชีพของการศึกษานอกระบบบนฐานของการทำงานของผู้เรียนที่ต้องการความรู้ในระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งจากแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบที่ได้สังเคราะห์มานั้น ดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบในการใช้แนวทางการจัดการศึกษา คือ ต้องตอบสนองสอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายการจัดการศึกษา โดยใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายในชุมชนที่สนับสนุนการศึกษาที่ได้เน้นในเรื่องการศึกษาฐานชุมชน โดยนโยบายการศึกษา การกำหนดหรือพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน มุ่งเน้นเนื้อหาของการพัฒนาทักษะอาชีพที่ชัดเจนที่สามารถช่วยผู้เรียนหรือผู้รับบริการได้รับความรู้ด้านทักษะอาชีพจากผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ มีระยะเวลาของการฝึกทักษะ หรือฝึกงานที่มีสื่อและอุปกรณ์ในการทำงานร่วมกันและให้ข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพ โดยเป้าหมายสำคัญคือ การศึกษาที่มีการผสมผสานกับคุณค่าอาชีพในชุมชน หรือการประกอบการชุมชนท้องถิ่น โดยระบุไว้ในหลักสูตรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ตามบริบท และความต่อเนื่องของหลักสูตรและการฝึกอบรมหรือการให้บริการทางวิชาการซึ่งแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบที่เน้นให้ผู้เรียน ผู้รับบริการเกิดอาชีพฐานชุมชน สามารถประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัวบนฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนควรเน้นการจัดการศึกษาฐานชุมชนซึ่งเป็นการจัดการศึกษาหลักของวิทยาลัยชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาตามอรรถยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน มีแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นในเรื่องการศึกษาบนฐานอาชีพและพัฒนาด้วยคุณภาพชีวิตของชุมชน เป็นการจัดการศึกษาบนฐานรายได้ชุมชน (Community Income Based Education) ซึ่งเป็นการศึกษาตามต้องการของผู้เรียนที่สอดคล้องกับอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้และความสนใจของการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องต้องดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ การดำเนินการตาม

นโยบายของการศึกษาตามอัธยาศัยเน้นการพัฒนาและการมีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องตามความประสงค์ของผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนตามความต้องการของตนเอง โดยมีเป้าหมายของการเลือกที่จะเรียนตามหลักสูตรเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยนี้ต้องจัดหลักสูตรเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะเพื่อการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเกิดอาชีพและการประกอบอาชีพมุ่งเน้นการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเมื่อเรียนแล้วตอบสนองตามความต้องการบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของผู้เรียนยังเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนโดยตรงเพราะเรื่องของการมีคุณภาพชีวิต เพราะผู้เรียนสามารถศึกษาและนำไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลของการศึกษาจนผู้เรียน มีกิน มีของ มีขาย มีรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งการจัดการศึกษาโดยวิทยาลัยชุมชน ตามอัธยาศัยเป็นการให้ความรู้ด้านอาชีพเป็นลักษณะโครงการจัดการความรู้ พัฒนาทักษะอาชีพที่มุ่งเน้นพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนได้มีอาชีพและเกิดการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง สร้างภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในการจัดการศึกษา 3 ระบบ ต้องมีการขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้ฐานทฤษฎีของการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนบนฐานความรู้ด้านอาชีพชุมชน ด้วย การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning : SL) และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL)

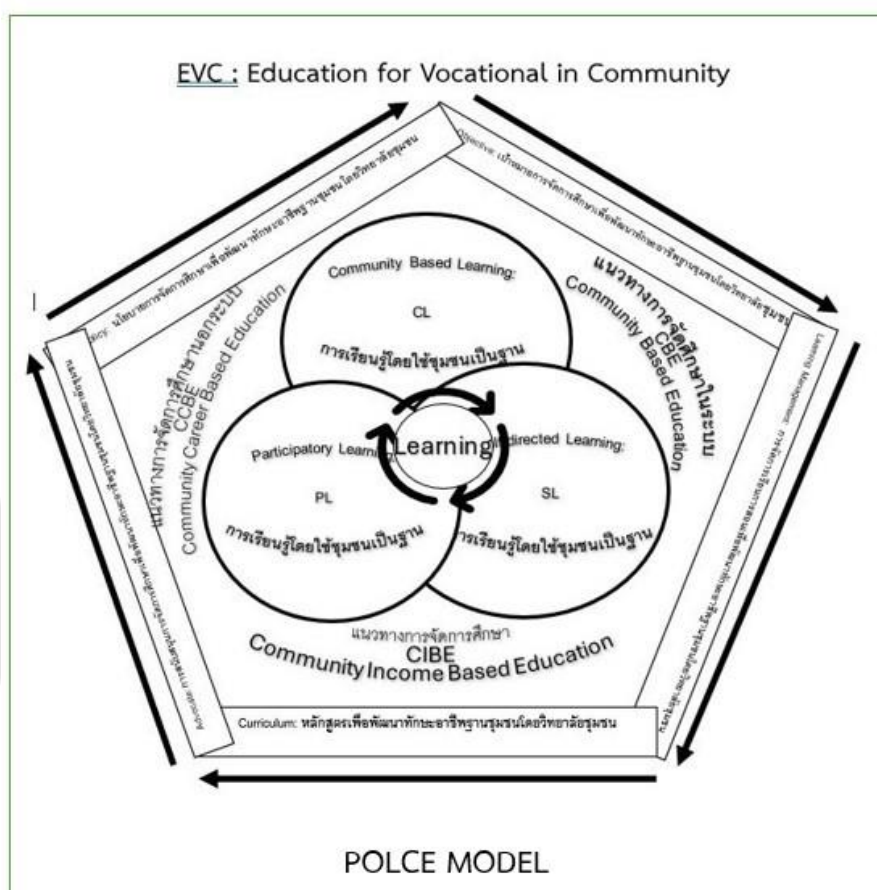
1. การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL) กล้า ทองขาว, 2561 เป็นการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในองค์ความรู้ด้านอาชีพในชุมชน ได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน ด้านการทำมาหากิจ การศึกษาในองค์กรในชุมชนนอกห้องเรียน สามารถเข้าใจกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพทักษะทางสังคมการเรียนรู้ฐานชุมชนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนากิจกรรมที่หลากหลาย ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ทักษะการเป็นผู้ประกอบการชุมชน ทักษะการพัฒนาอาชีพชุมชนจนเกิดเป็นสายพานอาชีพ สร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิชาชีพที่เกิดในชุมชน จนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติโดยความรู้และประสบการณ์ผ่านชุมชนให้เกิดอาชีพ มีรายได้ เนื่องจากการสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพที่สามารถเรียนรู้จากชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน

2. การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning: SL) Hiemstra (1994) เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้เรียนวางแผน ปฏิบัติ ประเมินผลความก้าวหน้าของตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งผลต่อการเรียนรู้หลักสำเร็จการ

การศึกษาหรือจบหลักสูตรรายวิชา/โครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เหมาะสมกับการเตรียมพร้อมสู่โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา มีองค์ความรู้ด้านอาชีพมากมาย อีกทั้งมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ด้วยตนเองจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ด้านอาชีพ มีความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยไม่จำกัดเพศ อายุหรือฐานะสามารถเรียนรู้เมื่อพร้อมที่จะเรียนทำให้มีความยืดหยุ่น มีอิสระของการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา การเรียนรู้เมื่อผู้เรียนพร้อมจะทำให้เกิดประโยชน์ของการเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้รับได้ประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะอาชีพอย่างรอบด้าน ที่นอกเหนือจากความรู้ในอาชีพและยังมีการเรียนรู้ในทักษะอื่น ๆ ได้แก่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้เรียนสร้างอาชีพ มีงานทำ มีรายได้มีชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นเรียนรู้ที่วิทยาลัยชุมชนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2548) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความเชื่อว่าเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเรียนรู้แบบนี้ตั้งประสบการณ์ ศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ โดยหลักการสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียนการเรียนคือกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ทำทนายอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ โดย Pretty et al. (1995) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในลักษณะหลักปฏิบัติที่ควรจะเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การใช้สื่อและกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลาย การสื่อสารสองทางและเน้นการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อค้นพบความสามารถของตนเอง เน้นการลงมือปฏิบัติและสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบของตนเอง ดังที่มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบยังต้องใช้การเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจากการลงมือทำจริงเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้ที่รับ ทักษะที่เกิดเพื่อไปสู่การเกิดทักษะอาชีพ

จากแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยสามารถสรุปมาเป็นแนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community ที่มีชื่อว่า “POLCE MODEL” ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

ภาพ 4 แนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community

1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยกำหนดเป็นกรอบห้าเหลี่ยมด้านเท่า ซึ่งองค์ประกอบในแต่ละด้านของห้าเหลี่ยมด้านคือองค์ประกอบของแนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community คือ

1.1 Policy = นโยบายของการจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1.2 Objective = เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1.3 Learning = การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1.4 Curriculum = หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1.5 Encourage = การสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

2. ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เป็นองค์ประกอบภายในห้าเหลี่ยมด้านเท่า คือ

2.1 ระบบการศึกษาทั้ง 3 ระบบของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

2.1.1 แนวทางการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนเป็นการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน (Community-Based Education = CBE)

2.1.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนเป็นการจัดการศึกษาบนฐานอาชีพชุมชน (Community Career Based Education = CCBE)

2.1.3 แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนเป็นการจัดการศึกษาบนฐานรายได้ชุมชน (Community Income Based Education = CIBE)

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ กำหนดเป็นวงกลมที่เป็นตัวแทนของทฤษฎีการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ทั้ง 3 ระบบการศึกษา ได้แก่

2.2.1 การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL)

2.2.2 การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning: SL)

2.2.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL)

แนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community ที่มีชื่อว่า “POLCE MODEL” เป็นกระบวนการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน บนฐานชุมชน (Community-Based Education = CBE) สร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากฐานองค์ความรู้จากชุมชน บนฐานอาชีพชุมชนให้เกิดอาชีพฐานชุมชน (Community Career Based Education = CCBE) สามารถประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการสร้างรายได้ บนฐาน

รายได้ชุมชน (Community Income Based Education = CIBE) ให้ผู้เรียน มีกิน มีของ มีขาย มีรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน ฐานอาชีพชุมชน ฐานรายได้ชุมชน มีการขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning: SL) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเกิดทักษะอาชีพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนจะทำให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดได้พัฒนาตนเองไปสู่การมีอาชีพในชุมชน เป็นผู้ประกอบการให้ชุมชน และใช้ความรู้จากฐานอาชีพในชุมชนไปพัฒนาตนเอง ไปสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ และผู้เรียนรู้ที่ได้รับความรู้ที่เน้นทักษะอาชีพ ให้เกิดอาชีพสร้างความเข้มแข็ง สร้างรายได้แก่ตนเอง ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการชุมชนจากภาคีเครือข่ายจากกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 2) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 3) เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีหลัก ในการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยตามรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการศึกษาและสำรวจจากหนังสือเอกสารประเภทสิ่งพิมพ์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษาขั้นต้นและเป็นกรอบเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมเนื้อหามากที่สุดประเด็นสำหรับไว้ใช้ในการตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการสัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับข้อมูลสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยกำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนในประเด็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสนใจต้องการทราบคำตอบในการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ควบคู่กับการสังเกต (Observation) เป็นการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นกรอบจากการอาศัยทฤษฎี แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ในพื้นที่วิจัย ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนพิจิตร และวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน นำข้อมูลในกระบวนการตามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มายกร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 ท่าน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย และนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

แก่หน่วยงาน จำนวน 6 หน่วยงาน ประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประเมินตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ร่วมกันพิจารณาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จัดการศึกษาในระบบการศึกษาทั้ง 3 ระบบ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาในระบบการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

1.1.1 ด้านหลักสูตร การศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยมีหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นด้านวิชาการใน 1) หลักสูตรอนุปริญญาที่มีเนื้อหาหลักสูตรที่ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน 3 ปีเป็นหลักสูตรที่พัฒนาตามรูปแบบและความต้องการของชุมชนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเนื้อหาและหลักเกณฑ์ของหลักสูตรเป็นตามหลักเกณฑ์ของการการอุดมศึกษา และพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการตามบริบทของชุมชน โดยเน้นสาขาวิชาทางด้านสังคม โดยมีสาขาที่มุ่งเน้นการสร้างคนคุณภาพให้กับท้องถิ่น เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อไปสู่การพัฒนาประเทศ 2) พบว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพที่จัดการเรียนการสอนในพื้นที่วิจัยเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองในการเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่อาชีพ และการจัดการเรียนการสอนอาชีพตามหลักสูตรด้านอาชีวศึกษา ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้และพัฒนาให้เกิดทักษะ ที่มีในรายวิชาชีพในแต่ละสาขาตามโครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรมีความชัดเจนตามกระบวนการจัดการศึกษา และการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดทักษะอาชีพตามสาขาวิชา หลักสูตรสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First-S-curve) และอุตสาหกรรมใหม่ (New-S-curve) หลักสูตรมุ่งหวังที่คาดว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และทักษะทางด้านอาชีพและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เน้นการฝึกทักษะอาชีพตามวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาที่ชัดเจน รวมถึงการประมวลความรู้ของผู้เรียนทั้งความรู้และทักษะด้านอาชีพของผู้เรียนตามโครงการหลักสูตร และการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่วิจัย

1.1.2 ด้านผู้สอน การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยจัดครูผู้ถ่ายทอดความรู้ในแต่ละหลักสูตรมีข้อกำหนดของระเบียบเรื่องคุณสมบัติด้านคุณวุฒิที่ตรงและสอดคล้องกับสาขาวิชา สาขางาน และรายวิชา ผู้สอนหลักสูตรอนุปริญญาที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในพื้นที่ของสถานศึกษาและพื้นที่ในชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการร่วมจัดการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา จึงมีการนำเสนอผู้สอนที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของระเบียบมา

เป็นครู ผู้ถ่ายทอดความรู้และมีกระบวนการคัดเลือกในรูปแบบคณะกรรมการหลักสูตรและนำเสนอต่อฝ่ายบริหารเพื่อนอนุมัติครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ด้วยผู้สอน ดังกล่าว มาจากอาชีพที่หลากหลายทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่มีและไม่มีประสบการณ์ด้านการสอน การถ่ายทอดความรู้ แต่มีประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาและรายวิชา สถานศึกษาจึงมีการพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการวัดประเมินผลให้แก่ผู้สอน สำหรับผู้สอน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมีระเบียบกำหนดคุณสมบัติของผู้สอนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณวุฒิการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ที่ตรงหรือเหมาะสมกับวิชาที่สอนด้วยการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเป็นการจัดการเรียนการสอนในที่ตั้งของวิทยาลัย ผู้สอนจึงมีสถานะเป็นผู้สอนประจำ ทั้งที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ และการจ้างเหมาบริการตำแหน่งอาจารย์พิเศษ ผู้สอนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ของวิทยาลัย การถ่ายทอดความรู้ของครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ในแต่ละประเภทวิชาตามหลักเกณฑ์ของหลักสูตรทั้งประเภทช่างอุตสาหกรรม ประเภทบริหารธุรกิจ ซึ่งผู้สอน ผู้ถ่ายทอดในประเภทช่างอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ไม่ถนัดการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนการสอนแต่ผู้สอนได้ให้ความสำคัญและการมีบทบาทร่วมกับชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่การคัดเลือกเอกสารหรือหนังสือที่จัดให้มีการเรียนการสอน ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนพื้นที่ ทั้งกิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมทางวิชาการ และการหาความต้องการในการสร้างและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ ก็เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ตอบสนองต่อการประกอบอาชีพในชุมชน การฝึกประสบการณ์ในแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนสามารถร่วมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดทักษะของการประกอบอาชีพของผู้เรียน

1.1.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย สื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน หลักสูตรอนุปริญญาจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหน่วยจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่มีอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอน และสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้ที่จัดทำและใช้ในการประกอบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการจัดหาอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนของหน่วยจัดการศึกษาเป็นมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่ที่หน่วยจัดการศึกษาตั้งอยู่โดยวิธีการที่หลากหลาย ที่เป็นความร่วมมือของชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะและมีสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ และสามารถออกไปประกอบอาชีพได้จากเรียนรู้หลังสำเร็จการศึกษา เนื่องด้วยเป็นหลักสูตรที่เป็นการพัฒนาผู้เรียนด้านประเภทอุตสาหกรรม สาขาช่าง ดังนั้นจึงมีสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอนในประเภทอุตสาหกรรม สาขางานยาน

ยนต์ สาขางานไฟฟ้ากำลัง สาขางานเชื่อมโลหะ สาขางานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีทั้งเป็นครูภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสื่อ สำหรับการจัดการเรียนการสอนช่างอุตสาหกรรม เพื่อให้ความรู้และฝึกให้เกิดทักษะ แต่ในบางสาขางานก็ยังมีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากมีราคาค่อนข้างสูง แต่ได้มีการพัฒนาหรือสร้างและประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละรายวิชา ประเภทบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขางานธุรกิจดิจิทัล ซึ่งโดยส่วนใหญ่ อุปกรณ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์มีพอเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีด้านโปรแกรมที่ยังไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเทคโนโลยีที่ปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถหามาสนับสนุนการเรียนการสอนได้ไม่ครบถ้วน ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนในเบื้องต้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความชำนาญจาก สื่อและอุปกรณ์พื้นฐาน สื่อและอุปกรณ์ในแหล่งชุมชนสำหรับการจัดการเรียนการสอน ในพื้นที่ที่วิทยาลัยพื้นที่วิจัย ได้มีกิจกรรมออกนอกสถานที่ที่เป็นชุมชนได้เรียนรู้และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เช่น กิจกรรม Fixist ศูนย์ซ่อมสร้างที่ออกบริการให้แก่ประชาชน โดยประชาชนหรือชุมชน ได้นำอุปกรณ์ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ชำรุด เสีย ไม่สามารถใช้งานได้มาให้ผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมซ่อม ก็ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา

1.1.4 ด้านรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบวิธีการ 1) การสอนผ่านระบบออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Google Classroom และจัดการเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Zoom, Meet เป็นต้น โดยมีกระบวนการตั้งแต่มีแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมการสอนการวัดและประเมินการเรียน การสรุปผลการเรียน 2) การสอนในชั้นเรียนที่มีการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้รายวิชา เตรียมการสอนการวัดและประเมินการเรียนการสรุปผลการเรียน 3) การสอนแบบผสมผสานทั้งระบบออนไลน์จัดทำห้องเรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม และการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตามความเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนซึ่งมีผู้เรียนที่เรียนปกติในชั้นเรียน ผู้เรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานประกอบการเพื่อให้รองรับการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.1.5 สถานที่และบรรยากาศสภาพแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยสถานที่ศึกษาใช้ในการจัดการศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ด้วยการจัดการศึกษาในระบบของพื้นที่วิจัย เป็นการจัดการศึกษาในหลักสูตรอนุปริญญาที่มีลักษณะการจัดการศึกษาในรูปแบบหน่วยจัดการศึกษาที่เป็นสถานที่ศึกษาเป็นสถานที่ในชุมชน ได้แก่ หน่วยจัดการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า ใช้สถานที่โรงเรียนวัดขนุนซึ่งเป็นโรงเรียนในชุมชนที่ไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมแล้ว แต่อาคารและสถานที่ยังคงใช้เพื่อเป็นสถานที่ศึกษา และมีบรรยากาศแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุปริญญา และอยู่ในพื้นที่ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายไม่ห่างจากตัวชุมชนเมืองมาก สามารถรองรับผู้เรียนจากชุมชนโดยรอบได้ ถึงแม้เป็นอาคารที่เก่าแต่ได้รับการดูแลอย่างดี และวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการ

สอนได้ ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยจัดการศึกษาที่เป็นสถานที่จัดการศึกษาในระดับอนุปริญญาในพื้นที่วิจัย จะมีลักษณะที่ได้รับการประเมินความพร้อมด้านสถานที่จากฝ่ายบริหารที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนได้สถานที่ศึกษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยมีพื้นที่ในการจัดการเรียนการสอนและสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอน ระดับ ปวส. และ ปวช. ที่เหมาะสม และมีบรรยากาศแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนที่ดี เหมาะสมในพื้นที่วิจัย สถานที่ศึกษาเป็นสถานที่ตั้งในเขตชุมชนเขตอำเภอตำบลที่สะดวกต่อการเดินทางและการติดต่อราชการ มีต้นไม้และบรรยากาศแวดล้อมร่มรื่นมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่ผู้เรียนในเวลาที่ไม่เรียนมีสถานที่ศึกษาดำรานนอกห้องเรียน มีสถานที่ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน มีระบบสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน และบุคลากรของสถานศึกษาเพียงพอ ภายในอาคารต่าง ๆ ได้แก่อาคารเรียนสำหรับประเภทช่างอุตสาหกรรม อาคารเรียนสำหรับประเภทสาขาบริหารธุรกิจ มีห้องสมุดห้องประชุมขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก เพื่อรองรับกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดีและเหมาะสม

1.1.6 ด้านผู้เรียน การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยด้วยพื้นที่วิจัยเป็นอำเภอรอบนอกมีระยะทางที่ห่างจากตัวจังหวัดแต่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอในจังหวัดข้างเคียงดังนั้นจึงมีโอกาสที่ผู้เรียนจากจังหวัดข้างเคียงเข้ามาเรียนในการศึกษาในระบบของพื้นที่วิจัยได้พื้นฐานครอบครัวของผู้เรียนมีสถานะของครอบครัวที่อาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย เนื่องจากบิดา มารดา ไปทำงานต่างพื้นที่ พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครัวเรือนด้วยสถานะทางบ้านของผู้เรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร แรงงานนอกระบบ ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน พื้นฐานทางสังคมและค่านิยมการเรียนของผู้เรียนที่เข้ามาเรียนต่อส่วนใหญ่มาเรียนตามเพื่อนไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการ ความชอบ และความถนัดของตนเองพื้นฐานการเรียนของผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่การเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ

1.1.7 ด้านผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนการศึกษา การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยผู้บริหารของวิทยาลัยได้มาซึ่งตามระเบียบมีการบริหารงานโดยผู้อำนวยการมีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระละ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการสภาวิทยาลัย มีคณะกรรมการอนุวิชาการ และคณะกรรมการส่งเสริมกิจการวิทยาลัยเป็นอนุกรรมการช่วยการบริหารในด้านวิชาการ และด้านกิจการวิทยาลัย ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจในพื้นที่วิจัยเป็นอย่างดีซึ่งนอกจากผู้อำนวยการแล้วยังมีกรรมการสภาวิทยาลัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และให้คำปรึกษาในการบริการ ได้แก่อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และปราชญ์ชุมชน ตัวแทนของผู้สอนตัวแทนจากสถานประกอบการ เจ้าของธุรกิจในพื้นที่ ตัวแทนจากชุมชนบุคลากรสนับสนุนการศึกษาที่

มีความรู้ความสามารถที่ส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

1.1.8 ด้านเงินสนับสนุน การจัดการศึกษาในระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยงบประมาณที่สนับสนุนการศึกษาในระบบการศึกษา ทั้งหลักสูตรอนุปริญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นงบประมาณที่จัดสรรมาจากงบประมาณประจำปี และงบประมาณรายหัวของผู้เรียน และงบประมาณเรียนฟรี 15 ปี มีงบประมาณที่พัฒนาผู้เรียนเพื่อไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และยังมียกงบประมาณจากโครงการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ชุมชนที่เป็นการจัดสรรงบประมาณที่สามารถสร้างความพัฒนาให้แก่ชุมชนและงบประมาณโครงการพัฒนาผู้เรียนสู่ชุมชน และโครงการพัฒนาด้านพัฒนาทักษะด้วยมาตรฐานต่าง ๆ

1.2 การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา

1.2.1 ด้านหลักสูตร การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยมีหลักสูตรที่กำหนดชั่วโมงหลักสูตร 1) หลักสูตรชั่วโมงไม่เกิน 45 ชั่วโมง การบริการวิชาการสำหรับผู้ต้องการเรียนรู้เพื่อให้ประกอบอาชีพในระยะสั้นหลักสูตรรายวิชาใช้เวลาเรียนไม่เกิน 45 ชั่วโมง มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการที่เป็นมาตรฐานบชอนมีกระบวนการและระยะเวลา จำนวนผู้เรียนเป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดคุณสมบัติผู้เรียน และจำนวนผู้เรียนอย่างชัดเจน 2) หลักสูตรที่มีจำนวนชั่วโมงมากกว่า 45 ชั่วโมง เป็นหลักสูตรพัฒนาอาชีพที่มีการให้ความรู้และให้เกิดทักษะและอาจมีการรับรองมาตรฐาน หรือความรู้ผ่านหน่วยงานรับรอง หรือเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญของการประกอบอาชีพ 3) หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร เป็นหลักสูตรประเภทที่ศึกษาเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อและเข้าสู่การศึกษาเพื่อเทียบโอนไปสู่การเรียนในหลักสูตรการศึกษาในระบบ โดยเนื้อหาสาระของรายวิชาเป็นอาจเป็นเนื้อหาวิชาที่เป็นรายวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรอนุปริญา ที่มีการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการเรียนแบบ นัดหมายผู้สอนมาสอนตามสถานที่ที่ตกลงกัน หรือ การเรียนแบบผ่านระบบออนไลน์ในลักษณะเรียนผ่านโปรแกรมออนไลน์ได้แก่ Zoom, Meet, หรืออื่น ๆ และการเรียนผ่านคลิพวิดีโอออนไลน์ที่สามารถจัดการเรียนรู้ในแต่ผู้ที่ต้องการให้บรรลุตามความต้องการและสามารถเก็บความรู้ไปสำหรับการเทียบโอนความรู้ และในการประกอบอาชีพ การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาของพื้นที่วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการจัดในบางส่วนที่เป็นการต่อเนื่องเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาในระบบการศึกษา อย่างเห็นได้ชัดโดยการจัดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเป็นการให้ความรู้ด้านวิชาชีพต่าง ๆ ได้แก่ วิชาชีพประเภทช่างอุตสาหกรรม การซ่อมบำรุง การเชื่อมโลหะ การเรียนเรื่องติดตามจันดาวเทียม การซ่อมไฟฟ้าเบื้องต้น ให้แก่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียน

ในระดับดังกล่าวมีความคุ้นชิน และสามารถเรียนรู้การเรียนในด้านวิชาชีพ หรืออาชีพะ เพื่อประกอบกิจการตัดสินใจในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงถือเป็นทางเลือกที่ดีแก่ผู้เรียนที่ศึกษาในระบบ

1.2.2 ด้านผู้สอน การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยผู้สอน หลักสูตรระยะสั้น เป็นผู้มีความรู้ตรงหรือสัมพันธ์กับหลักสูตรหรือรายวิชา เพื่อจะได้ถ่ายทอดความรู้ ให้ผู้รับบริการตรงตามทักษะอาชีพนั้น ๆ ให้มีคุณวุฒิ หรือสมรรถนะ หรือทักษะที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่ตรงหรือสัมพันธ์กับหลักสูตรที่สอน ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันกำหนด โดยจะมีคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองประเมินสมรรถนะและคัดเลือกผู้สอนพิเศษและเสนอตัว เพื่ออนุมัติเป็นผู้ให้ความรู้ผู้ถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรระยะสั้น ผู้สอนหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตรซึ่งเป็นผู้สอนมีคุณสมบัติเป็นผู้สอนประจำ ที่เป็นบุคลากรของวิทยาลัย ได้แก่ ข้าราชการครู พนักงานราชการ ตำแหน่งผู้สอน หรือนักวิชาการการศึกษา หรืออัตราจ้างตำแหน่งผู้สอนที่มีให้ความรู้ และถ่ายทอดความรู้ ในหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร นอกเหนือจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่ตั้งแตงโดยวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 1 คน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขาที่ตรงและสัมพันธ์กับรายวิชาหรือหลักสูตรที่เปิดสอน และผู้สอนดังกล่าวได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ในการถ่ายทอดความรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การเป็นผู้สอนในหลักสูตรที่ต้องมีบทบาทของชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะหลักสูตรที่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรที่เกิดจากความต้องการของชุมชน เป็นการพัฒนาทักษะอาชีพในชุมชน การถ่ายทอดความรู้จึงเป็นการถ่ายทอดตามวิถีของชุมชน และผู้เรียนมีเป้าประสงค์ของการมาเรียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ หรือการเทียบโอนความรู้เป็นหลักสูตรการศึกษาในระบบต่อไป

1.2.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยสื่อและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการสอน มีสำหรับในรายวิชาที่ต้องใช้ แต่น้อยมากเนื่องจากเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการปฏิบัติให้เห็นกระบวนการและวิธีการทำหรือผลิตให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าหรือชิ้นงานในรายวิชานั้น ๆ ได้แก่ รายวิชาลูกประคบ หรือรายวิชาการซ่อมจักรยายนยนต์ สื่อที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ในชุมชน ที่สอดคล้องกับรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ รายวิชาน้ำมันสมุนไพร วัสดุและอุปกรณ์ก็เป็นในชุมชน โดยผู้เรียนได้จัดหา และมึงบประมาณบางส่วนที่พื้นที่วิจัยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพราะส่วนใหญ่เป็นรายวิชาที่ที่เน้นการประกอบอาชีพ เช่นการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก การปลูกผักปลอดสารพิษ ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สื่อการสอนของจริงในชุมชน

1.2.4 ด้านรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดอาชีพใช้รูปแบบวิธีการแบบบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ ผู้เรียน และกำหนดการวัดและประเมินความรู้

เพื่อผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ มีสมรรถนะตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา เพื่อให้เกิดอาชีพพัฒนาทั้งคุณภาพชีวิต เกิดรายได้ ทำให้ตนเอง

1.2.5 สถานที่และบรรยากาศสภาพแวดล้อม การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นส่วนใหญ่จะใช้สถานที่ศึกษาในชุมชน โรงเรียนในชุมชน ศาลาประชาคมในชุมชน ห้องประชุมหน่วยงานราชการที่ผู้เรียนสามารถเดินทางไปได้สะดวกและเหมาะสมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน เป็นไปอย่างเหมาะสมและส่วนเกิดจากความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสถานที่ของชุมชน โดยที่ ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือวิทยากรต้องเป็นคนที่เดินทางไปในชุมชนที่ต้องการเรียนรู้

1.2.6 ด้านผู้เรียน การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนในชุมชน ท้องถิ่น เป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมขยายโอกาสผู้สูงอายุในชุมชนที่ต้องการเรียนเพื่อโอนผลการเรียนมีเวลาน้อยในการเรียน ต้องการเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพ

1.2.7 ด้านผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนการศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย ผู้บริหารของวิทยาลัยได้มาซึ่งตามระเบียบมีการบริหารงานโดยผู้อำนวยการมีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระละ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการสภาวิทยาลัย มีคณะกรรมการอนุวิชาการ และ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการวิทยาลัย เป็นอนุกรรมการช่วยการบริหารในด้านวิชาการ และด้านกิจการวิทยาลัย ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจในพื้นที่วิจัยเป็นอย่างดีซึ่งนอกจากผู้อำนวยการแล้วยังมีกรรมการสภาวิทยาลัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และให้คำปรึกษาในการบริการ ได้แก่อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และปราชญ์ชุมชน ตัวแทนของผู้สอน ตัวแทนจากสถานประกอบการ เจ้าของธุรกิจในพื้นที่ ตัวแทนจากชุมชน บุคลากรสนับสนุนการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่ส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

1.2.8 ด้านเงินสนับสนุน การจัดการศึกษานอกระบบของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยมีงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ในหลักสูตรระยะสั้น การบริการวิชาการ หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร จัดสรรในงบประมาณประจำปีการดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพตามความต้องการของชุมชน จะมีในรูปแบบเงินงบประมาณตามโครงการในหลักสูตรที่มีการแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ที่ชัดเจน แต่ไม่ได้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ได้เพียงบางส่วนเป็นการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ชุมชน ในการจัดกิจกรรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาคนในชุมชน โดยมีหน่วยงานราชการในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคนในชุมชน มีงบประมาณจากหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มาเพื่อพัฒนาคุณภาพในชุมชนได้แก่ งบประมาณจากโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

1.3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชน

1.3.1 ด้านหลักสูตร การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของพื้นที่วิจัยมีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นลักษณะดำเนินการตามโครงการตามพันธกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนากลุ่มเป้าหมายตามนโยบายและมีลักษณะโครงการที่ชัดเจนได้แก่ 1) โครงการพัฒนาผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 2) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3) โครงการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเรียนออนไลน์ 5) โครงการเพิ่มขีดความสามารถช่างไฟฟ้าในชุมชน (Up Skill) 6) โครงการจัดการความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อยกระดับสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ 7) โครงการส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุ โดยเนื้อหาสาระของการดำเนินการกิจกรรมโครงการเป็นการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มเป้าหมายในชุมชนบ้าง เกิดจากความต้องการพัฒนาของผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งการดำเนินการกิจกรรม ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดจากใช้ปัญหาของชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาใช้พื้นที่ของชุมชนในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย และกำหนดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอาชีพ หรือสิ่งค้าในชุมชน

1.3.2 การศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย ผู้สอนในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นการดำเนินการเป็นประเภทโครงการหรือกิจกรรมตามพันธกิจที่พัฒนากลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโครงการฯ และคุณวุฒิความสำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามเอกซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความรู้ เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ หรือคนจากหน่วยราชการที่มีความรู้ในเรื่องนั้น เป็นวิทยกรให้ความรู้ร่วมพัฒนาฝึกปฏิบัติในแก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ เป็นกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีความรู้ มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญ

1.3.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยเป็นการให้ความรู้รูปแบบกิจกรรมและโครงการที่เน้นการปฏิบัติให้เห็นกระบวนการและวิธีการทำหรือผลิตให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าหรือชิ้นงานในกิจกรรมนั้น ๆ สื่อที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ในชุมชน ที่สอดคล้องกับรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ รายวิชาน้ำมันสมุนไพร วัสดุและอุปกรณ์ก็เป็นในชุมชน โดยผู้เรียนได้จัดทำตามงบประมาณของกิจกรรมโครงการซึ่งสื่อและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์

1.3.4 ด้านรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัยเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกิจกรรมโครงการ รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย ในรูปแบบวิธีการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อและการฝึกปฏิบัติ

1.3.5 สถานที่และบรรยากาศสภาพแวดล้อม การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย การจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นส่วนใหญ่จะใช้สถานที่ศึกษาในชุมชน โรงเรียนในชุมชน ศาลาประชาคมในชุมชน ห้องประชุมหน่วยงานราชการที่ผู้เรียนสามารถเดินทางไปได้สะดวกและเหมาะสม สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน เป็นไปอย่างเหมาะสมและส่วนเกิดจากความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสถานที่ของชุมชน โดยที่ ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือวิทยากรต้องเป็นคนที่เป็นคนในพื้นที่เดินทางไปในชุมชนที่ต้องการเรียนรู้

1.3.6 ด้านผู้เรียน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย กิจกรรมให้ความรู้เป็นลักษณะโครงการ ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ จึงมีลักษณะตามการดำเนินโครงการ ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มผู้ดูแลเด็กปฐมวัย และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน กลุ่มที่เป็นผู้นำในชุมชน และผู้นำการเปลี่ยนแปลง กลุ่มผู้เปราะบาง ด้อยโอกาส กลุ่มที่ต้องการพัฒนาอาชีพ กลุ่มที่สนใจเฉพาะด้าน ได้แก่ ด้านพืชสมุนไพร กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ที่มีประเพณีและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น

1.3.7 ด้านผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนการศึกษา การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย ผู้บริหารของวิทยาลัยได้มาซึ่งตามระเบียบมีการบริหารงานโดยผู้อำนวยการมีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระละ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการสภาวิทยาลัย มีคณะกรรมการอนุวิชาการ และ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการวิทยาลัย เป็นอนุกรรมการช่วยการบริหารในด้านวิชาการ และด้านกิจการวิทยาลัย ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจในพื้นที่วิจัยเป็นอย่างดีซึ่งนอกจากผู้อำนวยการแล้วยังมีกรรมการสภาวิทยาลัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และให้คำปรึกษาในการบริการ ได้แก่อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และปราชญ์ชุมชน ตัวแทนของผู้สอนตัวแทนจากสถานประกอบการ เจ้าของธุรกิจในพื้นที่ ตัวแทนจากชุมชน บุคลากรสนับสนุนการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่ส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

1.3.8 ด้านเงินสนับสนุน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของวิทยาลัยชุมชนพื้นที่วิจัย มีงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษา ในหลักสูตรระยะสั้น การบริการวิชาการ หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร จัดสรรในงบประมาณประจำปี การดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพตามความต้องการของชุมชน จะมีในรูปแบบเงินงบประมาณตามโครงการในหลักสูตรที่มีการแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ที่ชัดเจน แต่ไม่ได้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดได้เพียงบางส่วนเป็นการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ชุมชน ในการจัดกิจกรรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาคนในชุมชน โดยมีหน่วยงานราชการในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคนใน

ชุมชนมีงบประมาณจากหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มาเพื่อพัฒนาคุณภาพในชุมชนได้แก่ งบประมาณจากโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 2) หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่ประกอบด้วย ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล 4) การสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 5) การเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน และการประเมินผลในทั้ง 3 รูปแบบในการจัดการศึกษา คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางการจัดการศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ที่เน้นการศึกษาบนฐานชุมชน (Community-Based Education) ซึ่งจากแนวทางทางการจัดการศึกษานั้นมีความเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน มีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับการจัดการศึกษา ได้แก่ นโยบายของการจัดการศึกษาการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและสถานประกอบการของชุมชน การสนับสนุนในการจัดการศึกษาที่เกิดจากความต้องการร่วมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเกิดทักษะอาชีพผ่านผู้สอน และจัดการเรียนการสอนเน้นจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนจึงทำให้แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประสบความสำเร็จพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา โดยวิทยาลัยชุมชนควรเน้นการจัดการศึกษาในระบบสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากฐานองค์ความรู้จากชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการให้บริการในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ในแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม และแนวทางการสร้างทักษะใหม่เพื่อช่วยให้งานทำได้ดีขึ้น เป็นการจัดการศึกษาบนฐานอาชีพชุมชน (Community Career Based Education) ให้แก่ผู้เรียนที่ต้องการนำความรู้ไปพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อก่อให้เกิดการประกอบอาชีพจากการศึกษานอกระบบบนฐานของการทำงานมีอาชีพในระยะเวลายาวขึ้น ซึ่งจากแนวทางการจัด

การศึกษานอกระบบที่ได้สังเคราะห์มานั้น ดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบในการใช้แนวทางการจัดการศึกษา ที่ตอบสนองสอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายการจัดการศึกษา โดยใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายในชุมชนที่สนับสนุนการศึกษาที่เน้นเรื่องการศึกษาฐานชุมชน โดยมีนโยบายของการจัดการศึกษา และการกำหนดหรือพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนมุ่งเน้นเนื้อหาของการพัฒนาทักษะอาชีพที่ชัดเจนที่สามารถช่วยผู้เรียนหรือผู้รับบริการได้รับความรู้ด้านทักษะอาชีพจากผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ มีระยะเวลาของการฝึกทักษะ หรือฝึกงานที่มีสื่อและอุปกรณ์ในการทำงานร่วมกันและให้ข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพ โดยเป้าหมายสำคัญคือ การศึกษาที่มีการผสมผสานกับคุณค่าอาชีพในชุมชน หรือการประกอบการชุมชนท้องถิ่น โดยระบุไว้ในหลักสูตรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ตามบริบท และความต่อเนื่องของหลักสูตรและการฝึกอบรมหรือการให้บริการทางวิชาการซึ่งแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบที่เน้นให้ผู้เรียน ผู้รับบริการเกิดอาชีพฐานชุมชน สามารถประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัวบนฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนควรเน้นการจัดการศึกษาฐานชุมชนซึ่งเป็นการจัดการศึกษาหลักของวิทยาลัยชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน มีแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นในเรื่องการศึกษานานาชาติและพัฒนาด้วยคุณภาพชีวิตของชุมชน เป็นการจัดการศึกษานานาชาติชุมชน (Community Income Based Education) ซึ่งเป็นการศึกษาตามต้องการของผู้เรียนที่สอดคล้องกับอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้และความสนใจของการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องต้องดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ การดำเนินการตามนโยบายของการศึกษาตามอัธยาศัยเน้นการพัฒนาและการมีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องตามความประสงค์ของผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนตามความต้องการของตนเอง โดยมีเป้าหมายของการเลือกที่จะเรียนตามหลักสูตรเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยนี้ต้องจัดหลักสูตรเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะเพื่อการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเกิดอาชีพและการประกอบอาชีพมุ่งเน้นการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการจัดการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเมื่อเรียนแล้วตอบสนองตามความต้องการบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของผู้เรียนยังเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนโดยตรงเพราะเรื่องของการมีคุณภาพชีวิต เพราะผู้เรียนสามารถศึกษาและนำไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลของการศึกษาจนผู้เรียน มีกิน มีของ มีขาย มีรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งการจัดการศึกษาโดยวิทยาลัยชุมชน ตามอัธยาศัยเป็นการให้ความรู้ด้านอาชีพเป็นลักษณะโครงการจัดการความรู้ พัฒนาทักษะอาชีพที่มุ่งเน้นพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนได้มีอาชีพ

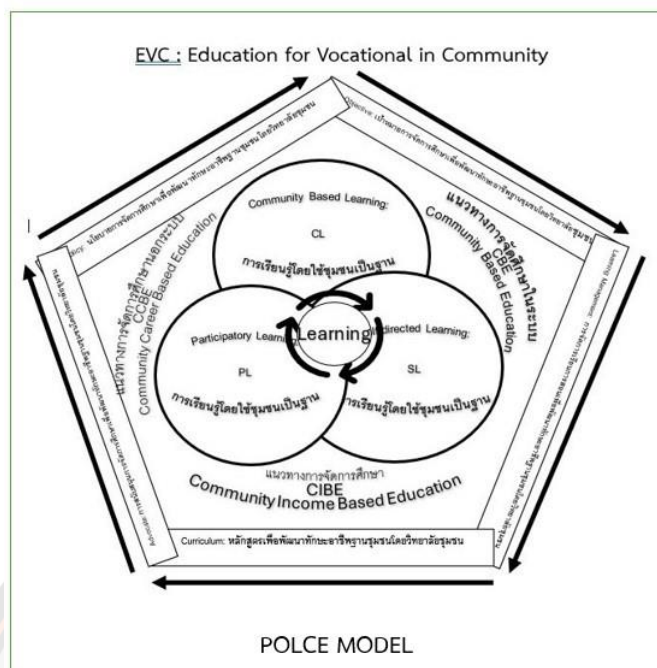
และเกิดการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง สร้างภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ในการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ ต้องขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้ฐานที่ต้องอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนบนฐานความรู้ คือ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning: SL) และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) จึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL) กล้า ทองขาว (2561) เป็นการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในองค์ความรู้ด้านอาชีพในชุมชน ได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน ด้านการทำมาหากิจ การศึกษาในองค์กรในชุมชนนอกห้องเรียน สามารถเข้าใจกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะทางสังคมการเรียนรู้ฐานชุมชนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ทักษะการเป็นผู้ประกอบการชุมชน ทักษะการพัฒนาอาชีพชุมชนจนเกิดเป็นสายพานอาชีพ สร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเวทีอาชีพที่เกิดในชุมชน จนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติโดยความรู้และประสบการณ์ผ่านชุมชนให้เกิดอาชีพ มีรายได้ เนื่องจากการสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพที่สามารถเรียนรู้จากชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน

2. การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning: SL) Hiemstra (1994) เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้เรียนวางแผน ปฏิบัติ ประเมินผลความก้าวหน้าของตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งผลต่อการเรียนรู้หลักสำเร็จ การการศึกษาหรือจบหลักสูตรรายวิชา/โครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เหมาะสมกับการเตรียมพร้อมสู่โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา มีองค์ความรู้ด้านอาชีพมากมาย อีกทั้งมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ด้วยตนเองจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ด้านอาชีพ มีความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยไม่จำกัดเพศ อายุหรือฐานะสามารถเรียนรู้เมื่อพร้อมที่จะเรียนทำให้มีความยืดหยุ่น มีอิสระของการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา การเรียนรู้เมื่อผู้เรียนพร้อมจะทำให้เกิดประโยชน์ของการเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้รับได้ประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะอาชีพอย่างรอบด้าน ที่นอกเหนือจากความรู้ในอาชีพและยังมีการเรียนรู้ในทักษะอื่น ๆ ได้แก่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้เรียนสร้างอาชีพ มีงานทำ มีรายได้มีชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นเรียนรู้ที่วิทยาลัยชุมชนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2548) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความเชื่อว่าเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเรียนรู้แบบนี้ถึงประสบการณ์ ศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ โดยหลักการสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียนการเรียนรู้คือกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ โดย Pretty et al. (1995) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในลักษณะหลักปฏิบัติที่ควรจะเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การใช้สื่อและกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลาย การสื่อสารสองทางและเน้นการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อค้นพบความสามารถของตนเอง เน้นการลงมือปฏิบัติและสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบของตนเอง ดังที่มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบยังต้องใช้การเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจากการลงมือทำจริงเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้ที่รับ ทักษะที่เกิดเพื่อไปสู่การเกิดทักษะอาชีพ

ภาพ 5 แนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community

แนวทางการจัดการศึกษา EVC: Education for Vocational in Community ที่มีชื่อว่า “POLCE MODEL” เป็นกระบวนการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน บนฐานชุมชน (Community-Based Education = CBE) สร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากฐานองค์ความรู้จากชุมชน บนฐานอาชีพชุมชนให้เกิดอาชีพฐานชุมชน (Community Career Based Education = CCBE) สามารถประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการสร้างรายได้ บนฐานรายได้ชุมชน (Community Income Based Education = CIBE) ให้ผู้เรียน มีกิน มีของ มีขาย มีรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน ฐานอาชีพชุมชน ฐานรายได้ชุมชน มีการขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CL) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning: SL) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเกิดทักษะอาชีพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนจะทำให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดได้พัฒนาตนเองไปสู่การมีอาชีพในชุมชน เป็นผู้ประกอบการให้ชุมชน และใช้ความรู้จากฐานอาชีพในชุมชนไปพัฒนาตนเอง ไปสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ และผู้เรียนรู้ที่ได้รับความรู้ที่เน้นทักษะอาชีพ ให้เกิดอาชีพสร้างความเข้มแข็ง สร้างรายได้แก่ตนเอง ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการชุมชนจากภาคีเครือข่ายจากกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

อภิปรายผล

จากสรุปการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษา การศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ได้ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษา 8 องค์ประกอบ คือ คือ 1) หลักสูตร ที่มีเนื้อหาสาระทั้งเป็นหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและมีความทันสมัย 2) ผู้สอน 3) สื่อและอุปกรณ์ 4) รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา 5) สถานที่และบรรยากาศสภาพแวดล้อม 6) ผู้เรียน 7) ผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนการจัดการศึกษา 8) เงินสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) และคนอื่น ๆ โดยการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนประกอบด้วยการศึกษา 3 ระบบการศึกษา คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาและระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2. การสร้างและเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 2) หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล 4) การสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน 5) เป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนในการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องตามแนวทางการจัดการศึกษาและระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ได้พิจารณาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อสร้างกำลังคนให้มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรองรับพลวัตของโลกและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพในโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจาก

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนา กำลังคนในชุมชนให้มีสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน ด้วยการจัดการศึกษาที่ เน้นการพัฒนาวิชาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการจัดการศึกษาฐานชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย กล้า ทองขาว (2561) และคนอื่น ๆ อีกทั้งการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพโดยชุมชน สังคม ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมให้การจัดการศึกษาและพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่ ต่อเนื่องเชื่อมโยงนำไปสู่การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ การจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) มาตรา 8 การจัดการศึกษา ให้ยึดหลักว่า เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานด้านการจัดการศึกษาควรมีการเชื่อมโยงในการกำหนดทิศทางและ นโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ให้สอดคล้องกับ การจัดการและนโยบายด้านการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับการประกอบการ หรือการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการและการประกอบอาชีพทั้งในชุมชนท้องถิ่น ภาคอุตสาหกรรม ที่เกิดจากการดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐาน ชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยหน่วยงานด้านการศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ วิทยาลัย อาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค มหาวิทยาลัย เพื่อนำข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพฐานชุมชน

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่ 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น กรมส่งเสริม การเรียนรู้ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเพื่อเตรียมผู้เรียนได้มีทักษะ อาชีพที่มีอย่างหลากหลายในชุมชน ร่วมพัฒนาเป็นหลักสูตรอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนโดยให้ครอบครัว เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียน ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ฐานชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดย วิทยาลัยชุมชน ซึ่งได้แนวทางทางที่มีองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบาย เป้าหมาย การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร และการสนับสนุน หากมีผู้สนใจทำวิจัยใน

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนนี้ไปปรับใช้หรือนำไปพิสูจน์ใช้ในการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในพื้นที่ที่มีการจัดการการศึกษาต่อไป

2.2 จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งได้แนวทางทางที่มีองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบาย เป้าหมาย การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร และการสนับสนุน หากมีผู้สนใจทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ไปศึกษาเพิ่มเติมในองค์ประกอบอื่นๆ ที่นำไปปรับใช้เพื่อเปรียบเทียบถึงข้อแตกต่างของการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในพื้นที่อื่นต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยพระนคร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *คู่มือพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2541*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษณพงศ์ กีรติกร. (2551). *ตามรอยวิทยาลัยชุมชนในมุมมองของ ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร*. สืบค้น 12 ตุลาคม 2560, จาก <http://202.29.93.22/20070426.html>.
- กล้า ทองขาว. (2561). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management=CBEM)*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2561, จาก [www.dpu.ac.th/ces/download.php?file name=1377584927.docx](http://www.dpu.ac.th/ces/download.php?file%20name=1377584927.docx)
- กิติมา ปรีดีดิถ. (2523). *ปรัชญาการศึกษาเล่ม 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.
- เกษม วัฒนชัย. (2548). *จุดยืนในการพัฒนาวิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร. (2558). *กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดิษยุทธิ์ บัวจุม. (2556). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะแพงวิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจริญ ไวรวิจกุล. (ม.ป.ป.). *การศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- ณัฐ วัฒนพานิช. (2552). *บทบาทของวิทยาลัยชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อการสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านอาชีพในชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐ วัฒนพานิช. (2560). *วิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทวีป อภิสสิทธิ์. (2554). *การศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาของโลกยุคใหม่ที่มาแรง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, ธวัชชัย ชัยจิระฉายากุล, และปราณี สังขะตะววรรณ. (2553). *หน่วยที่ 1 ทฤษฎีหลักสูตร และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ใน ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน. หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 4).* นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทองปลิว ชมชื่น. (2525). *ปรัชญาการศึกษาจากระบบโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทองปลิว ชมชื่น. (2529). *ปรัชญาการศึกษาจากระบบโรงเรียน.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2544). *วิทยาลัยชุมชน: สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2544). *วิทยาลัยชุมชน: สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 2.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2506). *หลักการศึกษา.* กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2547). *วิทยาลัยชุมชน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นฤตย์ เสกธีระ. (2555). คอลัมน์ “แท้จริงความคิด” *มติชนรายวัน*, 35(12566), 13.
- นพ ศรีบุญนาถ. (2540). *การบริหารการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกรุงเทพ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต).* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.
- บรรจง จันทรสา. (2522). *ปรัชญาการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเวศ วะสี. (2522). *กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาประเทศไทย ท้องถิ่นเข้มแข็ง.* กรุงเทพฯ: ทีคิวพี.
- ประเวศ วะสี. (2553). *แผนชีวิตชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน.* สืบค้น 17 กรกฎาคม 2561, จาก http://www.plan4thai.com/wizContent.asp?wizConID=64&txmMenu_ID=39
- ประเวศ วะสี. (2555). *จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย. ใน โพลด์ทูเดย์,* 10(3463), 2.
- ปัทมา คุ่มแก้ว. (2551). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). *หลักการจัดการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

- มุสตี กุญอินทร์. (2552). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพื้นฐานวิชาชีพครูหน่วยที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
นนบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2555). *กว่าจะมาเป็นวิทยาลัยชุมชน*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2564, จาก
<http://manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9550000064326>
- พิณสุดา สิริธรรงค์. (2555). การศึกษาที่พึงเสียงประชาชน. ใน *การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนการศึกษารากทางเลือกประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2553). *ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภนิดา เพ็ญประภัสร์. (2552). *บทบาทของวิทยาลัยชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภิญโญ สาธร. (2521). *หลักการศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2556). *การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น: เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ กับ คณะศึกษาศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมธี ปิณฑานนท์. (2523). *ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2543). *รายงานศึกษาวิจัยรูปแบบและพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- โยธิน บุญเฉลย. (2555). *รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน (เล่ม 1)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รังสิมาภรณ์ หนูน้อย. (2554). *การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน*. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: ศึกษาศาสตร์. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49* (น. 162-169). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา; กระทรวงศึกษาธิการ; กระทรวงเกษตรและสหกรณ์; กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี; กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม; กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รัตนศรี พรหมใจรักษ์. (2555). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยใช้กิจกรรมค่ายการงานอาชีพและเทคโนโลยี* (รายงานการศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต).
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2553). *ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะคนไทย*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส)
- วิณณิจิต ศรีสุข. (2556). *ยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต).
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2524). *ปรัชญาการศึกษาขั้นอุดมศึกษา*. ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บก.), *รายงานการประชุมทางวิชาการ การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* (น.107-115). กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2543). *หลักและระบบการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2544). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิชัย ต้นศิริ. (2550). *อุดมการณ์ทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- วิทยา สุจริตธนารักษ์. (2560). *การใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทุนทางสังคม: กรณีศึกษา ชุมชนพื้นที่ กลาง*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 9(2).
- ศักดิ์ดา ปรารงค์ประทานพร. (2523). *ปรัชญาการศึกษา ฉบับพื้นฐาน*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). *กระบวนการจัดการเรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ระดับประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2557). *ปรัชญา หลักการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2564, จาก <http://cc.mua.go.th/index.php/about-us/philosophy-vision-mission-principles>
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2558). *พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564, จาก <http://cc.mua.go.th/index.php/annual-report>.
- สนอง โลหิตวิเศษ และสุนทร สุนันท์ชัย. (2548). *การศึกษาตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2566, จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2023/06/NS_PlanOct2018.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2567, <http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/11/plan13-rkt-011165.pdf>
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2560). *รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดสมุทรสาคร*.
สมุทรสาคร: สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ (Further Occupational Skill Training)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง 2552-2561*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักบริหารวิทยาลัยชุมชน. (2548). *แนวทางการบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชน ปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สุภาพรณ์ รุ่งแกร. (2554). *กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุภาพค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมิตรี คุณานุกร. (2523). *หลักสูตรและการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สมาลี สังข์ศรี. (2543). *การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สมาลี สังข์ศรี. (2546). *การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาดูตลอดชีวิต*. *อนุสาร อุดมศึกษา*, 29, 3.

- สุรินทร์ รักชาติ. (2529). *การเปรียบเทียบความเชื่อทางปรัชญาการศึกษาระหว่างผู้บริหารอาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2532). *หลักและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1 เล่มที่ 1 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2551). *หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมคิด บางโม. (2524). *พื้นฐานการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อรุณี ตรีการไพโรจน์. (2561). *ระบบธนาคารสะสมการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). *การศึกษามูลฐานชีวิตและชุมชน: เมื่อประชาชนลุกขึ้นมาปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์เปอเรชั่น.
- อรสา สุขเปรม. (2541). *เอกสารคำสอนการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- อรสา สุขเปรม. (2541). *การศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- Atchara Sriphan. (2017). Community-based Education in Thailand: Implications for Practice, Research, and Nation Policy. In *Proceedings of 20th Annual Southeastern Association of Educational Studies (SEAES)*, April 1st, 2017.
- Barrett, Michelle, S. (2012). *An Introduction to Community-Based Learning*. Retrieved December 25, 2021, from <http://www.holycross.edu/sites/default/files/files/cbl/>
- Cohen, A. M. (2009). Community Colleges in the United States. In R.L. Raby & E.J. Valeau (Eds.), *Community Colleges Models* (pp. 39-48). California, USA: Springer.
- DuFour, R., & DuFour, R., Eaker, R., & Many. (2010). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work*. Bloomington. IN: Solution Tree Press.
- Good, Carter. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw Hill.

- Edgar Faure. (1972). *Learning to Be the World of Education Today and Tomorrow*. Paris: UNESCO. Ehrman, M. O. (1990)
- Galbraith. (1992). *Educational Opportunities for Adults in the Community*. Retrieved December 21, 2021, from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/104515959200300509>
- Government of Hong Kong. (2016). *Hong Kong: The Facts of ICAC*. Hong Kong. Retrieved December 21, 2021, from <https://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/icac.pdf>
- Hiemstra, R. (1994). Self-directed Learning. In T. Husen, & T. N. Postlethwaite. *The International Encyclopedia of Education* (2nd ed.). Oxford: Pergamon Press.
- Jarvis, P. (2006). *Towards a comprehensive theory of human learning*. London: Routledge.
- Jahn Dewey. (1969). Philosophy, Education, and Reflective Thinking. In Thomas O. Buford *Toward a Philosophy of Education* (pp. 180-183). N.P.: n.p.
- Kisker, C. B., & Kater, S.T. (2013). Deconstructing governance and expectations for the community college. In J.S. Levin & S.T. Kater (Eds.), *Understanding Community Colleges* (pp.1-18). New York, UK: Routledge.
- Kneller, G. F. (1964). *Introduction to the Philosophy of Education*. New York: John Wiley & Sons.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy* (2nd ed.). New York: Cambridge Books.
- Learning Liftoff. (2017). *The Importance of Life Skills-Based Education*. Retrieved December 25, 2021, from <http://www.learningliftoff.com/the-importance-of-life-skills-based-education/>
- Lengrand, P. (1970). *An introduction to lifelong education*. Paris: UNESCO.
- Macmillan Education. (2016). *What are life skills?* Retrieved December 25, 2021, from <http://www.macmillanenglish.com/life-skills/what-are-life-skills/>
- Ma, J. & Baum, S. (2016). *Trends in Community Colleges: Enrollment, Prices, Student debt, and Completion*. Retrieved April 30, 2019, from <http://www.collegeboard.org>.

- Marshall University. (2017). *What is Community-Based Learning?* Retrieved December 25, 2021, from <http://www.marshall.edu/ctl/community-engagement/what-is-service-learning>
- Meier, K. (2013). Community college mission in historical perspective. In J.S. Levin & S.T. Kater (Eds.), *Understanding Community Colleges* (pp. 1-18). New York, UK: Routledge.
- Melaville, Atelia, Berg, Amy C., & Blank, Martin J. (2006). *Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship*. Washington D.C.: Coalition for Community Schools.
- National Student Clearinghouse Research Center. (2017). *The Role of Community College in Postsecondary Success: Community College Outcomes Report*. Retrieved April 30, 2019, from <https://studentclearinghouse.info/onestop/wp-content/uploads/Comm-Colleges-Outcomes-Report.pdf>.
- Peterson, G. (1975). *The learning center*. Hampton, CT: Shoestring. Press.
- Pretty, J. N., Guilt, Irene., Scoones, Ian., & Thompson, John. (1995). *A Trainer's Guide for Participatory Learning and Action*. London: IEED.
- R. H. Dave, (1973). *Lifelong Education and School Curriculum: Interim Findings of an Exploratory Study on School Curriculum, Structures and Teacher Education in the Perspective of Lifelong Education*. UNESCO Institute for Education, 1973
- Raby, R.L. (2009). Defining the Community College Model. In R.L. Raby, & E.J. Valeau (Eds.), *Community College Models* (pp.3-19). California, USA: Springer.
- The Glossary of Education Reform. (2016). *21st Century Skill. Fron*. Retrieved December 21, 2021, from <http://edglossary.org/21st-century-skills/.6>
February 2021
- UNESCO. (1970). *An Introduction to Lifelong Education*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2016). *Community-Based Lifelong Learning Lifelong Learning and Adult Education: and Adult Educations: Situations of Community Situations of Community Learning Centres in Learning Centres in 7 Asian Countries*. Paris: UNESCO

UNICEF. (2003). *Life skills Implementation models*. Retrieved December 25, 2021,
from http://www.unicef.org/lifeskills/index_7308.html

Villani, Christine J., & Atkins, Douglas. (2000). The Community of The School. *School
Community Journal*, 10(1).

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดการสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ชื่อ - สกุล ดร.จิรนนท์ กมลสินธุ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
หน่วยงาน/องค์กร มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
2. ชื่อ - สกุล ดร.ทิพวรรณ ถาวรโชติ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล
หน่วยงาน/องค์กร ศึกษาธิการจังหวัดพิจิตร
3. ชื่อ - สกุล ดร.สิทธิศักดิ์ เทศประสิทธิ์
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ สพป.พิจิตร เขต 1
หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
4. ชื่อ - สกุล ดร.วชิราภรณ์ สุรธนสกุล
ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กลุ่มมาตรฐานและคุณภาพ
หน่วยงาน/องค์กร สถาบันวิทยาลัยชุมชน
5. ชื่อ - สกุล ดร.พงศกร กาวิชัย
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
หน่วยงาน/องค์กร กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเด็นการสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อประเมิน ตรวจสอบความเหมาะสมของร่าง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประชุม ประเมิน ตรวจสอบ อภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น วิพากษ์ วิจัยและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ดีที่สุดและมีความเหมาะสม ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน ใน 4 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยวิทยาลัยชุมชน มี 4 องค์ประกอบดังนี้
องค์ประกอบของแนวทางการจัดการศึกษา

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
2. หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน
3. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ประกอบด้วย

- 3.1 ด้านกาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2 ด้านผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้
- 3.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน
- 3.4 ด้านการวัดและประเมินผล
4. การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัย

ชุมชน

แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อประเมิน และตรวจสอบความเหมาะสมของ
ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>1 นโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ</p> <p>1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีการระบุงการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เพื่อให้ผู้สอนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพตามความถนัดและการมีความรู้ความเข้าใจด้านต้นทุนของอาชีพในท้องถิ่นหรือชุมชน</p> <p>2) รัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนและทุกหน่วยงานมีการเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ</p> <p>3) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีปราชญ์ชุมชนหรือภูมิปัญญาในชุมชนที่สามารถถอดองค์ความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน</p> <p>4) มีสถานที่การทำกิจกรรมในชุมชนที่ให้ผู้เรียนและชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมีปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และทำกิจกรรมร่วมกันในและสาขาอาชีพในชุมชน</p> <p>5) มีการทำฐานข้อมูลอาชีพชุมชนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปสู่สถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศ และต่างประเทศ</p>		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>โดยความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานในชุมชนมี การสนับสนุนเป็นแหล่งฝึกเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและมีการสนับสนุน งบประมาณในการดำเนินการ</p>		
<p>1.นโยบาย (ต่อ) แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ</p> <p>6) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม ควรมีการระบุให้ชัดเจนในการจัดการ เรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อให้เป็น มาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนา ตนเองในด้านทักษะอาชีพในชุมชนที่เชื่อมโยงกับภาค ธุรกิจหรือการประกอบการ</p> <p>7) รัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนา ทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนและทุก หน่วยงานมีการเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัด การศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ</p> <p>8) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีปราชญ์ชุมชนหรือภูมิ ปัญญาในชุมชนที่สามารถถอดองค์ความรู้มาเป็นส่วน หนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน</p> <p>9) มีสถานที่การทำกิจกรรมในชุมชนที่ให้ผู้เรียนและ ชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะอาชีพโดย มีปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน ในและสาขาอาชีพในชุมชน</p> <p>10) มีการทำฐานข้อมูลอาชีพชุมชนและเชื่อมโยง ฐานข้อมูลไปสู่สถานประกอบการหรืออุตสาหกรรม ทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศ และต่างประเทศ โดยความร่วมมือของชุมชนและมีหน่วยงานในชุมชน มีการสนับสนุนเป็นแหล่งฝึกเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและมีการสนับสนุน งบประมาณในการดำเนินการ</p>		
<p>1. นโยบาย (ต่อ) แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย</p>		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>5) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีการระบุให้ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านทักษะอาชีพในชุมชนที่เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจหรือการประกอบการ</p> <p>6) รัฐบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการจัดการศึกษาชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนและทุกหน่วยงานมีการเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ</p> <p>7) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีปราชญ์ชุมชนหรือภูมิปัญญาในชุมชนที่สามารถถอดองค์ความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน</p> <p>8) มีสถานที่การทำกิจกรรมในชุมชนที่ให้ผู้เรียนและชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมีปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และทำกิจกรรมร่วมกันในและสาขาอาชีพในชุมชน</p> <p>9) มีการทำฐานข้อมูลอาชีพชุมชนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปสู่สถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศ และต่างประเทศ โดยความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานในชุมชน มีการสนับสนุนเป็นแหล่งฝึกเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ</p>		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
2. หลักสูตร แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ 1) กำหนดให้มีหลักสูตรที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) มีหลักสูตรการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) จัดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สังคมตอบสนองความต้องการความรู้ฐานชุมชนมีความครอบคลุมชัดเจน นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม 4) จัดทำหลักสูตรที่กำหนดให้ ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชน 5) จัดหลักสูตรวิชาเพิ่มเติมที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน		
2. หลักสูตร (ต่อ) แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ 6) กำหนดให้มีโครงสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่ชัดเจน 7) กำหนดหลักสูตรที่มีเวลาเรียนหรือชั่วโมงเรียนขั้นต่ำในเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่ชัดเจนมีหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้		
2. หลักสูตร (ต่อ) แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 1) กำหนดให้มีโครงสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนที่ชัดเจน 2) กำหนดหลักสูตรที่มีเวลาเรียนหรือชั่วโมงเรียนขั้นต่ำในเนื้อหาพัฒนาทักษะอาชีพที่ชัดเจน		
3. การจัดการเรียนการสอน 3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1) จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการกิจกรรมต่อเนื่องในทุกปีการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 2) ให้มีการจัดการเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้มากขึ้น และมีเนื้อหาของอาชีพในชุมชนและการเป็นผู้ประกอบการชุมชนในทุกสาขาวิชา 3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 4) มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ฐานชุมชน (Community-based Learning) และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Participatory Learning: PL) ในรูปแบบการทำโครงการอาชีพต่าง ๆ โดยกรมอบหมายให้ผู้เรียนไปทำการค้นคว้าหาความรู้ในชุมชน เช่น เป็นกิจกรรมศึกษาการประกอบอาชีพกับผู้ประกอบการในชุมชน เช่น กิจกรรมลงพื้นที่ชุมชนค้นหาต้นทุนเพื่อการประกอบอาชีพ กิจกรรมทำแผนที่ชุมชนด้านวัตถุดิบการประกอบอาชีพ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ทรัพยากร กิจกรรมแผนภูมิต้นไม้ของชุมชน 5) การจัดกิจกรรมในรูปแบบชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 6) จัดกิจกรรมที่มีวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความชำนาญในเรื่องอาชีพฐานชุมชน มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน 7) การจัดทำโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน เช่น กิจกรรมประกอบอาชีพการปลูกพืชสมุนไพร 8) การจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยนำผู้เรียนไปศึกษาการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>9) การจัดค่ายกิจกรรมอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในอาชีพในชุมชนโดยผู้ให้ความรู้อาจเป็นผู้สอน หรือเชิญผู้ประกอบอาชีพที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ มาให้ความรู้ และให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมในทุกฐานกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมมีการประเมินผลการโครงการ/กิจกรรม ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้อย่างไร</p> <p>10) มีการจัดค่ายทักษะภาษาอังกฤษและด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาต่างชาติ ฝึกเรียน และกล้าแสดงออกทางภาษาและการใช้เทคโนโลยีสำหรับการประกอบอาชีพในระดับพื้นฐานตลอดจนสามารถใช้ภาษานั้น ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ</p> <p>11) จัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน</p> <p>12) หรืออาชีพต่าง ๆ ในชุมชน</p> <p>13) จัดเวทีการประกวดแข่งขันเกี่ยวกับนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับโรงเรียน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด</p>		
<p>3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ)</p> <p>3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน</p> <p>แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ</p> <p>1) จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นโครงการต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน</p> <p>2) จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของผู้เรียนในด้านอาชีพชุมชนให้เกิดการประกอบเป็นอาชีพในแต่ด้านได้</p>		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
3) จัดเวทีประกวดแข่งขันเกี่ยวกับทักษะอาชีพชุมชน ระดับการศึกษา ระดับตำบล ระดับอำเภอ เช่น การ แข่งขันทักษะอาชีพชุมชนโดยผู้เรียน 4) จัดประกวดแข่งขันการจัดนิทรรศการอาชีพชุมชนที่ เกิดจากการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียน ได้นำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาพัฒนา ศักยภาพและนำเสนอผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการ ประกอบอาชีพชุมชน		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 7) จัดทำโครงการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็น โครงการต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพ ฐานชุมชน 8) จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพฐาน ชุมชนของผู้เรียนในด้านอาชีพชุมชนให้เกิดการ ประกอบเป็นอาชีพในแต่ด้านได้ 9) จัดเวทีประกวดแข่งขันเกี่ยวกับทักษะอาชีพชุมชน ระดับการศึกษา ระดับตำบล ระดับอำเภอ เช่น การ แข่งขันทักษะอาชีพชุมชนโดยผู้เรียน 10) จัดประกวดแข่งขันการจัดนิทรรศการอาชีพชุมชนที่ เกิดจากการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ผู้เรียน ได้นำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาพัฒนา ศักยภาพและนำเสนอผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการ ประกอบอาชีพชุมชน 11) จัดตั้งกลุ่มหรือวิสาหกิจที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ทักษะอาชีพฐานชุมชนเช่น ชมรมผู้พิการ กลุ่มอาชีพ ชุมชนต่าง ๆ 12) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้ผ่านระบบ ออนไลน์หรือระบบ MOOC		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.2 ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
13) จัดโครงการหรือกิจกรรมให้ผู้สอนรุ่นใหม่หรือผู้สอน เข้ามาใหม่ในพื้นที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนและอาชีพ ในชุมชน โดยให้ผู้สอนที่อยู่ในพื้นที่เป็นคนในพื้นที่ นั้นเป็นผู้สอนที่เลี้ยงถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพ ชุมชนให้ผู้สอนรุ่นใหม่หรือผู้สอนที่เข้ามาใหม่ใน พื้นที่		
14) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการด้านพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้ ผู้สอนทุกกลุ่ม		
15) จัดโครงการหรืออบรมให้ผู้สอนได้มีการเพิ่มพูน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพ ฐานชุมชนโดยการเข้าอบรมหรือได้รับการพัฒนา จากชุมชนหรือปราชญ์ที่มีความรู้ในอาชีพชุมชน		
16) กำหนดให้มีแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นกรอบ แนวทางในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง		
17) ในการสอนของผู้สอนควรหมั่นตั้งคำถามที่ให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และอยากจะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ฐานชุมชนของตนเอง		
18) ผู้สอนพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หรือเทคนิค การสอนโดยการบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ หลากหลายให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพฐานชุมชนและ ทักษะในศตวรรษที่ 21		
19) จัดอบรมหรือพัฒนาครูในการใช้ภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยีและเรียนรู้กับเจ้าของภาษาโดยตรง		
20) จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้าน อาชีพชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษา (PLC) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณา การพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน		
21) กำหนดให้ผู้สอนสร้างนวัตกรรมหรือวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ปีการศึกษาละ 1 ชิ้นงาน		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
22) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรม ชุมชนด้านอาชีพ 23) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและ บุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการ พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ 24) ส่งเสริม สนับสนุนให้วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน ได้มาเป็นผู้สอนพิเศษหรือผู้สอนผู้ทรงคุณค่าแห่ง แผ่นดิน ให้มีชั่วโมงสอนในโรงเรียน เช่น กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมชน		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.2 ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ 1) จัดให้มีการทำทะเบียนผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดที่มี ความสามารถด้านพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน 2) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) จัดโครงการหรืออบรมให้ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ได้มี การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา ทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการเข้าอบรมหรือเรียนรู้ เพิ่มเติมจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ 4) กำหนดให้ผู้สอนสร้างได้พัฒนาตนเอง ได้จัดทำ โครงการหรือวิจัยของตนเองเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ด้านส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรม ชุมชนด้านอาชีพ 6) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและ บุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการ พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.2 ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
4) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเน้นการใช้ Active Learning ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 5) จัดโครงการหรืออบรมให้ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ได้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน โดยการเข้าอบรมหรือเรียนรู้เพิ่มเติมจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ 6) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้รางวัลสำหรับผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาผู้เป็นแบบอย่างดีเด่นในการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนเป็นประจำ		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ 7) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาซ่อมบำรุงและจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่น ชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้และการศึกษา 8) มีหนังสือเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนให้เรียนรู้หรือสืบค้นมากขึ้น 9) มีสื่อการสอนที่หลากหลาย สำหรับการการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 10) มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อาชีพฐานชุมชน อยู่เสมอ 11) ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพฐานชุมชน และยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชน 12) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชนสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
5) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาซ่อมบำรุงและจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้สำหรับศูนย์การศึกษา 6) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมอาชีพชุมชนสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 7) ส่งเสริม สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสมและทันสมัย 8) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้เป็นนวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชนและยกระดับการประกอบอาชีพ		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 4) จัดทำโครงการสำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนในท้องถิ่นชุมชนให้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้สำหรับศูนย์การศึกษา 5) ส่งเสริม สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสมและทันสมัย 6) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนให้เป็นนวัตกรรมด้านอาชีพหรือเครื่องมือประกอบอาชีพชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชนและยกระดับการประกอบอาชีพ		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.4 ด้านการวัดและประเมิน แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ 1) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรและตัวชี้วัดในแต่ละหลักสูตรและรายวิชาที่มุ่งพัฒนาความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
2) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรม ที่ส่งผลต่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) ประเมินผลจากพฤติกรรมและการมีความก้าวหน้า (Rubric score)		
3.การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.4 ด้านการวัดและประเมิน แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ 1) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรรายวิชา 2) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรม ที่ส่งผลต่อพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน 3) ประเมินผลจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนา คุณภาพชีวิตเป็นการประกอบอาชีพที่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชนของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดยพิจารณาทั้งเวลาการ เข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติในภาคปฏิบัติ 4) กิจกรรมและผลจากการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนดประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่ เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือรายวิชาที่จัดการ เรียนรู้		
3. การจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 3.4 ด้านการวัดและประเมิน แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 1) ประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร/โครงการ/ กิจกรรม 2) ประเมินผลด้วยผลงานที่ได้ร่วมทำหรือร่วมกิจกรรม 3) ประเมินผลจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนา คุณภาพชีวิตเป็นการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อ การพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดย พิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติ กิจกรรมและผลจากการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) ประเมินคุณธรรม ที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ จัดขึ้น		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>4. ด้านการสนับสนุน แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ</p> <p>1) บการสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่</p> <p>2) รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่</p> <p>3) รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นที่ในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่</p>		
<p>4. ด้านการสนับสนุน (ต่อ) แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ</p> <p>4) รับการสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่</p> <p>5) รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่</p> <p>6) รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นที่ในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่</p>		
<p>4. ด้านการสนับสนุน แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ</p> <p>1) รับการสนับสนุนเพื่อจัดการศึกษาจากชุมชนในรูปแบบองค์ความรู้ด้านอาชีพฐานชุมชนจาก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่</p>		

ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนทักษะ อาชีพฐานชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
2) รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพฐานชุมชนจากสถานประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ 3) รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพให้เป็นสื่อในการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพฐานชุมชน ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่		

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

